

MOZES BI NALTSQS AĽSEDİHIGI

Ġ O D E S Z İ Z

HOLYEHIGI

INDA

YISTAINİĽĽI BA HANI

M A R K

NALTSQS YE YIKI-ISCINIGI

TOHATCIDI ENİŞOTI DINE BİZADKYEĦGO AYILA

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1910.

[Navaho, Genesis and Mark, 8vo.]

LIBRARY OF THE
Massachusetts
Bible Society

Catalog No. *ATH 200.1/6M.1910*

Family *ATHAPASCAN*

~~Sub Family~~ *Southern Division*

Branch

Group

Language *NAYAHO (NAYANO)*

Dialect

Locality

Contents *GENESIS & Mark (incl)*

Version

Translator *Rev. L. P. Brink*

Published by *A.B.S*

Place *N.Y.*

Date *1910*

Accession No. *337*

Accession Date *JAN 16 1930*

Price *\$m 6.27*

NAVAHO ALPHABET.

(Adopted by the Language Unification Committee of the Southwest Indian Conference.)

	(NAVAHO)
a as in what.....	lakan (sweet)
ḁ as in father.....	thḁ (three)
b as in bear.....	beṣ (iron)
c like ch in church.....	ciṣ (wood)
d as in dog.....	dine (man)
ḍ between d and t.....	ḍota (no)
e as in met.....	dine (man)
ḡ like ea in bear.....	bi-ḡ (his clothes)
ḡ as in they.....	ḡitḡ (to-night)
f in foreign words only.	
g as in go.....	nakigo (two)
ḡ guttural as in.....	hoḡan (dwelling)
h as in house.....	hoḡan (dwelling)
ḥ like German ch in ach.....	ḥai (who)
i as in it.....	lit (smoke)
ḡ as in machine.....	biḡ (his horses)
j as in judge.....	ṣija (my ear)
k as in king.....	kin (house)
ḵ Hopi for ky.	
l as in lamp.....	lan (indeed)
ḷ as in.....	tlol (rope)
m as in moose.....	musi (cat)
ṁ Zuni double.	
n as in not.....	Notai (Ute)
ṇ nasal.....	nataṇ (corn)
ñ Spanish pronunciation in Hopi as in cañon.	
o short as in obey.....	tho (water)

- q long as in note, pole.....tho (river)
 ö like the German umlaut o, used in the Hopi.
 õ same sound prolonged, used in the Hopi.
 p as in pig.....dipe (sheep)
 q in foreign words.
 r in foreign words.
 s as in sin.....sin (song)
 ş as in sugar.....şi (I)
 t as in top.....atin (nothing)
 u like oo in moon, only shorter.....wutahti (above)
 u like oo in moon.....mısi (cat)
 v in foreign words.
 w as in wood.....wiya (down)
 x in foreign words.
 y as in you.....yazi (small)
 z as in zone.....azati (bridle)
 z as in azure.....şıze (my father)

A click or hiatus after a consonant or a glottal stop after a vowel is marked thus ' after the letter.

DIGRAPHS:

- tl as in.....tlo (hay)
 dl as in....dloṇ (gopher)
 ts as in.....tse (stone)
 dz as in..dzanez (mule)

DIPHTHONGS:

- ai as in aisle,..şinai (my brother)
 au as in.....au (yes)
 ei as in.....sei (sand)

VOCALIZED CONSONANTS OR SEMI-VOWELS:

- ṇ as in.....ṇten (was) ! as in.....!iṇkai (white horse)

ĠODESZIZ.

1 Ġodeyadan God yadiłhıl ădo nahastsan ayila. 2 Nahastsan ai d'ădo atehetanden, bekagi ħatihita atin nden, ădo nahoditson bekagi cahalħyel: ădo God be Nilci tho yeki nniyago. 3 ădo God ani: adintin le': taako adideztlad. 4 ădo God adintine yinelingo yaate, ădo God adintine cahalħel yıl ilseinnil. 5 Oko God adintine jin yidinid, cahalħellen tle yidinid. ădo ininango to ġanaotango tsida alsed la jin silin.

6 Oko God annadontnid: bin tho bitha ġazean le', oko binigi tho alsanadagyego. 7 Oko God tho bitha ġazeango ayila, ădo bitha ġazeannigi wiyadi thohigi inda yutahti thohigi yıl alseinnil: ai ta akutsa. 8 Oko God ai bitha ġazeanigi ya yidinid. ădo ininango to ġanaotango naki jin silin.

9 ădo God anadontnid: yadiłhıl biyahigi thohigi taalahigi ahandagye, ădo tlez yılsei ġole': ai ta akutsa. 10 ădo God tlez yılseyen nahastsan yidinid, inda tho ahandazgoħen tho-ntyel yidinid: ădo God yinelingo yaate. 11 ădo God anadontnid: nahastsan bini tlo beka ġole' inda cil bina kelye dabidaltego ġahinotinl le', inda bin tsin binestan daġole', bekon biyidi daholoni dabidaltego ġahinotinl le': ai daakutsa. 12 ădo nahastsan tlo beka nahotlel, inda cil bina kelye dabidaltego, inda tsin binestan ban nahotlel, bekon biyidi daholoni dabidaltego ġahinotinl. ădo God yinelingo yaate. 13 ădo ininango to ġanaotango thagi jin silin.

14 ădo God anadontnid: beadintini wutahti nahotle, jini inda tlei alsaneinil: bini holziši an ile, inda jini inda nahahahi. 15 Yadiłhıl biyiden adintin nahastsan bekajin bin adi holon: ai

daakutsa. 16 ădo God beadintini nakigo ayunltshogo ayila; ntsagi ai jini binanta, alsišigi ai tlei binanta; inda son ilto ayila. 17 Oko God wutahti nininil nahastsan bekajin bedadintindo-go. 18 Indita adintin cahalħyel yıl alsananeinilgo; oko God yinelingo yaate. 19 ădo ininango to ġanaotango dıni jin silin.

20 ădo God anadontnid: bini ħyina-ni tho yi kyedahatini dohayui biyi ġole', ădo bini tsidi nahastsan yikago yadiłhıl bicinti ndaatale'. 21 Oko God taaiyisi lotsohigi anayitla, inda taaltsho dahanani, tho yi dahananita, tho yi dohayui nahotlel do dabidaltego ġahinotinlgo: ădo taaltsho ndata'i althadatelli dabidaltego ġahinotinlgo; ădo God yinelingo yaate. 22 ădo God yicin hadsi: nihiyazi ndahwilele, keandaneitinl le, inda thontyel bigah dahitopin, inda tsidi keandaneitinl le nahastsan bekagi. 23 ădo ininango to ġanaotango astlaa jin silin.

24 ădo God anadontnid: nahastsan bekagi ħyinani ġole', ndaltloši dodahoskyehigita inda ndanai inda ndaltloši dahoskyehigita dabidaltego ġahinotinlgo: ai to ta-akutsa. 25 ădo God ndaltloši dahoskyehigi ayila, inda dodahoskyehigita, inda ndanai taaltsho nahastsan bekagi ndanaigi, ădo God yinelingo yaate. 26 ădo God anadontnid: ġalan dine anadadılınıl taniħyiltego, bini binantai do tlo thontyel yi yi kyedahatini, inda tsidi yadiłhıl yicinti daholoni, inda ndaltlošita, inda nahastsan inda ndanai nahastsan yiki ndanaigi. 27 Kutego God dine ayila, t'a Pi ki atego, God ki atego ayila, bakanı baadi yılgo ayila. 28 ădo God bikyi

sosdolzin ado ani: alkedahinotinj le' to keandainolziş le', inda nahastsan bigadidopinj, beka ndanoltin t'a bannadatingo, inda tho yişi kyedahatinini binantai dişej, inda tsidi althaateşli, inda dahanani daaltşo nahonelanjin nahastsan bekagi binantai dişej. 29 Ado God ani: jokon, şı taaltşo nanise nadinaan nahastsan taatenden bekagi holoni, inda tsin nahonelanjin, biditse bekon dabiyi, ai kat neinyan dolej. 30 Indita tlohdotlizigi hyinani taaltşo bicinyan dogo badinaan, ndaltşo laş, ndatai laş inda ndanai nahonelanji: ai daakutsa. 31 Indita God ayilaigi daaltşo yinelingo, inda jokon, daiyissi yaate. Inda ininango to ganaotango gashan jin silin.

2 Didi ki atego yadilhil indita nahastsan to bil alya, inda daaltşo biyidi daholoni. 2 Ado sotsit eskango God binaniş astinj ayilaigi ado sotsit eskango ganalyin, ayilayen bi naniş yitsanden ganalyin. 3 Ado God sotsit eskango bikyisosdolzin, akwe ganalyin go be ate, binaniş yitsanden ganalyin.

4 Godeyadan di hani ate, yadilhil nahastsan bil alyadan; 5 ado daaltşo cil tahto dadintindan, inda tloş daaltşo tahto dadintindan bahani ate; Jehovah God tahto nahaltin ileta nahastsan bekagi, dine tlez yişi nalnişi do atin. 6 Ahijen tahtilto nahastsan bekagi inda natango nahastsan neistle. 7 Indita Jehovah God dine tlez ye yiila, indita binj gunş deyulgo ayul hyinani, oko dine hyinani silin. 8 Oko Jehovah God gaahbiyajigo Eden holyehigi daakyeşgi kitdila; ado akwe dine ayilayen ninilthyin. 9 Ado Jehovah God nahastsan biyiden tsin gatahin nesango, sikeate nileingo inda ban cinyan yadatehigi anayitla, inda tsin be inani holyego daakyeş alningi etsi, inda tsin yaate to banhakkiate be bedahozengo ilto. 10 Inda tho Eden den jinlin be naniyensgo, akwe alsadazgo dingo bitsanplin silin. 11 Alsehigi bitsanplinigi tho Pison holyedinekyeh Wənikohi holye, keya Ha-

vila holyehigi be nazlin, akwe ola holongo; 12 ai keyahigi biyi olahigi daiyissi yaate, inda tse bedola holyehigi ilto akwe holon, inda tse onyx holyehigi ilto. 13 Nakigo bitsanplinigi ai tho Gihon wolye, Dinekyeh tho Galin wolye, Nakaitlizini bi keya be nazlin. 14 Thago bitsanplinigi aiti tho Hidekel wolye, Dinekyeh tho Tşhinplinigi wolyego, gaajingo keya Assyria holyeyin ilin. Dingo bitsanplinigi aiti tho Euphrates holye, Dinekyeh tho Lakanigi wolyego. 15 Oko Jehovah God dinehen neidilthyin, ado daakyeş ayuanolinengi nihonilthyin, akwe nalniş to yaagalyango. 16 Ado Jehovah God dine ahilni do ani: aaltşo tsin daakyeş biyi daholoni daninizengo niyando, 17 nti tsin yaate do banhakkiate be bedahozen holyego, do ban adiyinla, ban iniyango, daaiyisi daani daditsal, jini.

18 Oko Jehovah God anadontnid: do la yaate ta dine tasahi nagago, gaka-analewoi ga adişilj. 19 Ado nahastsan biyiden Jehovah God ndaltloş taaltşo ayilahigi, indita ndatai daaltşo dine yangi ahan neinilkad haitego yitha ozi do yidinolin, dabizi ya ayilahigi ai dabizi. 20 Oko dine ndaltloş do ndaltsitigi dabizi ya ayila, inda ndatai ilto, inda ndaltloş ndaltsitigi; nti gaka-analewohigi tahto hwe hale ta. 21 Oko Jehovah God dine daaiyisi goilgaz, ado ajilgazgo, ado (God) gatsan la gayithango, gayithanengi atsin ye tandenitlin; 22 atsan gayithanenni Jehovah God ai atsan anastsan ayila, ado dine yanti golnaaş; 23 Oko dine ani: didi kat şits'enen bitsen, inda şitsinen bitşin, astsan holyedo, dine bitsanden gotsişlin ai di ban. 24 Didi ban dine gaze inda gama bitsasdokol ai hwe estsan ahyişdedoaş, oko ai nakihişi taalai atşin dolej. 25 Oko alcisci dajilci, dine to hwe estsan to, do ahayaznt-sinta.

3 Ado tliš aha hwinyant nahastsan bekagi dahanani bişaden, Jehovah God ayilahigi, ado astsani yicin hadsi;

da daani God anigo, di tsin daaltsho daakyehegi holonigi's do ban hacinyanta: halni. 2 Daako astsani tliš opejini: kat nihiyi lan tsin daaltsho ban itan dolel daakyehegi daholonigi; 3 God lan anihyilni; taalai tsin alningi iahigi do ban hadosinla, dinonei be ate. 4 Ado tliš astsanni yicin ganantsi: nihiyi lan daanigo do dinonei, ani; 5 God bilbehozen lan, ban oinyango, nihina an adadonil, ado God ki inohtedo, yaate to banhakiate nihiylbehozeno, agalni. 6 Oko astsani tsinen yinelingo, cinyan yaate, nileingo nizuni, oko ai tsinigi bitin jilingo gojiinyan agolehigi ate; ado cinyan ban nisdinango, oko jinyan, oko ghahastin ilto basnaango, yiyiyan. 7 Oko gana alciscj anatsa, oko golbehozeno dajilci, oko atan ahyidasdilkadi gae ajilago. 8 Oko Jehovah God daakyeheguno naga itsa inda bizi tsidjitsan, jingo niyulgo, oko dine beestsan to yilgo Jehovah God bitsan nisdestin, daakyeheguno tsin bineghi.

9 Ado Jehovah God Adam yiyizigo agalni: gadiş nana? 10 Ado ajini: nine disitsango daakyehegi biyi guno, oko ntsistsid, tatleniscigo binina, ado ndistin. 11 Ado Jehovah God agalni: hasan talennicilee nilni? Ta ai tsinnigi's ban inyan, do ban adiyinla ndishinen? 12 Ado dine ajini: astsan seinilyinentin ban la seinaango yinyani, jini. 13 Oko Jehovah God astsanni yicin ganantsi: di san ha di ban nsiniya? Oko astsanien anasdonid: nle tliš şidezlo, yinyani. 14 Oko Jehovah God tliš yicin ganantsi: di kwintsango ban, cindaş dilel hyinani daaltsho bilahti, nipit be nannado, inda ni iniltinjin tles teya niyando. 15 Inda ni lan inda astsan bilgo alkedinonido, inda naalcin inda to aji gaalcin to alkedaditnido holago, ntsitsin deidilthaigo, ni ai bikethal ahyihilgaz do. 16 Oko (God) astsani yicin ganantsi: yiniltsani nitsando ilgoneskai keandadolzis, t'a ilgoneskai biyijin alcini nihilcjo ado nahastin lana bintnido, oko ai ninantai nlando. 17 Oko God Adam yicin ganantsi: neestsan

bizi yisinilshanigi, ado ai tsin inyanigi do ajinyanta ndishinen, ai ban nininina nahastan ncon dolel, indita ni iniltinjin donilgadsitago ban inyan do. 18 Tsin dadenini inda cil dadenini beka nahodotlel, inda tlez yihi kyeditlehi teya niyando. 19 Inda t'a nini tho banahatlehigo ncinyan niyando, tlez nisinntlingo inta, aden ndilyayen; galan tlez nlin inda tlez nditlelgo, jini. 20 Oko Adam hwe estsan Eva bisdinid, Dinekyeh Inani, dine daaltsho bima jilingo ban. 21 Ado Jehovah God Adam inda be estsan to akagi e ya ayila, to ye gagodila.

22 Oko Jehovah God ani: jokon, dine t'a nihiyltei silin, yaate to banhakiate bilbehozen, nti kat ta nanatsan hila, tsin be inani yanadotsoni ban, to holago hyinado. 23 Ai di binina Jehovah God daakyehegi cohoniyod, tles biyi njilnişdogo, da godilyayenden. 24 Oko dinehegi cinetsod; indita naleai diyin gaajigo niniltin daakyehegiendo, indita diltligo diltligo danişangi naiyiyotinlgo, oko tsin be inani bicin atini ai yancin dogo.

4 Ado Dine hwe estsan Eva bil aha njistaz, ado isniltsant, ado Kayin jiscin ado ajini: dine Jehovah be şe hazlin. 2 Ado bitsili Habel yolye najiscin; ado Habel ai nanilkadi silin, nti Kayin ai daakyehegi nalniş. 3 Itan akutsago Kayin bi daakyehegi neines-tani nneyijahgo Jehovah bicin neiyilni; 4 inda Habel ilto nanilkad den dipeyazi atse ndahacihigi bicin najilni. Inda Jehovah Habel yinelin inda ganayilnihi ilto. 5 Nti Kayin ganayilnihigi do gonilinta; ai di ban Kayin daayisi bahocint ado do bilhozonta. 6 Ado Jehovah Kayin ahilni: hategos nahocint to do nilhozonta? 7 Da dani's yaatehi anilingo nilhozon dilel, nti do yaatego anilingo, banhakiate ceatin den astedulzin, ado ninizen do, inda ni binantai nlin do. 8 Ado Kayin gatsili Habel bil yajolthi, ado qihigi agotin daakyehegi njeasgo, Kayin nasditnago gatsili bil nizinilgal.

9 Ado Jehovah Kayin ahiłni: ǵajış Habel ńtsili? Ado Kayin ajini: hula, ǵa şı ńtsili ba aǵasyań? 10 Oko Jehovah ani: Ǵa le ńtint? ńtsili bitileń tleǵ bikado ńciń yıca: 11 ado kat cındaǵ dılel nahastsan bekagi, ai bize an aho-lahigi, ńtsili bitil akune silin ńlakyedo; 12 kudo daakyehigi nanilnis ǵo yaatego ńnaditńılńta ado nanilsit do inda daalajin nanedo. 13 Ado Kayin Jehovah ahiłni: banhakki asidilyahigi şı tik ate; 14 jokon, kat nahastsan bini-den djiń cişininilńshan, okogoş ńtsan ńdideştinl, okogo taalajin nosta do, to tǵadişne nahastsan bikagi, oko ǵaişin tǵaşı kiniya şin sidiyolhyel. 15 Oko Jehovah Kayin ahiłni: oko ǵaişin Kayin tsishyiń şin, sotsiti akunanel-tego banhakki aǵodadolńıl; okogo Je-hovah Kayin ǵake iscin, ǵaişin tahe-kehekahigi ǵo ǵodiyolhyeltago biniyi.

16 Ado Kayin dasdina Jehovah bit-sańdo ado Nod holyehigi keya bika kyehojitindogo, Eden holyehen ǵaajig-o. 17 Ado Kayin hwe estsan bil aha ńjıstaz, ado isnıltsant ado Henoh jiscin, ado kinhalaago ayila ai kinhalaahigi Henoh yidinid, ta biyi holyehigi ki atego. 18 Henoh ai Irad bananiscin, inda Irad ai Mehuyael ba naniscin; ado Mehuyael Methusael ba naniscin: ado Methusael Lameh ba naniscin. 19 Ado Lameh ai naki baadkye ayila, la biži Ada holye, nanała ai Zilla holyego. 20 Ada ai Jabal jiscin, aiti nepal yik-yedahatini inda bibekası daholoni bize silin. 21 Ǵatsili ai Jubal holye, aiti dilni ilini bize nanastlin. 22 Ado Zilla ai Tubal-Kayin jiscin ai beş naatcitigi binantai nanastlin. Inda Tubal-Kayin biteži Naama holyego. 23 Ado Lameh ǵaadkye yicin hadsi

Ada inda Zilla, şı sinołsan ǵahast-sihigi,

Nihi Lameh baadkyehigi, yaştihigi şai sinołsan.

Dine silhyin bikidenihigi aşılago binına,

Ado tsilkye atadesetesnigo binına.

24 Dine la Kayin bishyingo sotsit

akunaneltego banhakki apididol-nıl,

Ado sidishyingo ai sotsitin dobaan sotsittigo akunaneltego banhakki igodidolnıl.

25 Ado Adam hwe estsan bil aha najıstaz, ado ǵayaz najiscin, ado Seth holyego biži ya ayila, ado ani: God aski la şaneiniltyin, Habel yengi, Kayin yiyishyinen. 26 Ado Seth to ba nahascin, ado Enos yidinid; ado itan dine Jehovah bicin sodasdilzin ńden.

5 Didi Adam baalcin aholıllı. God dine ayiladan, itan God ta Pi ki atego dine ayila; 2 dine to astsan yilgo ayila, ado bikyi sosdolzin, ado dine yidinid to ayiladan. 3 Ado Adam nesnatın dobaan tǵatın binaǵaigo biyi hazlin ta apıltego ado Seth yidinid; 4 ado Seth tanǵago Adam tsepi di nesnatın binaǵaigo, inda biyikye inda bitsikye nahastlin; 5 Oko Adam aaltsho pinılkanı nahastai di nesnatın dobaan tǵatın binaǵaigo indita bizehazlin.

6 Ado Seth nesnatın dobaan astla binaǵaigo biyi Enos hazlin 7 ado Enos tanǵago Seth tsepi di nesnatın dobaan sotsit binaǵaigo inda biyikye inda bitsikye nahastlin; 8 oko Seth aaltsho pinılkanı nahastai di nesnatın dobaan nakisata binaǵaigo indita bizehazlin.

9 Ado Enos nahastatın binaǵaigo oko biyi Kenan hazlin; 10 ado Kenan tanǵago Enos tsepi di nesnatın dobaan astlaata binaǵaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 11 oko Enos aaltsho pinılkanı nahastai di nesnatın dobaan astla binaǵaigo indita bizehazlin.

12 Ado Kenan sotsittin binaǵaigo biyi Mahalalel hazlin: 13 ado Mahalalel tanǵago Kenan tsepi di nesnatın dobaan disdin binaǵaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 14 oko Kenan aaltsho pinılkanı nahastai di nesnatın dobaan nesna binaǵaigo indita bizehazlin.

15 Ado Mahalalel ǵastǵatın dobaan astla binaǵaigo, biyi Yared hazlin; 16 ado Yared tanǵago Mahalalel tsepi di nesnatın dobaan tǵatın binaǵaigo, ado

biyikye inda bitsikye nahastlin; 17 oko Mahalalel aaltsho pinilkani tsepi di nesnatin dobaan nahastatin dobaan astla binahaigo indita bizehazlin.

18 Ado Yared nesnatin dobaan gashatin dobaan naki binahaigo biyi Enoh hazlin, 19 ado Enoh tanaagago Yared tsepi di nesnatin binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 20 oko Yared aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan gashatin dobaan naki binahaigo indita bizehazlin.

21 Ado Enoh gashatin dobaan astla binahaigo biyi Methusala hazlin; 22 ado Methusala tanaagago Enoh God yilnaasgo tha di nesnatin nahai, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 23 oko Enoh aaltsho pinilkani tha di nesnatin dobaan gashatin dobaan astla nahai. 24 Oko Enoh God yilnaasgo, ado donaagata, God nabitiltingo be ate.

25 Ado Methusala nesnatin dobaan tsepitin dobaan sotsit binahaigo biyi Lameh hazlin; 26 ado Lameh tanaagago Methusala sotsit di nesnatin dobaan tsepitin dobaan naki binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 27 oko Methusala aaltsho pinilkani nahastai di nesnatin dobaan gashatin dobaan nahastai binahaigo indita bizehazlin.

28 Ado Lameh nesnatin dobaan tsepitin dobaan naki binahaigo biyi hazlin: 29 ado Noah yidinidgo ani: didi na ha nahodoon! Jehovah nahastsan dobilyasonta silingo ban. 30 Ado Noah tanaagago Lameh astla di nesnatin dobaan nahastatin dobaan astla binahaigo, ado biyikye inda bitsikye nahastlin; 31 Oko Lameh aaltsho pinilkani sotsit di nesnatin dobaan sotsittin dobaan sotsit binahaigo indita bizehazlin.

32 Ado Noah astla di nesnatin bi nahai, inda Noah Sem, Ham inda Yafet dahazlin.

6 Oko akutsago dine keandinestanto nahastsan bikagi ado bitsikye ban ndahascin, 2 God biyikye dine bitsikye ndayilsango danizuni, oko dapi denizini beestsan adayila. 3 Ado Jehovah

ani; si Nilei do daalajin dine yil dahotsita do, ai ilto otsin binina, d'a nesnatin dobaan natin nahai ego kye nahotin do. 4 Itan, akwe deilkahan dan dine yetso ndahalingo nahastsan bikagi dohayui nden, d'a bitsedan ilto, God biyikye ya dine bitsikye yilahada askigo inda yan ndahascingo: di ndahascinen alcini dabitsilgo dine hazlingo alkidan, dine ayuidate.

5 Ado Jehovah banhakiadatego ayuitego dine nahastsan bikajin yiyilsan tsida daalajin bi nsikyens ye ntsidakyensigi doyaasonta. 6 Oko Jehovah banpini dineiyilaigi nahastsan bikagi, inda bije daaiyisi banpini. 7 Oko Jehovah ani: Si kat dine ndestshil aslayen nahastsan bikaden; dine inda ndaltloshi to, indita ndanai indita ndatai, aslayengi daaiyisi basini ai be ate. 8 Nti Jehovah Noah dei bilyaate.

9 Dididi Noah aholcilili bahani. Noah ai taaiyisi yaate nsekyens, dine yaate hyinajin: Noah ai God yilnaas. 10 Ado Noah biyikye thago, Sem, Ham inda Yafet daulyego. 11 Ado nahastsan yi yi kyedahatini daaiyisi banhakiadate God bicin, to taaiyisi hoskyeni nahastsan biyi gadepint. 12 Ado God nahastsan yikajin dein nden, adojokon, daaiyisi banhakiadate hyinani daaltsho banhakiadatint nahastsan bikagi.

13 Ado God Noah ahilni: hyinani nneleanjin ndestshilgo ban nsiskyes, nahastsan banhakiatei bigadeidespin ai binina: jokon, kat ndestshil nahastsan banden. 14 Ni tsinaeltso anle tsin be, biyi nahwistsango, inda ji be biyiden inda binehden bedija; 15 inda didi ki atego adilil; tsinaeltso din di nesnatin tobaan astlatin diadesezgo akuninezgo, inda nannigo sotsittin tobaan astla diadesezgo, ado digo distin tobaan astla diadesezgo. 16 Inda bikiden tesson adilil alningo sisithanigi anilsogo dikango, indita ce atin adilil, tha alkihoan adilil. 17 Jokon, Si, thonagodol kahi gacin desal, inda daaltsho hyinani inditsi biyidi daholoni yadilhil biyajin ado nahastsan bikagi daholo-

nigi dinonelgo. 18 Ncin gadestsiyen adishil, oko tsinael biyi dina, ado neest-san inda niyikyē inda bidaastsanigi to; 19 inda hyinani nahonel'anjin alandatelili yahadinilka, da bil dahinindago, aiti dabakani inda dabaadigo; 20 ndatai, ndaltloshi ta, inda ndanai nakigo nahidoka ai tadahanadago. 21 Da nihicinyan yitani yaahyiye, aiti nihicinyan dolo inda aji dabicinyan do. 22 Didi Noah akwiyila, aaltsho God bilnigo atsa.

7 Ado Jehovah Noah ahilni: hoko naalein bil tsinaeltso binika, ni deya Siciñ yaate nsnikyesgo nilsan qidi dine bithahden. 2 Naaltloshi datani sotsitgo dabakani inda dabaadi aiti yahadinilka; dotaniigi ai nakigo bakani baadi bilgo: 3 inda ndatai aito sotsitgo dabakani inda dabaadi, ai kelye nadadotlelgo biniyi nahastsan bikagi. 4 Kudo sotsit naneskango nahalthin gacin des'al, distin jingo to distin dolka ta nahalthingo nahastsan bikagi, dahanani nahonel'anjin aslayen aaltsho ndesthil nahastsan banden. 5 Ado Noah Jehovah bizakkyeho alsho atsa.

6 Ado Noah itan gasthan di nesnatin binahai thonahwiskaiyendan nahastsan bikagi. 7 Ado Noah yaina, ado biyikyē inda beestsan inda biyikyē bidaastsanigi tsinael biyi gune thonahodilkahi ban. 8 Ndaltloshi datanigi inda dodatanigita, inda tsidi inda ndanai daaltsho nahastsan bikagi, 9 naki nlagoo yaahyeskai Noah bicin tsinael biyi gune, bakani baadi bilgo, t'a Noah yilgolniyen ki atego. 10 Ado aji holziş sotsit eskanenjin, ado thonahodilkahi nahastsan bikagi. 11 Noah gasthan di nesnatin binahaigo to la benadezidgo do sotsitata goyolkalgo thointyelen dikidatsa, inda yadilhil biyiden thohigi ndazlin; 12 ado t'a nahalthingo distin jin do distin eskan.

13 Taakwe yolkalendan Noah inda biyikyē Sem Ham ado Yafet, ado Noah beestsan, inda biyikyē bidaastsanigi thago bilyahaolte tsinael biyi gune;

14 ho lan, inda ndaltloshi dabidaltego ghinotinlgo inda ndanai dabidaltego ghinotinlgo, inda ndatai dabidaltego ghinotinlgo, tsidi daaltsho althaatelli.

15 Aaltsho hyinani naki nlagoo Noah yicin yaahyeskai, inditsi nahonel'anjin. 16 Ado daakudatsa bakani baadi yil nlagoo t'a God aninengi ki atego. Ado Jehovah gataditnilka. 17 Ado daaiyisi nahaltingo distin jin, ado tho dinesant ado tsinaelen dahidilel, ado nahastsan bikagi tanael. 18 Ado tho toteinolian, do uweta anil, nti tsinael tho bekagi tahnael; 19 nti tahitindi thotenollan, ado dadaskidi agadaz'ago bilah danes'ant. 20 Wunasto sotsit di sisithan zil bilahgi anol'aan, inda zil bilahti nesaant. 21 Ado tsita daaltsho hyinaniyen zinezna nahastsan bikagi lan, ndaltloshi inda ndanai nahastsan yikagi ndanaan, inda dine daaltsho; 22 aaltsho inditsi nahonel'anjin nahastsan bikagi holonen alsho nesna. 23 Inda tsida daaltsho hyinani nahodistshed nahastsan bikaden kyedahojitinen dine, inda ndaltloshi, inda ndanai inda ndatai nahastsan bikaden aaltsho nahodistshed; Noah deya itsi, inda tsinaeltso yil yihinanenta. 24 Ado tho ta nahastsan bikajin qado anatili nesnatin dobaan astlatin eskan.

8 Okogo God Noah t'a yinalni, inda hyinani daaltsho inda ndaltloshi daaltsho tsinael biyi gune bilgo jilonen, ado God niyul nahastsan bikagi nayilad oko tho yanditnes'ant: 2 inda thontyel agodilze inda yogolzod ado agolthan; 3 indita thohen thandeni anatil, nesnatin dobaan astlatin eskan bijn thohen yaanolaant. 4 Ado sotsit ndezidgo sotsitata yolkalgo tsinaelen nihiyeniē zilbaganti, keya Ararat hol-yegi. 5 Ado tho thandeni yananol'an nesna ndezidgo, oko nesna ndezidgo la bi nayilkango indita zilbilethahigi neiltan.

6 Okogo akutsago distin naneskango Noah tsesonen ananayitla. 7 Oko gagi cinila' nti to alnanatago tho anastint

to naholtse. 8 Ġaspidi to cinila' tho datsi nahastsan bikagi anastint be bil-behodolzinlgo. 9 Nti ġaspidiyen dinotalgi eġainesthangto nata, nti tho taate nden nahastsan bikagi lan, inda Noah yidelnigo ġaspidiyen yanaiyl-tyin. 10 Oko atanizingo sotsit naneskango ġaspidi cineiñila'; 11 oko ġilcin ġaspidiyen ban nanata, jokon, atan ketnişgo bize ġune silago; ai be Noah bilbehozingo tho ka anastint lan nahastsan bikagi. 12 Ado ataneinizingo sotsit naneskango ġaspidiyen cinaz-ñila', okogo inta tado ġanatta.

13 Ado akutsago Noah ġasthan de nesnatin dobaan taalai binahai bi eskango, itan tho nahastsan bikagi anastint, oko Noah an ayilago dein nden, jokon, nahastsan alşho naltsei lan. 14 Ado la nadezidgo natin sotsitgo yolkaşgo nahastsan altşho naltsei. 15 Ado God Noah yicin ġadsigo ani: 16 Cinoşka, ni lan neestsan, inda niyikyę inda bidaastsanigi tsinael biyiden. 17 Aiti hyinani biyiigi daaltşho ci nnilkad, tsidi lan, ndaltloşi inda ndanai nahastsan bikagi ndanaigi yilgo, binigi ndailcigo keandeiłziş nahastsan bikagi. 18 Ado Noah ci niya inda beestsan inda biyikyę inda biyikyę bidaastsanigi to bil; 19 ado tsidi daaltşho inda ndaltloşi inda ndatai inda ndanai ceheşje tsinael biyiden.

20 Ado Noah yikinadailnihi Jehovah bicin ayila, ado naaltloşi datanigi inda tsidi datanigi yiki bicin nayisni; 21 ado Jehovah liten lakanigo işcan, ado Jehovah bişje ye diñid: kudo do nahastsan bahatsitgo anadistilta dine binina, bi ntsidakyensigi bişje biyiden doyaşongo anindakaidan aiti ban, indita hyinani nahonel'anjin to nnadestşilta dıatsa-higi ki atego; 22 nahastsan nniltinjin keđilyełgi inda ndatntinłgi, ado deskaşigi inda distohigi, inda nahaşinhi inda nahaşahi, jini inda tlei tado anahotitolzita.

9 Okogo God Noah inda biyikyę yikyisosdolzingo ani: nnağahyiol-ci inda keandenolziş inda nahastsan

biġadidopinl; 2 ado ndaltloşi nahonel'anjin inda ndatai inda tsida daaltşho nanel'anjin nahastsan bikahigi inda tho yi kyedahatini ai neidaltis dolel, ai daaltşho nłakye alya lan; 3 inda hyinani nahonel'anjin ncinyan dolel, t'a nansehigi ki atego kat şı aaltşho na nla. 4 Nti ye hyinani bitil ai tei tsida do diyinla. 5 Naaltloşi inda dine bilgo ta nişhyin şın diyesshyel, inda ta ahyilgojotazi ahyiıjšhyingo: 6 inda ġaita dine tsishyin ta nanajaden dingo ġodiyolhyel, God dapi ki atego dine ayilago ai be ate. 7 Inda nihyi ai nda ahyiolci to keandenolziş inda daalajin bilah natlelgo.

8 Ado God Noah inda biyikyę yilgo yicin ġananatsigo ani: 9 jokon, Şi kat nihicin ġastsı, inda nahadaalcini nihikyedengi, 10 ado hyinani daaltşho bil holonihigi, tsidi inda ndaltloşi daaltşho; aaltşho hyinani ġodolelli nahastsan bikagi; 11 daaiyisi daani be ġastsı, hyinani nahonel'anjin to tho be nadotşilta, inda nahastsan nti daakute do tho be dadinadolnıla. 12 Ado God anadontnid: Didı kat yistsohigi didı kat ġastsıhigi biniyi, nihicin ġastsıhigi inda daaltşho hyinani bicin ġastsıhigi do, ai holago daakutedo. 13 Kat dı kos biyihigi nahatsilit aşla, ġastsıyengi Şi la nahastsan bil; 14 inda nahastsan bikiki kos anaşingo nahatsilit tañnatıl do; 15 ado kat ġastsıyen benaşnıdo, şı la inda nihyi la nihithağı, ado daaltşho hyinani, inda tho do tho ġonadolkahta dolel hyinani daaltşho to neidotşiltago: 16 Ado nahatsilit ai kos biyidi holondo, aden bikaden ndiştıngo, oko ai be benaşnıdo hyinani bicin ġastsıyengi nahastsan bikagi. 17 Ado Noah yicin ġananatsı: dı assistsohigi ai be ġaşaşniyengi, Şi inda hyinani nahastsan bikagi bithağı.

18 Ado Noah biyikyę tħago tsinael biyiden ci nakaiyen; Şem, Ham inda Yafet daulyego, ado Ham ai Kanaan bişje silin. 19 Didı Noah biyikyę tħahigi biyiden nahastsan bikagi keandışziş. 20 Ado Noah ai daakyeh nalnişı

tsisliŋ, cilnaatlohi kiğıla; 21 Nden t̄hot-
litcihigi jotlango, tsisdeya ado adasdi-
yoligan ғанipal biyi ғune. 22 Ado
ham, Kanaan biže jilini ғаže daalit-
cigo zılsaŋ ado ғakis bilğojolni t̄lodi
naaşen. 23 Oko Şem inda Yafet d̄o
b̄eltlei benaħaden bikistigo, ado tanjın
jiokałgo ғаže bikidsistı talłiteiyen:
neneji ai tsidezeŋgo tado zılsaŋta; 24
ado Noah ғoleŋ nahostzingo, oko ғayi
ağalıngo bitsisnıłkyenđ; 25 ado ani:

Cindaşgo Kanaan, bilğajice binaltye
jilın do.

26 Ado anasditni;

Hozongo Jehovah, Şem bi Godigi,
Ado bini Kanaan binaltye do.

27 Oko God Yafet ayuite idolıl,

Ado Şem binipal kyehojitiŋ do
Ado bini Kanaan binaltye do.

28 Noah ai t̄honaħwiskai d̄o bikijiŋ
da nağago t̄ha di nesnatın dobaaŋ
astlatiŋ nanaħai; 29 Oko Noah pinıl-
kanı nahastai di nesnatın dobaaŋ ast-
latiŋ nahaigo indita bizeħazlıŋ.

10 Didi ai Noah biyikyehigi aħol-
cılı: Şem, Ham ado Yafet daul-
yego, t̄honaħwiskai d̄o bikijiŋ biyikyę
ban ndahasciŋ.

2 Yafet biyikyehigi ai: Gomer inda
Magog inda Javan inda Tubal inda
Mesheħ inda Tiras. 3 Gomer biyikyę-
higi aiti: Aşkenaz inda Rifat inda
Togarma. 4 Ado Javan biyikyehigi
aiti: Elişa inda Tarşiş, Kitidine inda
Dodandine. 5 Aiti keya alth̄aastso la
inth̄innigo, aaltşo ғazađ alaŋdatego
ħwedaholon, ado badaalcinda ado dabi-
dineada.

6 Ado Ham biyikyehigi aiti: Kuş
inda Mitsraim inda Put inda Kanaan.
7 Ado Kuş biyikyehigi aiti: Seba inda
Havila, Sabta inda Raama inda Sab-
teħa; ado Raama biyikyehigi aiti:
Şheba inda Dedan. 8 Ado Kuş Nim-
rod behazlıŋ aiti ayuite yilę nahastsaŋ
bikagi. 9 Ai ayuite nalzeħi silin Je-
hovah binal, ai yaŋ dine adani: Nim-
rod nahojilin ayuite nalzeħi nden Je-
hovah binal. 10 Ai Assur holyę
keyaden, aden ci niya Ninive holyę

kin nininil, ado Rehoboth holyęi kin-
haliyahigi do ado Kala, 11 ado kinhalia
Babilon holyę binantai tsisliŋ, inda
Ereħ inda Akkad inda Kalne, keyahi-
gi Şinar holyęi; 12 ado Resen ilto
Ninive do Kala bithaħgi, aiti ayuite
kinhalaa nden. 13 Ado Mitsraim ban
nadahasciŋ: Ludidine inda Anamdine,
ado Lehabdine ado Naftulidine 14 inda
Patruşdine inda Kaşluħdine (aiti bit-
ħaħden Filistidine) inda Kaftordine.

15 Ado Kanaan ban nadahasciŋ:
Sidon, ai alsebaiscinigi silin, inda
Heth, 16 inda Jebusdine inda Amor-
dine inda Girgaşdine, 17 inda Hevidine
inda Arkidine inda Sinidine, 18 inda
Arvaddine inda Tşemardine inda Ha-
matdine; ado bikijiŋ Kanaan baalcini-
yen t̄hadqzna. 19 Kanaandine bikeya
hotsohigi Sidon den do şadaawiyajiŋgo
Gaza holyęjiŋ, ado ғаaħwiyaŋigo So-
domjiŋ inda Gomorrajiŋ inda Admajin
inda Zeboimjiŋ inda Laşa holyęjiŋ.
20 Didi ai Ham baalcini ado badaalcini
inda dabizadigi inda dabikeyahigi inda
dabidineehengi.

21 Şem ilto, Heber baalcini daaltşo
biže nlinigi, binai Yafet bitsili, ғol to
ğanaisciŋ. 22 Şem baalcini aiti: Elam
inda Assur inda Arfaxad inda Lud
inda Aram. 23 Ado Aram baalcini
aiti: Uz inda Hul inda Ğeter inda
Maaş. 24 Ado Arfaxad Sela bannaas-
ciŋ, ado Sela Heber ban nahasciŋ; 25
ado Heber naki biyikyę ban nahasciŋ;
la ai Peleg jolye, itaŋ nahastsaŋ alth̄a-
idestango ai baŋ; ғatsili ai Joktan
jolye. 26 Ado Joktan ban nahascinigi
aiti: Almodad inda Şelef inda Hazar-
mavet inda Yera, 27 inda Hadoram
inda Uzal inda Dikla, 28 inda Obal
inda Abimael inda Şeba, 29 inda Ofir
inda Havila inda Yobab, didi daaltşo
Joktan biyikyę. 30 Oko Meşa holyędo
Sefar holyęjiŋ kyehatiŋ, ai zıl holyę
ғаaħwiyaŋigo. 31 Didi ai Şem biyikyę
inda badaalcini, inda dabizadigi inda
dabikeyahigi inda dabidinee.

32 Didi Noah biyikyehigi baalcini
ado alaŋdadinee, oko didihigi banden

aląndinee hazlın nahastsan bikagi thonahwiskai dobikijın.

11 Nahastsan bikagi taalaisad, inda dine daaltsho ahyıltego yalthi.

2 Itan okogotingo, gaańgo ndakai keya Sinar holyegi nahodınani galkaigi akwe kyedahatin. 3 Oko dahodezean: hokkoye, bisadadılınl, daayisi yaatego dadedılılgo, tse dolelengi jo bisda, hastlis dolelengi jo tleında. 4 Oko adani: hokkoye, kinhalaa adadılınl do wutah ndadılılınl nle biletadhihi ai yadılıl binaado, ayuiadani teatadedılınl, oko dothaidılınlta nahastsan bikagi. 5 Oko Jehovah yitaya kinhalaahigi yidinolılgo inda wutah nahastlinigi ilto, ai dine baalcini adeilehigi. 6 Oko Jehovah ani: jokon, dine ai daalaj, aaltsho ai daalaj bizad, oko di ya ndikai to t'a binnihigi adatin, adadılınl danizini. 7 Galan, bitahdikago bizadigi bit-san altha ndotsil, oko do daahyiditsata do yadalthigo. 8 Didi ki atego Jehovah alañ adahwisna nahastsan bikagi oko kin rdajileñ bikisdeskai. 9 Ai ban Babel gozi, Jehovah gazağ alañ atego ayilago ban, ado nahastsan bikagi thadatsoznago ayilago.

10 Didi Sem aholcilli bahani: Sem nesnatın binahai go oko Arfaxad ba yiscin thonahwiskai do bikijın naki nahaigo, 11 inda Arfaxad tanağago Sem astla di nesnatın binahaigo, inda biyikyę inda bitsikyę ban nahascin.

12 Ado Arfaxad thatın tobaan astla binahaigo oko Sela ba yiscin, 13 oko Sela tanağago Arfaxad dın di nesnatın dobaan tha binahaigo, inda biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

14 Ado Sela thatın binahaigo oko Heber ba yiscin, 15 oko Heber tanağago Sela dın bi nesnatın binahaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

16 Ado Heber thatın dobaan dın binahaigo oko Peleg ba yiscin 17 ado Peleg tanağago Heber dın di nesnatın dobaan thatın binahaigo ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

18 Ado Peleg thatın binahaigo ado

Rehu ba yiscin, 19 ado Rehu tanağago Peleg naki di nesnatın dobaan nahastai binahaigo, ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

20 Ado Rehu thatın dobaan naki binahaigo oko Seruh ba yiscin, 21 ado Seruh tanağago Rehu naki di nesnatın dobaan sotsit binahaigo, ado biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

22 Ado Seruh thatın binahaigo oko Nahor ba yiscin, 23 oko Nahor tanağago Seruh naki di nesnatın binahaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

24 Oko Nahor natın dobaan nahastai binahaigo oko Tera ba yiscin 25 oko Tera tanağago Nahor nesnatın dobaan nahastaiata binahaigo oko biyikyę inda bitsikyę ban ndahascin.

26 Ado Tera sotsittın binahaigo, oko Abram inda Nahor inda Haran ban ndahascin.

27 Didi Tera aholcilli bahani. Tera ai Abram inda Nahor inda Haran ban ndahascin; ado Haran ai Lot ba yiscin. 28 Oko Haran gaza tabitse gaza-hazlın keyahigi ta gotiscinengi, Ur holyegi, Haldedine bikeyahigi. 29 Ado Abram inda Nahor hweestsan adjila; Abram beestsan ai Sarai holye, inda Nahor beestsan ai Milka holye, Haran bitsigo, ai Milka inda Yiska bize jilin. 30 Ado Sarai do olcita, be owe atin. 31 Oko Tera gayi Abram, ganali to Lot holyego gazaad to, Abram beestsan Ur holyeden, Haldedine bikeyaden cizna, keya Kanaan holyego tsidesnago Haran holyegi ji nna, akwe kyehojitin nden. 32 Ado Tera pinikani naki di nesnatın dobaan astla binahaigo, indita bizehazlın Haran holyegi.

12 Ado Jehovah Abram ayidinid: nika do ci nna, nik'e yodaa, inda nizeı baganta, ado keyahgo dınelıscan ndidesnil; 2 dine ayuitei andısilil, ado nilhozongo andısilil, inda ni zi ayuitei adısilil, inda ni lajin dine bildahozongo adıilil; 3 ado dine nilhozongo adanosenigi si ilto akunıste; banhakki njilini si to banhakki ada-

hašingo, inda ninina dine daaltsho bildahozondo nahastsan bikagi. 4 Ado Abram tahtina, Jehovah apidinigo, Lot to atha tahtina; ado Abram ai sotsittin dobaan astla binahai Haran holyeden tahtinahandan. 5 Ado Abram, hwe estsan Sarai do, bipizi Lot ilto ado dadeitinigi daaltsho inda binanil daaltsho Haran holyegi bedahazlingo; ado tahtina keyah Kanaan holyego zidesnago; oko adi Kanaan holyedi jinna. 6 Ado Abram thagadzogna hazaan Shehem holyejin, galkai Mamre holyei, kwe itan Kanaandine keyah biyi holon. 7 Ado Jehovah Abram ganiya ado ani: di keyahigi naalcini ba dideşal; ado akwe yikindailnihi ahojila, Jehovah ganal jiniyahan bicin. 8 Ado ta nadišnago, Bethel holyego ado gaaji zil saan ajigo, akwe ganepal nizininil, eajin Bethel holyego kin holon, gaajigo Hai holyego, ilto kin holon; ado bikinadailnihi anagojitla Jehovah bicin, ado Jehovah bicin sosdolzin. 9 Ado Abram şadaa bicinjingo to nasjonel.

10 Adi keyah godicin lan, ado Abram Egypt holyego najitna akwe kyehojitindogo daayidijin, daayisi godicingo binina. 11 Ado akutsago Egyptjin jonelgo, hwe estsan Sarai apijini: jokon, şilbehozengo ayuininilningo antin nileingo, jini. 12 Egyptdine nişsango se estsan nlin dandedonilgo, dasidiyolhyel, inda ni dei da hyinnado akogodonil şaşsin: 13 gatezi nişlin şidini bildaholnido, oko ninina ayuiadaşontnido oko ta hyinişnado yidinid. 14 Oko akutsago Abram Egyptjin adjinado, oko Egyptdine hwe estsan ayeuanolningo dayišan 15 Oko Farao bindantai ilto dağolsan, ado daayisi gayadalthi Farao yilgo, ado astsaniyen Farao bagandi yilyekai: 16 ado gohwe Abram ayobidontui, okogo Abram ai dipe, bekasita, thiliconita, dinenanil inda astsannanil, ado thilli inda lin ganaskidita, okogo Farao gai nnil. 17 Oko Jehovah Farao daayisi banhakki ahola, Sarai binina, Abram beestsango: 18 ado Fa-

rao Abram bisdinid: Ha tiş ta şı nilint? Hategoş do şilgolnita, se estsan 'ş dodi-nita, gojini. 19 Hategoş şitezi ate dini; aiti ban se estsan aşıla, oko kat ne estsan nantlego yo one. 20 Ado Farao gadinee bilgojolni, ado yodahonişcan, hwe estsan inda jitini daaltshota.

13 Ado Abram Egypt den dasdina, hwe estsan do, Lot do, inda hwe-daholonigi daaltsho şadaabiyaşin keyajin. 2 Okogo Abram daayisi atin, bilin dohayui, inda beşlakaita, olata. 3 Okogo Abram şadaabiyaden Bethel holyegi njitna, alşedan ganepal nizininilegi, Bethel inda Hai bithagi 4 akwe alşedan yikindailnihi agojilayengi; oko akwe Abram Jehovah yicin sonasdolzin. 5 Ado Lot to yilnanehen, ilto bilin dohayui hazlin inda nepalta. 6 Nti keyah do hoşoşahta do ahyiltha kyenahojitinleateta, bilin dahayuigo ai di ban. 7 Okogo Abram bi ndanilkadihigi inda Lot bindanilkadihigi to yilgo alcadahoşkye ado Kanaandine inda Perezdine ilto itan ai keyahigi yi kyedahatin. 8 Oko Abram Lot ahidinid: do alcahoşkyetado, şila inda nila bilgo taşonti, inda şı ndanilkadihigi inda ni ndanilkadihigi, taalai gaitaz be ate. 9 Keya daate nden planşin atahwisea? Taşonti, nihitsan nna, nişlaji diniyago, şı nişnajo dadideşal, nişnajo diniyago, şı nişlajigo dadideşal, jini. 10 Ado Lot dasdigal, Yordan galkaigi aji-gal, akon tho dohayui, Jehovah Sodom inda Gomorrah tahto bankakki-alşedan, nileingo Jehovah bi daakyeş ayuianolninigi ki anolnin, Egyptgi Zoar holyedi jokalgo nahalin. 11 Ado Lot nahosdinan galkai Yordan holyego, ado Lot gaahbiyaşin adjina okogo al-cisei alşatsisna. 12 Ado Abram keya Kanaan holyegi kyehojitin, ado Lot galkaigi kinhalaahadi kyehojitin, Sodom holyegi tabigaşgi ganepal nisinil. 13 Nti Dine Sodomgi kyedahatinigi ai doyaşaşonta, daayisi banhakkiadate Jehovah bicin.

14 Ado Jehovah Abram ahişni: Lot alşatsisna do bikijin: şintado nahokos-

jín kudağal inda şadaajín inda gaahjín inda eahjín, 15 keya aaltşo yinişani ai nagedeşal inda naalcini do holago. 16 Tleşigi nahalingo naalcini na adışıl, ħaiti tleş yi inilthago ai naalcini ilto julthā do. 17 Nditaĥgo, keya t'anił-nezi inda nanigo bikijinna oko nadi-deşal. 18 Okogo Abram taĥnasdina ganepal bilgo, ado Mamre holyegi cet-cil biyadi kyenahojitint, ado yikina-dailnihi Jehovah biciñ anagojitla.

14 Itan akutsago Amrafel Şinar binantai, inda Arioh Elassar binantai inda Chedor-Laomer Elam binantai, inda Tidal Goyim binantai, 2 ai yiłikije Bear Sodom binantai bilgo inda Birşa Gomorrah binantai, inda Şinab Adma binantai bilgo inda Şember Zeboim binantai inda Bela binantai aiti bilgo. (Bela ai daakwe kat Zoar holye.) 3 Di daaltşo aĥan nna yiltsisgi Siddim holyego, akwe kat aşin bil beekid. 4 Nakisata nahai ai Chedor-Laomer dei yikyehdaholingo, thasata nahai go do dağonizinta; 5 Dinsata nahai go Chedor-Laomer inda bilgo nata-ni dainlinigi nana'na', ado Refaimdine yił daahokañ, Aşerot-Karnaim holyegi inda Zuzidine Hamgi, inda Emidine galkaigi Kiryataimgi, 6 inda Horidine bitsil bikago Seir holyegi, Elparan bigaĥgi, keyaĥ hocongi bigaĥgi. 7 Ado tañdesna, Enmişpatgi natna', ai daakwe kat Kades holye, indita Amalekdine bikeyaĥgi alkinaneice, inda Amordine ilto, Hazezon-Tamargi kyedahatip. 8 Ado Sodom binantai inda Gomorrah binantai inda Adma binantai inda Zeboyim binantai inda Bela binantai inda Bela binantai alkingeĥgo tahtina Siddim holyegi yiltsisgi; 9 Chedor-Laomer bil, Elam binantai inda Tidal to bil Goyim binantai, inda Amrafel to bil, Şinar binantai inda Arioh to bil, Elassar binantai; diñ nataniastla natani bikije. 10 Ai yiltsisgi Siddim holyegi nahoditson dohayui, inda Sodom inda Gomorrah binantai bilgo tahtice nahoditsonen ĥwiya ahyisnesde, boohigi ai ził yihije; 11 inda Sodom

[Navaho] 2

inda Gomorrah ganalyeyen ndayizla, inda gacinyanta ado nahastna'. 12 Ado Lot, Abram bipizi ilto godisna', Sodomgi kyehojitinen inda ganalyeta gol anana'.

13 Taalıai yonanotingo Abram yeyilgolni Mamregi cet-cil wiyadi kyehojitingo; Mamre ai Amordine silingo, bikis ai Eşkol holye ai nabikis Aner holye, di thahigi ai Abram bijoni nden. 14 Abram ĥapizi bidisnago jini, oko gananił alkingeitca yedahoseni asteyila, ta ĥaĥangi nehescini, tha di nesnatin dobaan tşepsata yiltego, oko yikye nna Dan holyego. 15 Oko alsatsisna, go inda gananił bilgo, oko tlego alkiĥice, Hobago ĥadan nje, aiti Damascus biĥaĥgi. 16 Ado nalyeyen nistna, inda ĥapizi to Lot, inda ganalyeta, inda astsan da, inda dine ta.

17 Oko Sodom binantai ĥataĥjijn jina, aden njonełgo Chedor-Laomer inda bindantai bil alkeĥicahden, yiltsisgi Şhawe holyegi, ai natani bi yiltsis bi-ditninegi. 18 Oko Melhitsedek, Salem binantai ba inda thotlitci yilgo deinla, oko ai God Wutahtisitini bi sodilzini. 19 Ado Abram yikyisosdolzingo ani: God Wutahtisitini, Nahastan inda yadiłil bii nlinigi, ai Abram hożongo yahadsı: 20 ado God Wutahtisitini ayuitego bahatnido, ne ena nłakye yinilgo bañ: oko Abram ya alşayiznil anaiyotlełligi. 21 Ado Sodom binantai Abram ahiłni; dine deya şa nnił, nalyehe ai dañni do, jini. 22 Ado Abram Sodom binantai ahiłni: Jehovah God Wutahtisitini nahastan inda yadiłil nlinigi be biciñ ĥastsı, benal-kadi ndi, ketlol ndi inda ĥatihita ndi to la ndideştelta, ĥalan ni Abram şı astint didinil: 23 tsilkye dayiyanigi deya, inda ta şijoni Aner inda Eşkol inda Mamre biciñ ndanollen.

15 Ado di di bikijijn Jehovah bizad Abram yeyilgolni bilke oko ani: Şi nnaĥgi' nişlin inda Şi daaliysi na aĥalyanni nişlin. 2 Ado Abram api-jini: O Bikyehinanni Jehovah, ĥatişan şa anle, şaalcini atingo iniliñ, inda

şinaltye Eliezer Damascus deŋ ai beşo-
holnıhıgi daaltşo beboholni dolel şaş-
şın. 3 Ado Abram ani: jokon, alcin
tahto şa nıılta, oko şinaltye, şağangi
iscinigi ai pii do şaşşın. 4 Oko Jeho-
vah ye yicin ғананатı bızad: ai do
pita do, la laŋ nadocılgo ta ninizido ai
pi dolel. 5 Oko yıl ci naazgo ani: Ya-
dıılıl biyi gotik diniın, oko son yi-
nıltha, oko bin tha yidıltha datsı? Oko
ağalrı: akuneltego na alcin dolel. 6
Okó Abram Jehovah jotlaŋ ai di baŋ
Jehovah anigo Abram yaate nsekyes
nden. 7 Oko ağalrı: Şi Jehovah Şi
iştın, Ur deŋ Haldedine bikeyahden
nıl ci nıstazıgi dı keyahıgi na dıdeşal,
ında na alcinı do. 8 Ado apıjını: O
Jehovah Bıkyehınanı, ғанoşan şılbe-
hodolızın şa alcinı pi dogo? 9 Ado
ağalrı: bekası tha bınahıhıgi ndıltye,
ında tlızı ılto tha bi nahai ında de-
nasta ılto tha bi nahai, ında ғанpi-
dılkai ında ғанpidi. 10 Oko dı da-
altşo dahıdınlıkad, ado alnıngo alca
yızkızgo, alnahjın niyzıl, nti tsidi ai
tado alca yıkızta. 11 Oko atşın sin-
lenjın tsidi ahyıtağo Abram nahgo
aneınılka.

12 Okogo inınango Abram aaiysi
ajılğaz, ado jokon, aaiysi ғанkiki ca-
holhyel; 13 Oko Abram ahlrı: daanı
nılbehozen na alcin nanala keyahıgi do
dapi ta hothağ ndakai nahalindo bi-
nanıl do dın di nesnatın nahajjın yida-
atsı dolel. 14 Oko dı dine binanıl do-
lelліgi şı baŋhakki aşıllı do, ado bikijın
inta daatıngo ci hidoneł. 15 Nti ni dei
nıze bıcın dınal ғанzogo, ado aaiysi ған-
sinthıgo tle ndidoltyel. 16 Ado naal-
cin nezağ naholızıgo dı keyah ndonel,
Amordine bi baŋhakkiate tahto ғанi-
pinta. 17 Oko akutsago inınango ca-
holhyelgo, oko tsındılta bıtha guŋe
ıkyeş. 18 A ai bi jın Jehovah Abram
yıcın hadsıgo ani: na alcinı dı keya-
hıgi ba dınişa Egypt bıtho to ayuite
tho Frat holyejın. 19 ında dı dine da-
altşo bikeyah aiti na alcinı bikeyah
dolel; Kenidine ında Kenızdine ında
Kadmondine ında Girğasđine, 20 ında

Hethdine ında Perızdine ında Refai-
dine, 21 ında Amordine ında Kana-
andine ında Yebusđine.

16 Oko Sarai, Abram beestsan do
ba alcita, ında banaltye Egypt-
den astsanni la holon, Hagar holyegi.
2 Ado Sarai Abram apijini: jokon, Je-
hovah adisciligi şanhiın, taşontı şinal-
tye ne estsan anle, oko aden şaşşın
şaalcinı godolel. Ado Abram Sarai
bızadigi bıkyeho jiscin. 3 Abram Ka-
naan keyahıgi kyeħatıngo nesna haħai
do bikijın, oko Sarai Abram beestsan
ғанaltıei Hagar Egyptđine ғанastın
Abram basnıltyın beestsan dogo. 4
Okó Hagar bıł aħa njıstazgo isnıltsant;
oko isnıltsant ғанdeılleıngo, ғанantai
doħwıstsanta sılın. 5 Oko Sarai Ab-
ram ahlrı: Baŋhakki iştısa ai nikijın
ndolel, şı naltye nanıltyın ne estsan
dogo, oko inıltsant ғанdeılleıngo do
şıstsıstanta sılın, bini Jehovah nihıthah
nihyedıdotınł. 6 Oko Abram Sarai
ahlrı: ai naltye ai ni, ta ninizenıgi
anle, oko Sarai taşınholago oko yoa-
lewuğ.

7 Oko Jehovah bi diyin naleahi biki-
niya ғанkaıgi Şurgo atıngo thoħalıŋ
bığahıgi. 8 Ado ağalrı: Hagar, Sarai
bınaltyei, ғанden nana? ında ғанoş
deşal ninizen? Ado ajini: şınantai
Sarai yıtsan yo işwuğ. 9 Ado Jehovah
bi diyin naleahi anagoditni: nıantai
bıcın ndıtıl, ında banaltyei nautle. 10
Ado Jehovah bıdiyin naleahi anagodit-
ni: naalcinı daaiysi keandolızış, do-
hayui do, doceholtha ateta dolel. 11 Ado
Jehovah bi diyin naleahi anagoditni:
jokon yenılşan oko niyaz nılci oko
Işmael bıdıdınlı, Jehovah nini neıdıst-
sango ai di baŋ: 12 oko dine hoşkyeni
dolel, oko bılahıgi dine bıniyi do, oko
bıkiso bığahıgi kyeħatın do. 13 Oko
Jehovah ғанcin hadsiyen hozi; Ni Je-
hovah şı inılın, oko ani: da şı nılını's
bıcın dışın. 14 Ai di baŋ thoħalıŋen
Beerlahairoi hosyi, Kades ında Bered
bıthahıgi.

15 Oko Hagar Abram ғанı ған iscin
ado Abram ғанı jizi, Hagar ған iscinen

Işmael bisdinid. 16 Oko Abram tsepi-tiñ dobaan gashan binahai, Hagar Abram Işmael ba iscinendan.

17 Oko Abram nahastatin dobaan nahastai binahaigo, Jehovah Abraham baniya oko aḡalni: Şi God Alah-go-abotsili istiñ; siḡah ina! ado yaate nsinnikyes. 2 Nein gastsiyen da benaşnido, ado daaiyisi keandadolziş. 3 Oko Abram ya adsitsa, ado Jehovah gaciñ yalthigo ani: 4 Jokon, Şi, ta Şi be nein gasesini, ado dine dohayui bişe dilel. 5 Ado nizihihi kat do yinilyeta, nti Abraham yinilyedo, dohayui dine bişe anisla ai di ban. 6 Ado keandadolziş, inda lago dinee anihyidişil, inda ntsando natani godolel; 7 inda nein gastsihi ta benaşnido, nina inda nikijiñ naalcin do holago, inda ni ni God nişliñ do, inda na alcini bi God ilto. 8 Inda keya nadidesal kat bikiki kehotinigi, inda nikijiñ na alcini do Kanaan keya daate nden holago dapi delel, inda Şi bi God nişliñ do.

9 Ado God Abraham yicin hadsi: nein gastsihi benilnido inda na alcini nikijiñ holago; 10 didi Şi gastsihigi ai benilnido, şila inda nila nihithagi, inda na alcini nikijiñ; aşikye daaltsho nihithaḡi bikidaalcido 11 inda daani bikidilel, ai di be nein gastsihigi niki istodo: 12 inda aski daaltsho nihithaḡi tsepi ilkaḡo biki daalcido, nikin biyi nihicihigi inda nihipeso bikye nihitnilligo daaltsho aiti do na alcini ta; 13 nikin biyi nihicihigi inda nihipeso nihitnilligi ai daani biki dilel, oko nikilstohigi ntsin biyi do holago be alcingaotsihigi. 14 Inda do bikidascinigi dine bithahden natshed do; ai gastsihi dajinişdo.

15 Oko God Abraham aḡalni: neest-saḡ do Sarai nabiditditiñla gazi Sarah jolyedo. 16 Oko ai bikyi sodestzin do, ado niyi na docil, oko bilhozongo adisliş, dine dohayui bima dolel, bitsando dine bindantai dolel; 17 ado Abraham ya adsitsa, jotlogo, oko atil gatsotsi: dine nesnatin binaḡo's biyi baitel, inda Sarah nahastatin binaḡo's owe

jidolcil? 18 Ado Abraham God ahilni: Işmael niḡaḡi hyina lana nish. 19 Oko God ani: Sarah neestsan daani niyi na docil, okogo Isaak bididiniş, okogo begastsihi be benaşnido holago, inda ba alcini bikijiñ. 20 Işmael be şil hwinilnihigi ai disitsa, jokon ai hozongo ba hastsi, oko ai alcini ba desniş, oko daaiyisi keandadolziş, nakisata biyikye dolel, ado dine ayuitei adisliş: 21 nti nein gastsihigi ai Isaak be benaşnido, Sarah kudo la nahaigo neidolel-ligi.

22 Oko bilalcin yayilithiyen an sissint, oko God yitsa nihiyinatasa. 23 Ado Abraham gayi Işmael ai bi jin bikijicin, inda daaltsho baḡan gunē nihiscini, inda ḡapeso bikye nehesnilligo daaltsho ilto, God godinidengi ki ategogo. 24 Abraham ai nahastatin dobaan nahastai binahaigo biki iscin; 25 ado gayi to Işmael ai thasata bi nahaigo biki iscin; 26 Abraham inda gayi to Işmael ta ai bi jin ḡakiiscin; 27 inda daaltsho ḡadinee, ḡakin biyigune nihiscinigi, inda ḡapeso ndahaznihigita ḡol biki daascin.

18 Oko Jehovah ganiya Mamre bi cecil biyagi ḡanepal ceatiḡi zistago, ayuitego ḡonikaigo jingo: 2 okogo ḡajigalgo, jokon, dine tha nazin hwiḡaḡi zilsango, oko jilewud ḡanepal ce atin do go, bitaḡ jilewud, ado bicin ya adsitsa, 3 ado adjini: şi ndantai ta şinolşan, ninaltye biḡaḡjin doḡka, daşonti; 4 tho la nahadiskal nihikye be thadadokisgo, inda ḡadadoliyin di tsin biyagi; 5 inda cinyan ilto naha dişkal, okogo inta tah nadadoḡka, ai biniyi ninaltye ba noḡkai. 6 Oko adani: akun, adininigi anle. Ado Abraham ḡanepal biyigune yahajolewud, hwe estsa Sarah apişini: dohadina akan thadi ḡanakaḡo thauniḡo, nanskadi anle kon kyeḡi. 7 Ado Abraham nanilkadgo nisdilewud, aden bekaşiyaz neskahigi nasniştyin, tişkyen la bazniştyin, ado tşinilgo neisa'. 8 Oko ape lan inda mondikia lan inda bekaşiyaz bitsinen bilgo bicin nizna-

kañ, inda biğahgi sizin tsin biyagi, oko dayiyan.

9 Ado adahalni: ġaji Sarah, ne es-tsan? Oko adjini: jokon, nepal biyidi sita. 10 Ai thaltehen la ani: daaiyisi daani nadišta! konahotsaigo, ado jokon, ne es-tsan Sarah biyaz ġodolel. Oko Sarah zidistšan lañ, binejigo nje-ğahgo, nepal biyigune sistago. 11 Oko Abraham inda Sarah daaiyisi ġad-zisthi, Sarah şeyin yobidinañ. 12 Oko Sarah ba cizdeiltlo oko ajini: ġadsisthi-gi yadabanşagado, inda şa hastin ilto ġasthi, jini. 13 Oko Jehovah Abraham aġalni: ġatego's Sarah yeitlo, ġadsisthi-go's hwe owe ġodolel. 14 Ta Jehovah iyolilli's bitsil? Ata nnanistsago ko-nahotsaigo okogo be owe ġodolel. 15 Oko Sarah doistlota jinigo, nisdineseñ nziistsidgo bañ. Nti aġalni: dota, da-ni baftlo.

16 Ado Dinehen ndikaigo, Sodom yicin dadeñ, ado Abraham daaiyidijin bilñjekai. 17 Ado Jehovah ani: ta Abraham's dobilğodışnita, di bañ ndist-sahigi? 18 Abraham ai daagisi dine ayuidate inda dabitsil dolel, inda dine daaltşo nahastsan yikyedahatini ai ai hozongo bayathi do; 19 oko ši şilbe-hozen ba alcini inda binanil yeyilğal-nido, Jehovah yizadkyehgo adanilgo, yaatehigi adilñ do, okogo Jehovah Abraham yedinaan ya idolil. 20 Ado Jehovah ani: Sodom inda Gomorrah ayuitego yicago diştşango bañ, indita daaiyisi banhakkiadate: 21 katakwiya deşal, ta datsi dissitsangi adatsa dini-şinlgo diya, dotago adışlilli şilbeho-zendo.

22 Ado nakigo dinehen nazyizi So-dom holyego nihiyinaaz, nti Abraham Jehovah ta yicin sizin. 23 Oko Abra-ham hwiğahgi nniyago ani: ta yaate nsidakyensigi's banhakkiadatehigi to bil ndilşil; 24 astlatin datsi dine ya-ate nsidakyensı kinhaleahigi biyi, do's ban nahodidiallilita ai astlatin yaate nsidakyensı akwe kyedahatinen binina? 25 Okogo di do adilşita, yaate nsidakyensı banhakkiadatehigi do bil

ndilşilta, ai yaate nsidakyensı yılgo aahyiltego akwinlago ai dota; ta na-hastsan daatenden binantahigi's do yaate hatita ilehta? 26 Ado Jehovah ani: kat Sodomgi astlatin dine ndinilgo yadatei lañ, baagodidestzi aithigi bañ. 27 Ado Abraham ġananatsigo ani: jokon, ši Jehovah bicin anyilñthi, tleş tei tlesci bil nişlingo ndi; 28 Dine ya-ate nsidakyensı astlatin doleljin astla atingo şaşin, di astlahigi atingo's da-ako's ilto ndilşil kinhaleahigi daaten-den? Ado ani: distin dobaan astla biki nthango lañ do ndistşilta. 29 Ado ġacın ġananatsigo ani: distin datsi biki dinithal? Okogo anaditni: distingo lañ do binina ndistşilta. 30 Ado ani: do şicin nahodociñ, ġana-nastsigo: thatin datsi biki dinithal? Okogo lañ do adışniltan thatin biki nthango. 31 Oko anaditni: jokon, Je-hovah bicin ġananastsı: natin datsi biki dinithal? Okogo lañ natingo do ndistşilta, jini. 32 Ado anaditni: tado şicin nahaciñhi alahadi ncın ġananast-sı: nesna datsi akwe biki dinithal? Okogo lañ nesnahigi do binina ndist-şilta, jini. 33 Daako Jehovah yikalleş-jingo nihiyiniya daaltşo nyaniłthigo Abraham bil, ado Abraham do ġagan-go tañ nisdışta.

19 Ado Sodomdi naki diyinnaleahi naaş ininango; Lot ai kinhale-ahigi bi qadalkahigi sista lañ, zılşango nisdışta bitasniya, ado bicin ya adışta; 2 ado ani: şo, şinantai, qaşonti, nihi-naltye bağan güne yaoaş, akwe nihiy-dolkal, ado nihi kye thadokis, do apin-dan ndidotaş to nadidotaş. Okogo ani: dota, tleş biğahgi kinthaitaş do. 3 Nti yeğon iltye, ado ġağan güne yaiaş; ado cinyan ayila, tlesan ġa ayila ado yiyi-yan. 4 Nti tado ntyezgo kinhaleahigi dine kyedahatinigi, Sodom yikyeda-hatini, ġadasthihigi inda anın ndakai-higi daniłcişiden kin yinaşziz, daniłci-şiden akwe neheskai. 5 Oko Lot da-hozigo adahalni: ġajışan dine iaz na naazigi diñle? Nihicin cinil, bilaha ndikai. 6 Oko Lot aji ġacın ci niya to

dadinilkal ; 7 ado ani : şikiso, ɖaʂonti, taɖo daaiyişi banhakki adatinı : 8 ʂo, naki ʂitsi, taɖo to dine halehta, ai nihicin ci nişni, ɖaʂonti, ado ta nihiyi nihiyiyadehigi adadolli ; ɖti dinehi- gi ai to ɖa dadadolli ; ai yan ʂagan gune yaiaɖ. 9 Ado adani : nahjin nha. Ado anaɖaditni : ɖi dine ɖ'o akunağan- jin kwe kyehatindolelgo naħa niyahan, oko ai kat nihinantai silin dolel nizin ; kat aji adadilnişen ɖa bilaha atanɖil- niş. Oko dadilkaŷ yikijin dahasciz, Lot bi dadilkaŷ kastan keşton. 10 Nti ai dinehen Lot yicin ci deilnigo yaha- nayitzin, to ɖadniłkal : 11 oko dine tlogo ndajekaiyen gana adestint, daalt- sho gana adestint ; okogo dadilkaŷ ce gadasnthaŷo cedeskai.

12 Oko dinehen Lotahiłni : da dine's ɖo la kwe niholonta, nadani's holon, niyi datsi holon, ntsi ilto ? ɖi kin ha- Leahigi biyi neholonigi nlaħgo aaltsho ci nle. 13 ɖi kwe hazeanigi ndadiltshil- go ai ban, daci ayuitego silin Jehovah bicin, ado Jehovah nanihiyidołtshilɖo nihicin yiyilad. 14 Oko Lot jililewud- go gadanidoleli bebiłgojolni, ado ani : nditaħgo kudo ci noas, ɖidi kinhale- ahigi Jehovah neidołtshil aiti ban. Nti gadani dolelhen t'o ajini, gontni. 15 Ado apinigo diyinnaleahiyen Lot tshinl gascingo aħalni : nditaħgo, ne estsan inda ntsikye dadies, ɖotago, ni ilto ndiyoleyel banhakkiate kinhale- ahigi t'a bil. 16 Nti ndagosdilziggo, okogo ġala yiyilsoɖ, be estsan to, ġat- sikye to, Jehovah ayuiagontnigo ban, to cohonezgo kinhaleahan bipanħgi nohoninil. 17 Akutsago cohonezgo, oko Jehovah ani : yistanl'yeɖ hyina dolelgo, daaka tanndotin, inda daaka ġahita agodolze, ġalkaigi, dohadina zil bohje, ɖotago nanihiyidadotshil. 18 Ado Lot aħalni : yasikye, şinantai ; 19 Jokon, ninaltye ayui ininigo, şican iniya, ai di ban ayuitego niłilin lan, ado zil ɖo boşyedateta, dadidesniłgo dadistsal şaşin ; 20 ʂo nle kinhaleahigi ai daaiyidi bicin nisdolyedigi ate, ado alsisi, akwiya deşal (ta ɖo's alsissi) oko

hyinişnado. 21 Ado Jehovah aħalni : t'a adininigi ki adişnił ado ai kinhale- ahigi ɖo ndistshil ta ba yanilthihigi. 22 Dohadina akwiya dinal, ado iniyago indita ġahita ba ndidiştal ; ai ban ai kinhaleahi ai Zoar hulye.

23 Okogo Lot dahadinango Zoardi niya. 24 Oko Jehovah kon Sodom ado Gomorrah bikijin nalthan wutaħden. 25 Ado Jehovah kinhaleahan alsho nestshed to ġalkaigita inda dine tsida daaltsho kinhaleahanġi kyedahajiti- nen, ado altsho nanse akwe holonen. 26 Nti Lot be estsan tan ndetin lan, oko aşin nzistlin dinescin nahalingo. 27 Ado apinigo Abraham nditnaħgo, Je- hovah yiłsizinengo niya ; 28 oko Sodom inda Gomorrah hulyehengo jidein nik- yehenġi keyahando beşbikoni bilit na- halingo lit tahtilto.

29 Akutsago God ġalkaigi kinhale- ahan nestshego, oko Abraham t'a yi- nalni, oko Lot cinila' aiti kinhaleahan ndotshilgo ai ban ; okogo indita nest- shed ai kinen Lot kyehojitinengo.

30 Oko Lot Zoar hulyeden tahtina, ado zil yi kyehojitin, Zoar yikyehoji- tingo betsiszid, oko tseye gune kyehojiti- ġi, ġo lan inda ġatsikye bilgo. 31 Oko Alanjin nlinigi bitezi aħilni : ni- hiye ġasthi, inda dine adatinigi atego ɖo ġadeta dine naħa oyeateta ; 32 ġalan, nihize tħotlitehi gi bidiyiltlin, oko biġah dinitħis, nihize ba naħa alcini godolel. 33 Oko ai bitle bize tħotlite- higi yiyiltlan ; okogo alseiscini bize yayiaħgo yilnestyez, nti ɖo ġolbehoz- nta, nestinġi to tsinatsagi. 34 Akutsa- go apinigo alanjin nlinigi bitezi aħil- ni : jokon, tledan şize bil ntyez, ɖi tle to tħotlitehigi ġonadiyiltlin, oko ni akon dinalgo biġah dinityeł, naħa al- cini godolel nihize ba. 35 Ado bize tħotlitehigi yinayiltlant, oko akyedi nlinigi bize yil nanestyez, nti ɖo ġolbe- hoznta nestinġi to tsinatsagi. 36 Akut- sago Lot bitsiyen bize ya iniltsant. 37 Ado alanjin naġahigi ascingo biyaz Moab yidinid, Moabine ɖijin kyeda- hatinigi bize jilin nden. 38 Ado akye-

di ɲlinigi iłto aseɲ, biyaz Benammi yidiɲid, ai Ammondine ɲiɲi kyedahatinigi biɲe jiliɲ ɲɛn.

20 Ado Abraham ado ɲɲitna ɲada-ahgo keyahgo Kadeɲ inda Šur biɲahgi kyenahojitiɲ, Gerar takwe daaiyidijiɲ nesɲna. 2 Ado Abraham hweestsan anabisditni: ɲitezi jiliɲ, ado Abimeleɲ Gerar binantai, yika iła' to Sarah ɲneidiłtiyiɲ. 3 Nti God Abimeleɲ yaniya biłle tleɲo ado ani: jokon, kat dasintsan ɲdinilɲtiniɲi biɲina, ai dine be estsan ate. 4 Nti Abimeleɲ ɲogainistiɲta ado ani: Bikeyeɲinani, da dine yaate ɲsekyeɲi's diyilɲyeł? 5 Šitezi ɲliɲ ɲi jini, oko ho ɲo ɲinaı ate jini, ɲoɲilbehoznta laɲ ɲo ɲani banhaki aɲneta nısn akutsago. 6 Oko God aɲalni biłle tleɲo: ɲilabehozngo ɲo lan niłbehozngo antiɲ, inda Šicin banhakiadiniligi ai laɲ nahaɲ'in, ai di baɲ taɲo bitiniɲita. 7 Oko kat dine be estsan bannaniłtye, aita God bannantahi ajiɲi ai be ate, ado na sodidolzin, ado t'a hyinɲnado; ɲo ba neiniłtyiɲgo daaiyisi daani daditsał, ni inda na ałcini ɲo.

8 Ai biɲina Abimeleɲ daaiyisi apindaɲ nasɲina, oko ɲananil daaltɲho hokoko yidiɲid, ɲidi daaltɲho bebiłgojoli, oko daaiyisi ɲɲastsid. 9 Daako Abimeleɲ Abraham hokko yidiɲid, oko aɲalni: ɲa lan nihyi ɲla? Haɲ niɲlago baɲatei ɲikijiɲ ahyinil, inda ɲidine do bikijiɲ? ɲo oleinengi iɲnta. 10 Ado Abimeleɲ Abraham anagodontniɲ: Hategoɲan aɲiliɲ? 11 Ado Abraham ani: Oko lan ba ɲsıkyesgo dine kwe kyedahatinigi God ɲoyikyehɲdaholıta ɲaɲin nisngo, se estsan yaɲ daɲidiyolɲyeł nagosniɲgo. 12 Nti laɲ ta ɲi tezin, ɲize bitsi ate, ɲti ɲo ɲima biɲe ta, oko ɲe estsan silıɲ: 13 Oko akutsago God ɲize taɲtina ɲidiɲidgo ado aɲodiɲni kutego ɲaɲaintsiɲo, daaltɲhogo akudinigo goɲid, ɲinaı ate. 14 Ado Abimeleɲ ai dipeɲ, bekaɲita, dinenanilta, astsananilta Abraham ye ɲnil, inda beestsan ba neiniłtyiɲ. 15 Ado Abimeleɲ ani: jokon, ɲa nininiɲnigi kyehotiɲdo, ɲi

keyah bikagi. 16 Ado Sarah yiciɲ ɲananatsi; jokon ɲnai taalaı di mił peso ba ɲnil naɲahatahi nahidiłniɲgo biniyi ninijiɲ bikistido niłan inda na ałcini ta, kudo iłto kat ɲahitsihigi ba aɲolyaɲ. 17 Okogo Abraham God yiciɲ sosdolzin, ado God Abimeleɲ inda beestsanni inda astsan nanil yaatego ɲdayitla, indita ɲdaasciɲ: 18 oko Jehovah Abimeleɲ ba adkyei hwescit gatsan ałciɲdayila, Abraham be estsan Sarah nısdilɲtyiɲgo biɲina.

21 Ado Jehovah t'a aninengi Sarah yaniya, ado Jehovah t'a aɲalni-nengi a'hola' 2 ado Sarah itniłtsant ado Abraham biyi ba yisciɲ ɲasthiɲgo inta, Jehovah t'a aɲalni-nengi naholɲiɲgo. 3 Ado Abraham biyi baıscinigi, Sarah baıscinigi Isaak yidiɲid. 4 Oko Isaak tsepi biskaɲgo bikijisciɲ, Jehovah t'a ɲodiɲidengi atego. 5 Oko Abraham nesnatiɲ binahaigo ɲayi Isaak ɲaisciɲ. 6 Ado Sarah ani: God ci ɲi diniłtlo, deidiɲtsangi daaltɲho ɲil adastlo. 7 Oko ani: haısan Abraham yilɲolni Sarah owe yi iłto do, oko biyi baıciɲ ɲasthiɲgo inta.

8 Oko aski dinnesan, ado idiɲot ado Abraham dine ala ayila biyi Isaak idiɲogo. 9 Oko Sarah Hagar Egyptɲen astsani biyaz, Abraham baıscinigi ɲaitlogo zıłsan; 10 ai di baɲ Abraham apijini: ai naltyehigi biyaz, bił yooniłshe, ai naltyehigi biyazigi ɲo ɲiyaz Isaak yilɲhyinadogo ai baɲ. 11 Oko Abraham ɲi lahayeu zinizn, ai ɲayigo ai baɲ. 12 Ado God Abraham ahiłni: ɲo ɲi lahayui ɲniɲzdo, aski inda ɲnaltye iłto baɲ, ado Sarah t'a niłniniɲi yisiɲiłsan, oko Isaak ba ałcini na ałcini wolyeɲo. 13 Ai naltye biyaz iłto dine ayuite adiɲlił ai niyi'go ai di baɲ. 14 Ado Abraham apinigo nısditna, ado ba astejila, ado ɲosji ɲho biyi hyeł ajilago Hagar basninil, ɲane isdenil, inda aski to, oko dahosɲila', ado dasdiya, ado haısin Berseba biɲahgi ɲalkai hocongi jokal. 15 Okogo ɲosjiheɲ biyi ɲho astiɲ, oko aski tsin biyahigi ni nısnilɲtyiɲ; 16 oko dasdiyahi tla adiloɲ biɲahdi, oko adi

zinesta, aski do şinal dadotsalta jinigo ai ban, oko wunanji go yego gajica. 17 Okogo God askien bizi yidiştan, oko God bi diyinnaleahi gozi yadihlil biyiden, oko ağanı: Hagar, ha le ntsa, tado naniltsiti, God aski bizi yidiştango ban; 18 nditahgo, aski neidilteyego, nakan be dahiltey, ayuite dine agodisiligo ai ban. 19 Oko God gana an anayitlago, oko thohalin go zilsan, ado akon-sniya to thosji biyi tho hyle anayitla, ado aski başnizid. 20 Oko God aski yilnaas, ado neenyan, oko keya hocongi kyehtatin, adiltohi silin. 21 Ado Parangi, keya hocongi kyehtatin, inda gama Egypt den hweestsan galnatatz.

22 Oko itan akutsago Abimeleh inda Pihol bi silau bi nantai Abraham bicin gadsistsigo ağanı: God ai nilnaas anilini daaltshogo; 23 oko kat God binal şicin gaintsi do dadaşidilila, inda şiyi ilto dota, inda şinali ilto dota, şi yaate na şiskyepsengi ki atego, inda keya kye hodinenti. 24 Oko Abraham ani: adistsi lan. 25 Oko Abraham Abimeleh yica hoşkyed, gananił thoğaznil gatsan kye daholtshonen binina. 26 Oko Abimeleh ani: do şilbehaznda haşin atin, do be şil hwinilnita, inda do yişnihta dijiñ inta. 27 Oko Abraham Abimeleh dipe inda bekasi gainnil, inda alcisden alcin gatsotsi. 28 Oko Abraham sotsit dipeyazi atsasnil tassati. 29 Oko Abimeleh Abraham ahilni: ha ti biniyi dipeyazi sotsitgo astsainnil tasati? 30 Oko ajini: di sotsit dipeyazihigi ndinil, ai be nihiylbedahozndo şi thoğahaznil gahanil go. 31 Ai di ban akwe Beerseba hulye, akwe alcin gadatsistsigo ban. 32 Oko Beersebahigi alcin gadatsistsigo, Abimeleh inda bi silau binantai Pihol nditazgo, inda Filistidine bikeyahgo anataz. 33 Oko Abraham Beersebahigi tsin kisdila, akwe Jehovah, God holago hyinanigi yicin sosdolzin. 34 Ado Abraham Filistidine bikeyahdi kye hojitiñgo dohayui eskan.

22 Ado didi bikijin akutsago God Abraham gonesthanggo ağanı:

Abraham! Oko ajini: jokon, kwe nasha. 2 Ado ajini: alai niyiigi biladiaz, Moria keyahgo bildaas, zil bikagi nahodiyilni, şi akwe ndidesnilgo, akwe nahodiyilni. 3 Ado Abraham apinigo, nisditna, ado thili biki dahatzisnil, oko naki tsilkye adisdintnil, inda gayi to Isaak, okogo ahyisdilkał nasdiyolni biniyi, ado God agodinidango jekai. 4 Oko tha eskango Abraham akonjigal nden, oko zilsan nizañ: 5 ado Abraham tsilkye apijini: akwe thili bisolkye, şi inda şiyi to nle gotik gaditazgo, adi sodidilzin, aden naha nditaz. 6 Oko Abraham ciz gayi Isaak biki nızinil, ado akon kon nihiysilnan, inda bes to, ado daala akotik gajizaz. 7 Ado Isaak gaze Abraham bicin gadsistsigo ajini: Şize! Ado adjini, kwe la sizin, şiyi. Ado ajini: ciz inda kon bil inlin, nti gadişan dipeyazi nahidilnihigi? 8 Ado Abraham ajini: God lan bilbehazndo dipeyazi nahidoni biniyi. Oko taala akotikgo gajizaz.

9 Oko God ağaninengi jinaaz. Ado Abraham biki ndailnihi ahajila to ciz bika nızinil, ado gayi Isaak bedzestlon, ado bika ndailnihi bika dahodzistingo. 10 Ado Abraham kidesnigo gapes to nisdinan gayi bisnilhyini. 11 Oko Jehovah bidiyinnaleahi yadihlil biyiden hozigo ani: Abraham, Abraham! Oko ajini: kwe şi sizin. 12 Ado ajini: aski tado bidilni, taaka dadawole, kat şilbehazn God bizadkyehgo anilin lan, niyi daalahigi şi doşaniñta lan. 13 Ado Abraham gajigal, ado jideñ, ado jokon, ganeji denastsa naga lan, bide ye dahi-diyal tsin ban, gayien ai dotago jo denastsa nadzişni; 14 ado didi akwe Jehovahjireh bisdinid, ai di ban dine adani: Jehovah bi dzilbagangi deya yiltse. 15 Oko Jehovah bidiyinnaleahi yadihlil den Abraham nakidi hozi, 16 ado ani: daani adişni tasahi sizin, Jehovah ani, didi inla ai di ban inda niyi daalahigi do şaniñta lan. 17 Ai di ban daalajin nikyi sodideszin, ado na alcini keannanestindo, wutahgi songi nahalin, inda thontyeł bipangi seigi

nahalingo. 18 Na ałcini be ena bikeya dapido. Naalcini ntsando dine daaltsho nahastsan bikagi kyedahatinigi hozongo adolnıl, şızadkyehgo şınılın ai di ban. 19 Akutego Abraham gatsılkyeyen bicin nsitsa ado nisdıkaigo Beerşebago jekai, ado Beerşebagi kyehojitin.

20 Ado didi bikijin Abraham bebilgıni: jokon, ntsili Nahor be estsan Milka ałcini banahiscin. 21 Huz ai ałse yizcin, inda Buz ai bitsili, ado Kemuel, Aram bıze, 22 ado Hesed, inda Haso inda Pildas, ado Yidlap ado Bethuel. 23 Inda Bethuel Rebeka baiscin, di tsepigo Milka Nahor Abraham bitsili banjiscin. 24 Nanała hwe estsanıgi, ai Reuma holye, ai ılto Tebah inda Gaham, inda Tebas inda Maała ban nehescin.

23 Ado Sarah nesnatin dobaan natin sossit binahai, di d'ahyinago nibeshesai. 2 Ado Sarah bizehazlın Kiryat-arba holyehigi, akwe kat Hebron holye, ado Abraham daaiyisi Sarah banbini ado ba ajica. 3 Ado Abraham nditsago, oko Het biyikyeyicin hadsı: 4 Deenyuni nıslın nihithahgi, keya ła ałsısigo şahodinoa', se aze yo adılılgi. 5 Ado Het baalcini Abraham yicin gadastsı ado adahalıni: 6 Nihinantai, nihyi sinılın, ayuınte dine nihithahgi nlin, nihyi tlehıwıntnıllı la holon, da inznıgi yoiile, nihyi ła akwe do yo adılıl do da'ndontne ateta. 7 Oko Abraham nisdıtsa, di keyahigi dinee, Het baalcin ya adsıtsa; 8 ado yıl ałcin yadalthıgo ani: nihyıl tadakogo lan, akwe yo eıslı lan, Efron, Zohar biyi, şa apidołni; 9 Małpela holyegi tseyahigi, bikeya nneleanigi, t'a banhilin-go, tokwi şın bahalin, daakogo gadısnılgo şahaşdidoal, akwe jısca adılıl. 10 Ado Efron Het baalcini yithahgi sita. Oko Efron, Hetdine Abraham yicin gananatsı, Het baalcini binal inda dine daaltsho gakinahleahigi biyi kyedahatinigi binal; 11 qota, şınantai, şı sinılın; keya ai t'o nadideşal, inda tseyahigi ai t'o nadideşal, şı dinee baalcini binalgo t'o nadideşal, nla ni aze yo

onple. 12 Oko Abraham ai keyahigi kyedahatinigi dine bicin ya adsıtsa. 13 Ado Efron yicin hadsı dine keya daatenden yikyedahatinigi binal: t'o şahadidılgo ndi, şı sinılın, daşonti, peso nadesnıl keyah biniyi, ndinıl sit-san, okogo inta yo adılıl. 14 Ado Efron Abraham yicin gananatsıgo ałalıni: 15 şınantai, keyahan dın di nenesnatın bahalı, ail ła di ate nihyi nihithahgi, ai di ban yoiile. 16 Okogo Abraham Efron sıtsan, oko Abraham Efron ba peso tahışdılo, t'a jidinidengo Het baalcini binalgo, dın di nesnatın peşlakai, nalyeeyanastahi ndayılınihigi ki atego.

17 Ado Efron bi keya, Małpela holyehigi, Mamre bicingi, keya inda tseyahigi ılto daakune, inda tsin daaltsho daakune holonigi, 18 ai Abraham dapi silin Het baalcini binal, inda ai kinholeahigi biyi dine binal. 19 Ado bikijin Abraham Sarah yo ayıla ai tseyayengune, ai Hebrongi, keya Kanaan holyehigi. 20 Ai keya nayizni indita tseyahigi to Het baalcini yanayizni, tledaahıyntnıldogo.

24 Oko Abraham gadsisthi, dohayui binahai, ado Jehovah Abraham daaltshohi ye hozongo yahadsı. 2 Oko Abraham ganaltıeł, alaıjın nahahigi, hweholonigi daaltsho ya agalyanigi apijini: daşonti, şıla ılsod; 3 şadinaa Jehovah binal, yadıılıl inda nahastsan bi God, Kanaandinee bitsikye do ła şıyi bandidıtyełta bithahgo kyehastinigi; 4 nti şıkeyahgo, şı dine bicin dinal aden İsaak beestsan dolelı bandidıtyeł. 5 Oko naltyehen ałalıni: oko şın ai astsani do şıkye dokalta şaşın di keyahjin; daakogo yiniyahango niyi bil ndıtaş? 6 Oko Abraham anabisditni: qota, şıyi do akon bilnadıtaşta. 7 Jehovah, yadıılıl biyidi sitahigi God, şıze bagan den ci şınıla'ıhigi, indita şidine bi keyah den, inda şicin hadsıgo ani, di keya ai na ałcin badinaan, aiti bi diyinnaleahi nlanjin yidolal, ado aden şıyi beestsan dolelı bil ndıtaş; 8 astsan do nikye binnıgo, donikyihode-

ša'ta, ši'yi tei do akon bił naditašta ai deya. 9 Oko naltyehen Abraham bilesedolnigo bicin gadstsi.

10 Oko naltyehen gaňaskidi nesnago be dasdiya, gaňantai ba gaňaskidi, gaňantai bihigi daaltsho ya agalyango ai di ban, oko alsho astesdjtsa, Mesopotamia holyego dasdiya, Nahor bi kinhaleahigo. 11 Oko baňanaskidiyen ye thoňahatlehi yikai hileingo, kinhaleahigi bipanhi tside akogo astani tho yadakaigo. 12 Oko ani: Jehovah, šinantai Abraham bi God, ncin sodistzingo, dijin šika anilyed, šinantai Abraham yaatego ba anle; 13 jokon, kwe thoňahaznıl bigahgi sizin, inda kinhaleahidine bitsikye aden tho ga deika; 14 ciken kwe niyago, oko apididishnil, nthosji ninaa', dašonti, adeštlinl, apidideshnil, okogo asididonıl, itlan, inda naňanaskidi ilto dadotlinl, šididonıl, isjan ai dolel naltye Isaak beestsan kogodonıl, ai be silbehodolzinl šinantai yaate ba inla. 15 Tado niyalthehe akutsa, jokon Rebekajiniya, Bethuel baiscinigi, ai Milka biyaz, Nahor be estsan, ai Abraham bitsili, oko thosji yolcilgo; 16 ciken nileingo daaiyisi ayuianolnin, kanatini, dine do yıl aňanalteta, oko thoňahatlehi kwiya niya, ado bi thosji yi'yi tho hyel iyila, ganastsa. 17 Ado naltyehen yitah yilewudgo ahiłni: nt-san aštan, dašonti, nthosji biyiden. 18 Oko ajini: šinantai, itlan, oko aji gatasdinango, gojiyitlan. 19 Oko alsho ajotlango anasditni: naňanaskidi ilto tho ba gaňahidešal, alsho daotlanjin. 20 Oko dohadina yeni thoňadsisan biyi thoňahatahigi biyijin, ado aji dasadilewudgo la ganajilo, ado alsho ba gaňaskidi ya tho gayiz'an. 21 Oko hastinhen t'o bansisikyes, doayilthita, Jehovah datsi gaka alewud silbehodolzinl zinizn. 22 Oko akutsago, gaňaskidi alsho daotlango, dinehen ja-gana-ahi olaigi daaiyisi nizuniye, ado naki letsini ai ilto olaigi gahnıl. 23 Oko ajini: hašan bitsi nlin, dašonti šilgolni; da nize baňanti's idolkalgi t'a hazean? 24 Oko aňalni: Bethuel bitsi nišlin,

Milka biyaz, Nahor baiscinigi. 25 Oko go ai ilto anagoditni: nihi'yi tloł inda cipyanta danihi'yi nelean, inda idolkalgi t'a hazean. 26 Ado dinehen ya adsiťsago, inda Jehovah bicin sosdolzin; 27 ado ajini: hozongo Jehovah, šinantai Abraham bi God, šinantai ayoayontnigo ado daanigo yeyilgalni, inda yišalden šilanjin niya, šinantai bitsili baňanjin.

28 Ado cikenhen gaňango ta nisdilewudgo ado daaltsho gama bebilgojolin: 29 Ado Rebeka binai la holon, Laban holyego, ado Laban jililewud to bitasniya thoňahatlehen. 30 Ado akutsago, jaňanaahi inda letsini gatezi ban zilsango, ado Rebeka bizad zidiťsango ai dine ko šili, ado dine bazniya, jokon dinehen gaňaskidi yigahgi naził thoňahatlehi t'a bigahgo. 31 Oko go ajini: ya nna he! wune he! astedahosla, ni lan inda naňanaskidi ba astedahosla, hatiš biniyi tlołi zinizin, Jehovah bilhozongo abilahigi! 32 Oko dine ya'ia kin gune; okogo baňanaskidiyen biki njinil, ado yaniťsol inda ya niťsa, ado tho yahayikan gakye be thasdokisgo, ado dine bił njekaihigita. 33 Oko go gya ndaiskan dasdoyinłgo; nti dine ani: biniyi niyahigi be nihi'yi hwešni go inta adešinl. Akun, golni, jini. 34 Ado ani: Ši Abraham bi naltye nišlin. 35 Ado Jehovah šinantai daaiyisi bilhozongo abila, okogo ayuite silin, inda dipeta, bekašita, peřlakaita, olata dine nanilta, astsannanilta, gaňaskidita inda thilita baininil. 36 Oko go Sarah aiti šinantai yaascin gařthigo inta, inda ta beholonigi daaltsho biyi' yedinaan. 37 Inda šinantai sicin hadsigo ani: Kanaandine bitsikye do la ši'yi' bandidil'tyełta, biťhah kyehařtinigi 38 Nti ši'ze bikeyahgo dinal, ši dinee biťhahgo, inda aden ši'yi' be estsan dolełli bił nditař. 39 Oko šinantai apidiřni: do ši'kye dokalta řařin? 40 Ado ařlini: Jehovah, binalgo nařahigi, ai lan bi diyinnaleahi nlanjin yidolal, ai neka adolewul, inda ta ši ši'ke biťhahden ši'yi' beestsan dolełli bil nditař, ši'ze bi keyahden.

41 Oko ɔo be nikiyihaşa'ta do, şidine biṭhaḡ diniyago, ɔo la nadestṭṭiṭa ndi ɔo be nikiyihaşa'ta do. 42 Ado ɔi jīn daṇ ṭṭoḡahatlehidi niyago adiṣni: Jehovah, Abraham bi God, şika anilyeɔ iṣalḡo; 43 jokoṇ ṭṭoḡahatlehi biḡahḡi sizīn, oko ko ḡodonīl, ciḡeṇ le ṭṭo ḡa-yile yiniyi dokaḡ, oko apididiṣniḡ: da-şonti, ṭṭo la şanaka, nṭṭosji biyiden adeṣṭliṇiḡ, apididiṣniḡ; 44 oko aṣidido-niḡ, akun, iṭlaṇ, nliṇ ḡaṇaskidi to ṭṭo ba ḡahideṣkaḡ, ai astsanni şinantai biyi' beestsan doleḡ ai be Jehovah yinizndo şilbehodolziṇiḡ. 45 Daaltşo niyanilṭhi, jokoṇ, adeṇ Rebeka bi ṭṭosji yolciḡ, inda ṭṭoḡahatlehijīn ajiyago ṭṭo ḡajile, oko aḡodiṣni: nṭsan aṣṭlaṇ. 46 Oko taako tşhīnḡ tsisliṇ ḡaṭṭosji ninesnaan, iṭlaṇ, şijini, oko naḡaṇaskidi iṭto ṭṭo ba ḡahideṣaḡ, oko eṣṭlaṇ, inda şaḡaṇaskidi ba ṭṭo ḡadziṣaṇ iṭto. 47 Oko ḡai-şan bitsi nliṇ aḡodiṣni, oko ani: Bethuel bitsi nişliṇ, ai Nahor biyi', Milka baicinigi, oko jaḡanaahi ḡa nnil inda letsini ḡalatsin nininiḡ; 48 oko ya astsa, ṭṭo Jehovah biciṇ sodeṣtziṇ, ado ba aḡyeniṣiṇ, şinantai Abraham bi Jehovah God biciṇ, şilaṇjīn da akoniyago şinantai bitsili binili biyi' ba biḡ nṭṭiṣ-taşḡo. 49 Oko kat şinantai yaatego ba adaḡnego, şildahoḡnii, ɔotago iṭto şilda-ḡoḡnii, oko ḡajigo şin nahideṣaḡ, niṣṭla-jīn datsi, nişnajiṇ datsi şilbehodolziṇiḡ.

50 Ado Laban inda Bethuel iṭto had-sigo ani: ɔidi Jehovah bitsando ate, yaatego inda ɔoyasoṇḡo ɔo ḡadotsi ate-ta; 51 jokoṇ kwē Rebeka sita, ḡoḡ niḡyē nṭ'aş, inda ninantai biyi' be estsan woleḡ, Jehovah t'a hadsiyēḡi ki atego. 52 Oko akutsago Abraham bi naltyeḡeṇ bizaḡ zidiṣtaşḡo, Jehovah biciṇ sosdilizni ya adsitsago. 53 Ado naltyeḡeṇ peşlakai inda ɔlata inda e dahidija inda Rebeka ye nnil, ado bit-sili ta inda bimata dailinigi ya yiznil. 54 Ado daṇyango inda daotlaṇḡo, inda dine biḡ nṭekaihiḡi to, ado daḡkwē nes-jē, inda apinigo niṣṭiṭjē, ado ani: şini şinantai biciṇ niḡyeniṣta. 55 Oko ḡa-nai inda ḡama to ani: ḡani ciḡeṇ akwē

sitago nesua deidoḡkaḡ, okogo indita bikijiṇ akons dokaḡ. 56 Ado apijini: taḡo be nṭaşinoini, jokoṇ Jehovah şa-ka alewud, şini şinantai biciṇ nṭiṣṭaḡ. 57 Oko adani: ciḡeṇ hokko dabididiṭniḡ inda bin nadahodidiḡkil. 58 Okogo Rebeka hokko deidiṇid to adani: ta kat datsi ɔi dine biḡ niḡyēṣtaş? Ado ani: bin kat niḡyēṣtaş. 59 Ado bi-tezi Rebeka adise-a', inda astsani Re-beka ba aḡalyanigi, inda Abraham bi naltyeḡ, inda ḡadineta iṭto. 60 Ado Re-beka hozoṇ yiciṇ ḡadastsigo adani: ni-hitezi nliṇ, dine dohayui bima diḡeḡ da-aiyisi, miḡ di miḡ di miḡ, inda naalcin yikyēdaṇiḡhi yikyēya yitsan nṭayilado.

61 Inda Rebeka nṭiṭna, inda bijoni iṭto, inda ḡaṇaskidi tabidiyiṇ ado dine yikyēḡikaḡ, ado naltyeḡeṇ Rebeka yiḡ niḡyinaaz, to ḡaḡango anataz. 62 Ado Isaak ṭṭohalinjīn Lahai-roi holyeḡi jī-niya, şadaaḡbiyajiṇḡo aji kyehatiṇ. 63 Ado Isaak daakyehḡo ḡiḡciṇḡo naḡa sodilzingo biniyi, ado dasdiḡalḡo akons-deṇ, ado jokoṇ, ḡaṇaskidi nṭeiltloş. 64 Ado Rebeka dasdiḡalḡo Isaak ziḡ-saṇḡo, ḡaṇaskidi bika bitasjiya: 65 Oko naltyeḡeṇ apijini: ḡais dine şin ḡal-kaideṇ nihitahjīn ikaḡ? Oko naltye-ḡeṇ ani: ai şinantai ate. Oko ḡani bi-kinaltihi ai ḡani bikidzistiḡ. 66 Inda naltyeḡeṇ ajitiṇti daaltşo Isaak bebiḡ-gojoliṇi. 67 Ado Isaak ḡoḡ dadiazi bima Sarah bineḡal akune ḡoḡyaiaaz, ado ḡwe estsan silīn, ado ayoaḡontni, ado Isaak biḡnahojont, bima bizeḡazliṇḡo ṭṭo bi-kijiṇ.

25 Ado Abraham beestsan nahast-liṇ, Ketura holyeḡo: 2 ado Zim-ran inda Yokşan inda Medean inda Midian inda Yisbak inda Şua ban na-hasciṇ; 3 ado Yokşan Şheba inda De-dan baicin, inda Dedan biyikye Aşur-dine, inda Letuşdine inda Leumdine. 4 Ado Midian biyikye; Efa inda Hefer inda Henoḡ inda Abida inda Eldaa. ɔidi daaltşo Ketura ba aḡcini.

5 Ado Abraham beholonigi daaltşo Isaak ye nnil: 6 Nṭi Abraham la be estsan ba aḡcinigi dailinigi ya yiznil,

oko t'a hyinago gaahwiyaigjo keyahgo ayila' Isaak bitsango. 7 Abraham pinlkan den daaltshogo nesnatin dobaan sostiſitiſn dobaan astla binahai. 8 Ado Abraham bizehazlin dine daaiyisi gashigo, bidinee ahyikahango iya. 9 Inda biyi' Isaak inda Iſmael aiti yo agola, tseyahigi, Mahpela holyehigi, Efron Zohar biyi', Hetdine bi daakeyehhengi, ai Mamre t'a bigahgi; 10 daakeyeh Abraham nayisni yen, Het ba alcini yanayizni, akwe Abraham yo olya inda be estsan do Sarah. 11 Akutsago Abraham bizehazlin do bikijin, God gayi' Isaak hozongo yahadsj; thogalinni Lahai-roi bigahgi akwe Isaak kyehatin.

12 Didi kat Iſmael ba alcinigi, Hagar, Egypt den astsan, Sarah binaltye Abraham baicinigi. 13 Iſmael ba alcinigi aiti: alse Iſmael baicinigi Nebayot, inda Kedar inda Abdeel, inda Mibsam 14 inda Miſma inda Duma inda Massa 15 inda Hadar inda Tema inda Yetur inda Nafis inda Kedma. 16 Didi ai Iſmael biyikye, ai dabizi, ai bikingadazea' kindabitsiligita nakisata natani kwe bidinee binantai. 17 Ado Iſmael pinlkan daaltshogo nesnatin dobaan thatin dobaan sostiſt binahai, ado bizehazlin ado gadinee ga alasilin. 18 Iſmaeldine Havila inda Sur jin kyedahojitin, ai Egypt bigahgi Assyria bicingo. Ado Iſmael gadine binal bizehazlin.

19 Didi Isaak Abraham biyi' ba alcin: Abraham Isaak baicin. 20 Isaak distin binahaigo Rebeka naidiltyin be estsan dogo, Rebeka ai Bethuel, Syriadine bitsi', Paddan-aram den, Laban Syriadine bi tezi. 21 Ado Isaak Jehovah bicin sosdilizn hwe estsan do olcigtogo ban, ado Jehovah hwistsan, ado Rebeka hwe estsan yiniltsan. 22 Ado gaalcini gayidi ahyikan ado ajini: galan iste? Ado Jehovah apisdinid. 23 Ado Jehovah agalni: naki bi nilsan, naki dinego dilcil, la dine agadi bitsil do, ado alanzin plini ai akyedi plini yikyehholindo. 24 Aji ayilkango jokon, hwescit biyidi nakicin holon:

25 oko alse yiscini litci akagi nahalin, ado Esau dahodinid; 26 ado ta nabikyego bitsili nanascin, ado Esau bikethal yothan; ado Yakob wosyi. Oko Isaak ai gashatin binahai bidiscingo.

27 Ado asikye neenyango, oko Esau ai ayuitego hwinyango nalzehi silin, galkaidine silin; ado Yakob ai t'o nepal bi gagan; 28 Oko Isaak Esau ayoayontui, bibinbitsin yiyango ai di ban, inda Rebeka Yakob ayoayontui. 29 Oko akutsago Yakob atho ajilego, ado Esau galkaidi njilze nden, dicinonilhyingo uzitsa; 30 ado Esau Yakob apijini: dasonti, atho litcihigi la sanaka, adesin, dicinonilhyingo ban; ai ban Edom jolye. 31 Ado Yakob ajini: alseyiscini bebohólnihi di jin sanahilni. 32 Ado Esau ajini: jokon, si nitsan, oko bebohólnihi's hatego's yaatedo? 33 Ado Yakob ani: God binal be sicin gaintsi di jin, oko dagnigo be gacin gatsotsi. Ado begohólnihiyen ga nayizni.

34 Inda Yakob Esau ba bazuaan inda atho to, oko gojinyan to jotlan, nisditsa to anzotsa; di ki atego Esau begohólnihiyen yosdinan.

26 Ado godicin godolna, Abraham ta nagahangi ki atego. Ado Isaak Abimeleh Filistidine binantai, Gerar holyegi yicin niya. 2 Ado Jehovah ganiyago agalni: Egyptgo do njejala, kyehotindohigi benil godeſni; 3 di keyahgi bi kyehotindo, ta nilnaſasdo, na hozongo andisilil, ni lan inda na alcini di keyah daaltsho nahadidesal, nize Abraham bicin gastsien ta akudisnil. 4 Inda na alcini keandadolzis songi nahalin, inda di keyah daatenden nadidesal: inda na alcini tsida daaltsho dine nahastsan bikagi kyedahatinigi badahozongo adadolnil: 5 Abraham sizad yiyistsango ai di ban, ta adisnigo anil, inda sizadkyehgo hyina nden. 6 Ado Isaak Gerargi kyehatingo. 7 Akwedinekyedahatinigiyinadahodilkitgo adjini: si tezi ate, se estsan jidoniligi bedziltstigo; dine kwehigi Rebeka yan sidiyolhyelgo ſaſiu zinizingo, ai daaiyisi ayuanolningo ai ban. 8 Oko-

go akutsago daakwe nezago kyeħojitin-go, Abimeleħ Filistidine binantai bi tseson ġune deġgo, okogo nden yilsan, jokon Isaak Rebeka ħwe estsan bil naaħyijitnil. 9 Oko Abimeleħ Isaak hokkoyidiñid ado aġalni: daani ne estsan lan, ħategošan šitezi dini? Ado Isaak aġalni: ġaniña dadistsal nissngo la adışnin. 10 Ado Abimeleħ aġalni: di san dantint, la šidine ne estsan neidiłtyingo, baħhakkiadanite aniħyidilil nden. 11 Ado Abimeleħ bidine daaltsho yidiñid: di dinehigi inda be estsan bisdeilniħigi ai ġodiyoleyel.

12 Oko Isaak akwe keyahigi kisdila, da ai baġai dohayuigo nosnistan, oko Jehovah bikyi sodolzin. 13 Di dinehen ayuite silin, oko ta ayuite ilelgo, daaiyisi ayuite silingo inta: 14 bilin dipe dohayui holoñ inda bilin bekaši to dohayui, inda binanil dohayuigo, oko Filistidine ġakyeddezn. 15 Ġaze binanil daaltsho thoġadeyiznilen biže Abraham ta ħyinadan, ai daaltsho tleż be ġadeidespint; 16 Oko Abimeleħ Isaak aħilni: ako, yo ona, aġadi anoh-tsilgo ai binina. 17 Ado Isaak yo ina ġalkaigi, Ġerar biġaħgi binepal nininil, akwe kyenahatin.

18 Okogo Isaak tho ġanayiznil, biže Abraham ta ħyinadan ġayiznilen, Filistidine ġadohodispinten Abraham dahastan do bikijin, thoġadahatlego dabiżiengo daakutego ndayoji. 19 Oko Isaak binanil ġalkaigi ndakyedgo thoġahatleħi thoħalinigi yiki ndaaskyedgo. 20 Oko Ġerar dine binanilkadi aiti Isaak binanilkadi daġotsi, oko adani: di thoħigi ai daniħyi. Okogo aiti thoġalinigi Esek yidiñid, ba daaħyitsotsihigo ai ban. 21 Ado tho la ġanadayiznil, ai ilto yan daġotsi; oko Sitna yidiñid. 22 Oko ta nađitna, ado tho la ġanadayiznil aiti do ban alkyeicata, aiti Rehoboth yidiñid ado ani: Jehovah ħihinahodołsogo naħa ayila ai ban; oko keandanitnił ai keyaħgi.

23 Okogo aden ta nađitnani Beersiba holyego. 24 Oko Jehovah ġaniya ai bi tle ado ani: Niže Abraham bi God

nišin, tado naniltsiti, ši niłnaaş be ate, ado hozongo andiřilil naalcini kean-nandineřtinil, řinaltye Abraham binina. 25 Oko akwe biki nađailniħi ahojila, inda bi nepal nininil, oko Isaak binanil tho ġanadayiznil.

26 Ado Abimeleħ Ġerden ġaniya, inda bijoni Ahuzat ilto inda bi silau binantai Piħol ilto. 27 Okogo Isaak aħilni: ħatiř biniyi řa noħkai, řikye-dadinohniġo, yo adařisinołtřan? 28 Oko adani: ġatadeilein lan Jehovah bilnanaaş, ado atadıntni: God binal zadigi nihitġah ndoltsil, ni nił aġa dadidital. 29 Ni do dadaniħyidililila, do dadadanilyata aiti ki atego, yaatehi teiya adaniłeint, to yo adansila' ħazogo: ni kat Jehovah bikyi sodilzini nlin, aiti niłhozongo aniła lan. 30 Oko cin-yan althaatełli ya ayila, dañyan to daotlan. 31 Ado apinigo nisditje, ado God binal alcin ġadatsistsi, ado Isaak ta nahodila', ado ħazogo ta nisdikai. 32 Oko akutsago ai bijin Isaak binanil nil yikai, to thoġanadayinilen ye ġol daholnigo: tho biki daasikyed. 33 Oko řiba yidiñid, ai ban akwe kinhaleaħigi Beersiba holyego diġingo.

34 Oko Esau ai distin binaħaigo, Yudit, Beeri Hetdine bitsi' beestsan ayila, inda Bařemat to, Elon Hetdine bitsi'. 35 Nti Esau baadkye Isaak inda Rebeka dobiłyaateta.

27 Oko akutsago Isaak ġastin dzislingo, ġana to astint, oko do ajeinta, oko ġayi' Esau alañjin nlinigi hokko yidiñid, oko aġalni: ři yi! Okogo aġalni: jokon, koñ sizin. 2 Oko ajini: jokon kat ġadzistħi, ħagořin dadeřsal do řilbehoznta; 3 ai di ban dařonti, ndeni, nkayel, ne alitnta, taħti-jaħgo, ġalkaigo ci nnago, binbitsin la řananiltye, 4 otsin łakanigi řa anle, řil-yaateħigi ki atego řanaka, oko řisizini nikyi sodidolzinł taħto siřehaleħta.

5 Ado Rebeka zidiřtsan Isaak ġayi' Esau yicin yałilthigo. Ado Esau ġalkaigi jililže bin bekañthago, ado nisdoltyelgo. 6 Ado Rebeka ġayaz Yakob apijini: jokon, niže Esau bicin yałthigo

disitsan oko ani: 7 Binbitsin šanakahgo, oko otsin łakanigi ša anle, oko adešinl, oko Jehovah binal nikyisodidolzinl tahto sizehalehta. 8 Ai ban šiyaz, ši sinilšan, oko adinłigi be nil godesni: 9 Naniłkadgo dinahgo tližiyaži niziunigi nakigo nanņjago, oko otsin łakanigi nize ba adišil, ta bilyaatehi ki atego. 10 Oko nize ba dikałgo, yidoyinłgo, inda nikyisodidolzinłgo tahto bizehalehđan. 11 Nti Jakob gama Rebeka apijini: jokon šinai ai ditlo, ši ai đota 12 šiže datsi šiki dadedolnigo, oko bidisłgo bilbehodolzinl, oko šahatsitgo ašidolil, hozonji ai đotago. 13 Oko gama ałalni: ģani ši šahatsit do, šiyaz, ši sinilšan, andišninigi nanņja. 14 Ado akonjiniya gama banaznja, oko gama otsin łakanigi ayila, ģaze bilyaatehigi ki atego. 15 Inda Rebeka ģayaz Esau alaņjin plinigi bi e niziunigi ciz ncago, wune sinilen, ado Jakob ģayaz akyedi plinigi be ģasdila. 16 Okogo tližiyaži bikagiyeņ ģala bikidzisti ģazenagan ģuna ilto; 17 oko otsin łakanen ba bil ģayaz Jakob bileki jikan.

18 Ado ģazei bilyahajiyago ani: šiže! Okogo ajini: kwe la sitan, hai lan ntiņ, šiyi'? 19 Oko Jakob ģaze opijini: Esau ši ištın, alse neiscinigi, ta šidinenģi astsa, dašonti ndiđahgo, ši binbitsin niyan, oko nisiszini šikiyi sodidolzinl. 20 Ado Isaak ģayi' apijini: ģatego's đohadina la biki nđhan šiyi'? Ado ani: Jehovah ni God ai šika alewud, ani. 21 Oko Isaak Jakob apijini: šiģah ninna oko niki dadedesni, šiyi', da datsi ani šiyi' Esau atin. 22 Oko Jakob ģaze Isaak biģah nisniya, oko ģakididesniģo ani: Biži ai Jakob biži, nti bila ai Esau bila. 23 Nti tado pešdinđhanta đogol-behoznta, bila ai ditlogo binai Esau bila ki atego oko bikyisodidolzin. 24 Oko ani: da da's ani šiyi' Esau ntiņ? Oko ajini: ši lan. 25 Ado ajini: šiģah ninna, oko šiyi' bi binbitsin dešinl, oko šiiziini nikyisodidolzinl. Oko biģah nizekan, oko jinyan, oko tholitei ģainekan, ilto jotlan. 26 Oko ģaze

Isaak ałalni: hokko šiģah ninņnago ado šizanta: 27 oko hwiģah nizniyago, ģazasnotan, inda ģae ilto iscan, ģašin halecinigo, oko bikyisodidolzinigo ani:—

Jokon, šiyi' daakyeģgi ģalcinigi ki atego ģalcin,

Daakyeģ Jehovah hozonģo ayilayengi ki atego.

28 Okogo God yadiłil den dahtho naididoal,

Inda nahastsan bikagi daneskahigi daaltšo,

Natan đohayui inda tho łiteihigita,

29 Dine nikyedaholindo inda ya andajitindo,

Nikiso binantai nłindo, inda nima ba ałcinta ncin yaandajitindo,

Inda bahatsitgo atanņjilehi ai bahatsit dajilindo,

Inda hozonģo ndakaido, dahozonģo adanlehgigi.

30 Oko akutsago tsida daaltšo Isaak Jakob yikyisodidolzingo, to ģaze bitšan dzinzitsago, oko ģanai Esau nalģeden natsa. 31 Oko ai ilto otsin łakanigo ayila, oko ģaze bilya adjikan, oko ģaze apijini: šiže, ndiđago inda šibiņ bitsin niyan oko nisiszini šikiyi sodidolzinl.

32 Oko ģaze Isaak ałalni: hai šan ntiņ? Ado ajini: niyi' alaņjin naģahigi Esau ši ištın. 33 Oko Isaak daaiyisi ģahagoditlitgo ani: ģašin binbitsin šeinakango ałšo yinyan tahto nantahandan, oko bikyisodestzin

ado ilto hozonģo andolnıl? 34 Oko Esau ģaze bizad zidistsanģo daaiyisi ģajica ado ģaze apijini; ši ilto šikiyi sodidilzinl, šiže. 35 Oko ajini: ntsili šidezlogo oko ni hozonģieņ ntsan yıl tatiya. 36 Oko ajini: da daš ani Jakob holģe, nakidi kat sidezlo, ałsedan bešoholnihigi yıl tatiya, naakwe ši hozonģiyeņ ilto. Oko anditni: da daš đo ši hozonģin la ša anšinsinta? 37

Ado Isaak Esau bicin ģanatsotsi: jokon, kat nnantai ašla, inda bikiso daaltšo binanil ašla, inda natan inda thotlitehigi bil badenaan, kat šin ģa

ti naašle, šiyi'? 38 Oko Esau ģaze apijini: ta šin la hozonģin daalai, šiže? Ši

İlto şikiyi sododılzın, şize daşonti? Oko Esau daaiyisi gajica. 39 Oko gāze Isaak aḡalni:

Jokon, daneskahi nahastsan bikagi ni holondo,

Inda dahtho wutah-den ta.

40 Ndiltiḡ be hyinnado, inda ntilli bikyehgonilindo,

Natani sinlingo inta do gakyeda-gonilinta do.

41 Ado Esau Yakob bakesdesni hozongo apidilyahigi ban, oko Esau bandedeskyensgo t'o hanniye: şize tagahi dadotsal inta şitsili Yakob diyesheḡ. 42 Ado gayaz alanjin nlinigi bizad Rebeka be bilgoni, oko gayaz akyedi nlinigi Yakob bika adjila' oko apijini: jokon, nnai Esau kat ban nahojont, nti atahan ndiyesheḡ ani: 43 Ai di ban şiyaz, şı sinilşan, nditahgo, şinai Laban bicin dina, Haran holyego; 44 daayidijin adi bil sinikyedo, nnai bahoşkye anostintgo inta; 45 nnai ncin banna-hojontgo inta, oko intinten yediyona, ado nika adeşalgo inda ndital, hategoşan taalai jin sitsan adohtin?

46 Oko Rebeka Isaak ahilni: Hetdine bitsikye binja kat hyinişnanen ban ce deya, Yakob Hetdine bitsikye la neidiltingo, didi astsanigi ki atego, okoş hategoş hyinişnago?

28 Oko Isaak Yakob hokko yidinid, ado bikyi sosdolzin, ado aḡalni: Kanaandine bitsikye do la ne estsan adjilila; 2 nditahgo Paddan-aramgo dinna, ncai Bethuel baḡango, inda Laban, nima binai bitsikye aidi la ne estsan adjilil: 3 oko God Alahgo-abotsili hozongo andolil, inda ahyioleido inda keandadolzişgo andolil, dine dohayui ntşango godolel: 4 Oko Abraham bi hozonji neidoal, inda naalcin ilto, inda keya ai ni do God Abraham badinaanen kat akwe kyehotin. 5 Ado Isaak Yakob dahidila', ado akoniya, Paddan-aramgo iya, Laban Bethuel biyi' bicin, ai Syriadine, Yakob inda Esau bima Rebeka binai.

6 Oko Esau yiyilşango Isaak Yakob yikiy sosdolzingo, ado Paddan-aramgo

ayila', adi be estsan idolilgo, oko bikyi sosdolzinendango yidinid: Kanaandine bitsikye do la naad adjilila; 7 oko Yakob bize inda bima yikyehholingo, ado Paddan-aramgo iya; 8 okogo Esau gasdeileingo, Kanaandine bitsikye gāze Isaak dobiyaatetago; 9 oko Esau İşmael yicin iya, aden be estsan la neidiltin, Mahalat, Abraham biyi' İşmael bitsi', Nebayot bitezi.

10 Ado Yakob Beersiba do tahtiya Haran bicingo; 11 ado ininango dzinesthin hwikan, oko tse la ḡatsial adjila, akwe ajilgāz; 12 ado pziziyel, ado jokon, hazeai ni bikado ia', bilethahigi ai yadihlil binaago, ado jokon, God bi diyin ndaleahi aden yita ndaka to akotik: 13 ado jokon, Jehovah bikiden sitago ani: Jehovah şı istin, Abraham bi God inda Isaak bi God nişlin, ai keya biki sinthinigi nadidesal, inda naalcin to. 14 Inda naalcin ai tlezigi ki atego do, inda eahbiyajigo keandadolziş, inda gaajigo do, inda nahokosjin ilto, inda ado sadaahbiyajigo, inda ni inda naalcini dine daaltşo nahastsan bikagi hozongo adadolnil; 15 ado jokon, ta nilnaşado, inda na aḡasyando ta nanpado, ado di keyahjin nilndiştas; do nikidesalta, be andinidiigi t'a akudeşnilgo inta. 16 Ado Yakob ajilgoşen tsedzidzit, okogo ajini: daani kwe Jehovah holon lan, nti doşilbehoznta lan. 17 Ado ntşistzidgo ani: kwe ayuigote lan, di kwe ai God baḡan, didi yadihlil bi ce atin lan.

18 Ado Yakob apinigo nisditna, ado tse ḡatsialen nizdinango bitsissin, oko dzistla: 19 Oko Bethel yidinid akwe, bitsedan ai kinhaleahigi Luz holye nden. 20 Ado Yakob atilgotsotsigo ani: God ta bilnaşago, ado yişalgo şa aḡalyango, inda cinyan işani şa ilşod do, inda e be ḡadiştinhita; 21 inda şize baḡanti yaatego nanistsago, oko Jehovah şı God nlinde, 22 inda di tse bitşingi God baḡan dolel, inda şei nlahigi la na ndeşnil.

29 Okogo Yakob nihyinadzitsa, ado gaahdi dine kyehatini bazniya,

2 oko jidein, ado jokon, galkaigi tho-
gahatlehi lan, ado jokon, thago nanil-
kad lan yigahgi naasje, ado tho yaha-
dayiahgo daatlan, ado tse ayunishgo
tho gahatlehi binadinaan. 3 Akwe
dipe daaltsho ahanndeineskad, ado tse
bitahdinnaanep nahcin adezeani dipe
daatlan, ado tse ta saanengi nadezean.
4 Okogo Yakob agalni: sikisso, gaden
lan? Haran den ye, adani, nihi. 5 Ado
agalni: da nihiyis' Laban, Nahor binali
bedahonosn? okogo adani: bedahonilzn
lan. 6 Anayiditni: da bithah yahote's?
Okoadani: bithah la yahote, cu nlahden
bitsi' Rahe! anolkal. 7 Ado anasiditni:
so! dahanizaazan, yahantati yoniljin
tahto kwe naholzišta, hategosan tha-
dahyino!kado to nlahgo ndano!kadta?
8 Okogo adani: dōta, atta inda, dipe
daaltsho ahan dahineskadgo inta, tse
naho adeita', okogo inta dipe daatlan.
9 Ado da alcin yadalthigo, Rahe! bize
bilin yininilkad, aidi nani!kadi. 10
Ado akutsago, Yakob Rahe! yiylsango,
bimabina! Laban bitsi', inda bitai bilin
Yakob yigahgi niyago, tsehep nahcin
dezean, oko gatai Laban bilin daatlan;
11 ado Yakob Rahe! yizanotan do jica.
12 Oko Yakob Rahe! apijini: nize ai
sitai ate, oko ai bitezi Rebeka biyaz
nišijn; ado tašdilewud, gaze be bil go-
jolni.

13 Ado akutsago Laban di zidist-
sango gatezi biyaz Yakob atin, okoakon
bitah jilewud, ado gazejiscit ado gazas-
notan ado gagandi bil njitaz. Ado ago-
dolingi daaltsho Laban be bilgojolni.
14 Ado Laban agalni: daani sitis nlin
lan. Ado daakwe zistago la ndezet dat-
si. 15 Ado Laban Yakob ahilni: si ta
nlingo tas nikyi sananil'ado? Dokwi
šan pnizn nnanisigi? 16 Ado Laban
naki bitsikye holon, alanjin nagahai ai
Lea holye, akyedengi ai Rahe! holye.
17 Lea ai bina dōbitsilta, nti Rahe! ai
daaiyisi ayuanolnin. 18 Oko Yakob
ai Rahe! ayoajontni, ado ani: sotsit
nahaijin ntsi' akyedi nlinigi Rahe!
bidena na naša'do. 19 Ado Laban ani:
ai le yaate'n, na niltyingo, nana!a dine

ai dōta, ta šilsinikye. 20 Ado Yakob
Rahe! bidena njilnišgo sotsit nahai, ta
dokwi eskan nahalingo silin Rahe!
ayoajontnihi ban.

21 Ado Yakob Laban apijini: se est-
san šaniltye, bigah sitlin ai ban, bil
dinithigo. 22 Ado dine daaltsho ala
ayila, kwe gocinyan ayila; 23 ado akut-
sago ininango, jo bitsi' Lea ta akon yil
naaz, okogo ai adi bil jinezthez. 24
Oko Laban bitsi' Lea binaltye Zilpa
yeiniltyin binalnišigo dogo. 25 Ado akut-
sago apinigo, jokon, jo Lea ta atin; oko
Laban apijini: di šan da ši nilint? Da
Rahe!s' bidena na njisniš? Okoš ha-
tegoš šidinlo? 26 Ado Laban ajini:
nihi dō akudeitinta di keyahgi, akyedi
nlinigi dō alse yo adahinilta alanjin
nlinigi alin. 27 Oko domon islingo bil
sinikye, okogo indita Rahe! nanadis-
tyel sotsit nnanahaijin ša nnađilniš.
28 Oko Yakob akudzitsa bil ziskyego
domon izlin, ado bitsi' Rahe! be est-
sando yaneiniltyin. 29 Ado Laban
bitsi' Rahe! binaltye Bilha ba nalnišigo
dogo neiniltyin. 30 Ado Rahe! to nei-
diltyin be esšan dogo, Rahe! deya
ayoajontni, Lea ai dō hozonta, ado
sotsit nanaahaijin ya nalniš.

31 Oko Jehovah Lea bijijotlago yiyl-
sango, iniltsant, nti Rahe! ai dō olcita.
32 Inda Lea yiltsango inda biyaz iscin-
go Ruben yidinidgo ajini: Jehovah ša
gaideilein lan, ai ban ša hastin kat
ayoasontnido. 33 Ado nanaltsango, bi-
yaz naniscingo ajini: Jehovah ša jijo-
lago yiditsan ai ban di aski ilto ša
neiniltyin, Simeon nabisdontnid. 34
Ado nanaltsango biyaz naniscingo ajini:
kat lan šahastin ta bil sikedon,
thadi biyi' ba silcingo ban, ai di binina
Levi wosyi'. 35 Ado nanaltsango bi-
yaz naniscingo ajini: kat Jehovah ba-
hasnido, nana ai binina Yuda wosyi'.
Oko dō adjileita dzislin.

30 Okogo Rahe! Yakob dō ba ajal-
cigo gasdeilein, gadi be bikesdini,
oko Yakob apijini: alcini ša nnil, ai
dōtago dadistsal. 2 Ado Yakob bici-
gahocintgo ajini: da šis God sizinengi

sizin, da şış ałcını nahışın? 3 Oko ajini: jokon, şinalnişi Bilha bılntyez, ai datsi na adoleçil şisizinenğı. 4 Oko banalnişi beestsan dogo baziñlityın, ado Yakob bıl jineştey; 5 Ado Bilha anıltsango, ado Yakob biyi' ba jisein. 6 Ado Rašel ajini: God siğistsan lañ, oko şiyaz şanıltıyın, ai bañ Dan yidiñid. 7 Ado Bilha Rašel banalnişi nanaltsango, Yakob biyi' akyedi ba nahascın. 8 Ado Rašel ajini daaiyisi binithango şadi a bıl ahlile nostlingo oko kat şeholon, ado Naftali yidiñid.

9 Oko Lea do olçitago ğanadeilein, oko ğanalnişi Zilpa Yakob ba naznıltıyın beestsan dogo. 10 Ado Zilpa Lea banalnişi, Yakob biyi' ba jisein; 11 ado Lea ajini: dohayui ğodolel, oko Gad yidiñid. 12 Ado Zilpa Lea banalniş Yakob biyi' ba nanascın; 13 ado Lea ajini: şı şılhozon, astsanta niłhozon daşididonıl oko Aşer yidiñid.

14 Oko Ruben tahtıya tlohnatan dahakyezgo, ado daakyeħgi la cil lakaihigi biki niya lañ, ado ğama ğaneinaan. Oko Rašel Lea apijini: daşontni niyaz bi cillakaihigi la şanılsod? 15 Ado aĝalni: da aış do alşısgo aĝoteta, şahastın lañ sıtsan yıl yō iniañni, kat şa ałcını bi cillakaihigi bitsan ta nadia? 16 Oko ai bañ dı tle bıl dinithış na ałcını bi cillakaihigi şeinaango. Inıñango Yakob daakyeħden tsedzitsago, ado Lea ğataħ yilewud, ado ajini: dinithış ya ana, oko daani şa ndetan şa ałcını bi cillakaihigi bidena. Okogo ai bi tle bıl jineştey. 17 Oko God Lea neidişt-san ado ğo isnıltsant, Yakob biyi' astlahadi ba nahascın. 18 Ado Lea ajini: God ndinaanen şaneinıltyın, şanalnişi şahastın banıltyıngo ai ban, ado Isasħar yidiñid. 19 Ado Lea nanaltsango, ado Yakob biyi' ğaştañdi ba nanascın. 20 Ado Lea ajini: God dohayui şa ałcını şai nıl, kat şahastın bılşıkyedo, biyikye ğaştaħango basılcingo ai bañ, ado Zebulon yidiñid. 21 Oko aiti do biki-jin bice naniscın Dina yidiñid. 22 Oko God Rašel yinalni, to yiystsan, ado bılhozonĝo abıla. 23 Ado inıltsant inda

biyaz işcin, ado ajini: God şı yahassnen şıtsan neidila lañ; 24 inda Yosef yidiñid, ado ajini: God şiyaz la şaneidołt-yel.

25 Oko akutsago Rašel Yosef iscingo, okogo Yakob Laban ahlını: niħyişini-la' şıkeyahango naşini: 26 şa adkye inda şaałcin şa nıl, bikyeħ na nşisa-higi oko şeditşid, şınanişigi na aşılahigi niłbehoznĝo ai binına. 27 Oko Laban ahlını: daşonti, şilyantego, daakwe nana, Jehovah ninına hozonĝo aşılago şılbehozn; 28 okogo beşılĝolni dokwigo bikyi nanılşıdo, oko na di-deşal. 29 Oko aĝalni: ni niłbehozn nansisahigi niłın daşıhigi ki atego nanışkad nden; 30 ai di bañ do niyahandañ niłın ai ałcinti nden, okogo ai kat dohayui silin, ado Jehovah şı niyado hozonĝo anıla, okogo kat şa ğatego do da şı şaałcını ba naşništa? 31 Oko ajini: ğa tiş na diştıl? Oko Yakob ajini: do ğatıhita şa dılełta, dıdi aşınlago, niłın dipe nanışkad to ba aĝaşyan do; 32 Dı jin kat niłın bithaħ deşal, oko nledi bekaşı dalkizigi, inda dipe dalcıhigi daaltşo, inda dalkizigi, daştlinigi inda danotonzigi tlızi bithaħden, aidi bikye naşnişdo; 33 oko bikyi holzişdo şı şa yaate do, oko kat na naşnişdo; oko daaltşo do dalkizigi inda do daştlinigi tlızi bithaħ den, inda dipe do dalcıhigi dipe bithaħden şı lın bithaħgo yinılşango oko niniñ şididinıl. 34 Ado Laban ajini: jokon, ta nızadkyeħgo ane, lana nısn. 35 Okogo itañ ai biñin tlızitşon daaltşo dalkizi inda danotonzi atseininil, indita daaltşo tlızi baadı dalkizi inda daştlini, inda daaltşo do hozon dalkaihigi tlızi ilto, inda dipe dalcıgi daaltşo atseininil, oko biyikye ba ndeinılkad. 36 Tha biñin ilka'di alaşşıe, oko Yakob Laban bilingi neinılkad.

37 Okogo Yakob t'ispei bitsin adałşozigi ayıla, inda nana la tsin ilto, oko tsinen yızadaazkızgo akon dadeika. 38 Oko ai tsin yızadaazkizen dipe thaha-ħeħgo yi daatlanigi bi njithın ai binalgo adadınolşanlgo biniyi. 39 Oko dipe

inda tlizi tsinen binalgo adaniłtsant, ado biyazi danontozgo ndayiscin, inda dastlini inda dalkizi; 40 okogo Yakob dipeyazi atsei nnil, tliziyazi danontozigi inda dipelei bitahgi niniłkad, Laban bilin deiniłingo, oko bilingi dasati neiniłkad, Laban bilingi do yił neiniłkadta. 41 Oko akutsago bilin dabitsili adaniłtsango oko tsinen yi daatlanigi yihiyithan; 42 oko bilin do dabitsiligi adaniłtsango, oko do tsin akune yihihtinta, oko do dabitsiligi ai Laban halin, dabitsiligi ai Yakob bilin silin: 43 oko daaiyisi to aanil bilin, dohayui bilin hazlin, inda astsan nanil ta inda dine nanil ta inda ganaskidi ta inda thili ta.

31 Oko Laban biyikye bizad yidistsango adani: ai Yakob nihize beholonigi daaltsho bi ilel, inda nihize bilin ye astint. 2 Ado Yakob Laban binı yinelin nden do atehengi ateta. 3 Ado Jehovah Yakob ahilni: nize bikeyahgo ndita, inda nik'e bithahgo, Si t'a niłnaşaşdo. 4 Ado Yakob Raheł inda Lea yika ila'go hokkoyidinid gal-kaijin naniłkadjin; ado apijini; 5 nihize binı nelin nden do atehengi ateta şicin nti şize bi God şaniya; 6 nihiyil-behozngo nihize sitsile ba nsisa'; 7 ado nihize şidezlo, inda bikyi naşnişigi nesnadi altha anayitla, nti God do dadasi-jilel lan gountni: 8 Oko aşijinigo: dastlinigi bikye nanilnişdo, oko bilin daaltsho dastlini ndayiscin, ado aşijinigo, danontozigi bikye nanilnişdo, oko daaltsho danontozigi ndayiscin: 9 Kute-go God galin ganeiditnilgo sei nnil. 10 Okogo akutsago, galin adaniłtsantendan, oko bilile galgalgo dein aalsho denestsə daoınlgo danontoz inda dastlini inda dalkiz. 11 Oko God bi diyin naleahi aşidinid. Oko adışı: kwē la şin. 12 Oko ani: ganağalgo diniin, nle denastsə daoınli danontoz inda dastlini inda dalkizi, oko aidi Laban anilahi daaltsho yiłsan ai ban: 13 Şi Bethel bi God, tse intsiyengi ado akwe şicin gaintsiyengi, oko kat ndithahgo, di keyahdo gane, ado nik'e bikeyahgo ndita, şilni. 14 Oko Raheł inda Lea

gatsotsigo ani: da doş hatihita nihize bağanti naħa holonta? 15 Da doş deenyuni nahalingo naħa nsekyens, ado nanihyisinin, inda nihipeso gaşin iyila; 16 oko aaltsho bilin God ganeiditniligi ai daaltsho nihyi inda naħa alcini ta, okogo kat God andinidiigi anne.

17 Oko Yakob nditna ado ba alcini inda ba adkye ganaskidi yiki gaisnil: 18 ado bilin daaltsho dahidinilkad, inda binalye daaltsho beholonigita, Paddanaram bilin silingi daaltsho, bize Isaak yicin nditalgo, Kanaango. 19 Ado Laban thasdikeşgo, ado Raheł gaşe bi dinescin be dzinezein. 20 Ado Yakob anana, Laban Syriadine tado jinihi yitsan yoelewud. 21 Ado njontna daaltsho hweholonigi bilgo dasdina, to tho tsetna nizuna dzil Gilead holyehigi bicin jonel.

22 Tha eskango inta Laban golgoni Yakob anana godontnid; 23 ado gakisio atditjitnilgo bikye dzidesna sossit hwiskan daakon, oko hwosniłna dzil Gilead holyegi. 24 Ado Laban Syriadine bilile ganiya tlego, oko agalni: ataagolyan, Yakob daaka banhakiatei to do banhakiatei be bicin gaotsi hila. 25 Oko Laban Yakob bisnissa. Oko kat Yakob binepal nininil dzil bağanti, inda Laban bikiso bil bi nepal ni ninil dzil bağanti Gilead holyehigi.

26 Ado Laban Yakob apijini: hategoşan tado şilgolnita aneinitna lan? Inda sei aniniin, inda şitsikye şitsan bil ina, bisna nahalingo diltliş bikye yithinle? 27 Hategoşan tado şilgolnita aneinitna, hategoş sei aniniin do hani şilgolnita lan, oko nihiyildahozongo inda sinta inda dilnita inda tsinaditata bilda ndidonel nden? 28 Şitsokye inda şitsikye tado bizadaniştanta; kute-go ajitingo daaiyisi dohwişyango intsa. 29 Oko kat sitsil dada ndişil ndi, nize bi God tledan şicin hadsigo ani: ba agolyan, banhakiate inda do banhakiatehigi be bicin gahodsi. 30 Oko kat nihiyidesnel nize bicin unizngo, hatego şan şi diyini sei niniin? 31 Okogo Yakob Laban apijini: nostsit

lan, ŋtsikye ŋanandeditniŋ ŋaŋin nisngo ai di le ban: 32 t'a ni diyi ni neŋtyeŋ ŋin ta, bini hyina tado ŋnizni, ŋikiso biŋaŋgi benilka, oko ta nihigi nahitla, ŋihigi ai dōta. Oko Yakob dō gōlbehozn-ta Raḥel yinezeiŋgo.

33 Ado Laban Yakob binepal biyi-gune yahajolewud, oko Lea binepal bi-yigune ilto, inda astsan banalniŋigi ilto, okogo tado biki niz' nṭhaṇta. Ado Lea binepal biyiden tsetsitsago Raḥel binepal biyi gune yahanatsotsa. 34 Oko Raḥel ai dinesciṇen nisdilṭiyin lan, ṇti ḡaṇaskidi biyeŋ biya ḡun ajiṭin lan, oko biki zizta lan. Oko Laban daalt-ŋogo nepal biyi ḡaŋdeŋin, ṇti tado nisdil-lahita. 35 Ado ḡaḡe apijini: ŋinantai, daŋonti, tado ŋica hoŋinikyehi, dō ḡa nisdotsa ateta, coyin silin ai ban. Oko ḡadeŋin ṇti dinesciṇ tado nahasdilṭinta.

36 Okogo Yakob daaiyisi hoŋkyego Laban biciṇ ḡahocint, oko Yakob Laban apijini: ḡategoŋan banhakiastsago binja ŋikyē nahita; 37 oko kat ŋi nalye daaltsho biṭhaḡ diniṇ, ḡa ti ŋan ṇdenla ta nihigi, kwe ṇi ṇle nihikisso binal, naha ya yadadolṭhi. 38 Ta ṇi-naŋaŋgo natiṇ niḡyinaḡai ṇlin biyaŋi tado la yo ilṭeta, inda ṇdenasta daalai ṇdi tado iŋŋalta. 39 Natsedi ai tado na nahajata, ta ŋi na ṇaigiti, inda jingo da ṇtiṇhita inda tleḡo da ṇtiṇhita da-alaḡin be nasidilkit. 40 Okogo jingo da-aiyisi dōpa bikye ṇdi, inda tleḡo daate-go yiŋtlo ṇdi, oko ce ban iŋŋaŋ-tle; 41 oko naḡangi natiṇ ŋinaḡai, ŋtsikye na naŋa'go dṇiŋata nahai, inda ṇilin bikye na naŋa'go ḡaŋṭhan nahai, oko bikye nanaŋniŋigi nesnaḡi alṭha aneiṇtla; 42 oko ŋiḡe bi God, Abraham bi God inda Isaak bi God dōbiṇnaŋaŋgo kat akyed ŋidinŋhit doni, ṇti God ŋa atehigi ŋayoin, inda ŋinaniŋigi to, ai ban tleḡan ba na-yiniyeŋ.

43 Okogo Laban Yakob anaḡisdit-nigo ajini: dḡidi astsani ŋitsikye ate, inda dḡi ŋa alcini adatiṇ, ai lin ai ŋi ŋilin adatiṇ, inḡini daaltsho ŋi; oko lan kat dadiŋilḡi dḡi ŋitsikyehigi inda dḡi alcini niyiscinigi? 44 Oko kat ḡaiye aḡa da-

didital, ni to ŋi to nihithaḡgi, ḡalan nihithaḡgi beehoz'ni adilniḡ. 45 Oko Yakob tse yazditlin be ehōz'n dogo. 46 Ado Yakob bikiso ahiṇi: tse aḡan dahohja, oko aḡan ṇdayizja, oko aḡan ṇdayizjaan yikagi daṇṇan. 47 Oko Laban Yegar ŋahaduta yidiṇid, oko Yakob Galeed yidiṇid. 48 Oko Laban ajini: dḡi jṇ nihithaḡgi be ehōz'ndo dḡi tseyaditlinigi be. Ai ban Galeed wos-yi', 49 Inda Mispa, oko ajini: Jehovah niḡyiniḡin nihithaḡgi, alsanitaŋgo; 50 sitsikye dada inlago, inda neestsan la aneiṇttago, dine nihithaḡgi atiṇ, God ai biḡ beehoz'n nihithaḡgi. 51 Ado Laban Yakob aḡalni: jokon, dḡi tseyana-ahigi inda dḡi tse iahigi to, ŋi inda ni to nihithaḡgi iṭsi. 52 Ado Laban Yakob aḡalni; jokon, dḡi tseyanaahigi ai be ehōz'ngo, inda dḡi tse iahigi to, dō biṭhiŋ ṇciṇ deŋalta, inda ni to dō biṭhiŋ ŋiciṇ dṇalta, banhakkī aḡyidiṇil bi-niyi. 53 Inda Abraham bi God inda Nahor bi God inda dabize bi God nihi-zad yidiṭsa. Ado Yakob biḡ Isaak bi God binal alcin ḡaitsi. 54 Oko Yakob bilin la yiyiŋin, oko bikisso hokko yidiṇidgo ciṇan yildaiṇyango, oko da-yiṇyango inda ta dḡilbaḡanti dabiskan. 55 Apinigo Laban nisditna, ḡayikye inda ḡatsikye bizadasnestan, oko hoḡon yicin hadsi, oko Laban nisditsago, ḡa-

32 ḡango ṇzotsa. 1 Oko Yakob ta inelheṇgo taṭtina, inda God bi diyin ṇdaleahi ḡataḡ ikai; 2 oko yiyil-ŋango ani: dḡidi God binanil adatiṇ, akwe Mahanaim yidiṇid.

3 Oko Yakob nalci ḡalanjin ḡajiḡa' ḡanai Esau biciṇ, keya Seir holyeŋin, Edom bi keyaḡgo; 4 oko apijinigo ajini: oko ŋinantai Esau biciṇ ḡaditsi: ṇnaltye Yakob ku ani: Laban biṇnaŋaŋ ṇden, ta biḡ naŋaŋ kat inta; 5 oko ŋi bekaŋi holon inda ṭhilita, inda dipeta inda tliḡita, inda dine nanil inda ast-sannanil, oko ŋinantai be biḡ ḡodoni biniyi ila', yaatego ŋa ṇsinikyengo bi-niyi. 6 Oko banalci banakaigo adani: ṇnai Esau ba ṇikai, oko adeṇ ṇtahciṇ ṇditnane, dḡin di nesnatiṇ dine bilgo.

7 Oko Yakob daayisi n̄sistsid ado bañ-bini, oko dine biñ jonel̄n inda gal̄inta inda ɣanaskidi al̄n̄indo alsas n̄nil. 8 Ado ajini: Esau n̄nago ɣago nane al̄sho nestshego, nanaɣa nane yo adonel. 9 Ado Yakob ajini: siɣe Abraham bi God inda siɣe Isaak bi God Jehovah, ni-keɣahgo n̄dita siɣinidigi, inda nik'e bicin, yaatego sa n̄sinikyens; 10 sayi-nili daaltsho ai do bañ si ilin, inda daaniigi daaltsho be n̄naltye bicin ɣaintsi, si kiɣ deya be Yordan tsetna niya, oko kat nakigo na ane silin; 11 siɣan-hana sinai Esau bilakye den, ai be nostsit bañ, ɣadokaɣo siɣiyol̄hyel̄ ɣašin inda ɣaadkye ta inda sa al̄cini ta: 12 Inda be siɣin ɣaintsi, daani hozongo andiɣil̄ siɣinid, inda na al̄cini tho-ntyel̄ bipan̄hi sei gi nahalingo dolel̄, si diñ-nid, do be jul̄tha hanelango.

13 Oko kwe h̄wiskan, oko bilin daai-yidi beholonigi ɣa ɣanai Esau basdonilgo; 14 naki di nesnat̄in tlizi baadi inda nat̄in bekañ bitsas̄nil, inda naki di nesnat̄in dipe baadi inda nat̄in bekañ to; 15 inda th̄at̄in ɣanaskidi baadi inda dabiyaɣi, dist̄in bekañ inda nesna dola; inda nat̄in th̄ili baadi inda dabiyaɣi. 16 Binanil yei n̄nilgo da al̄kye deinel̄kad, oko ɣananili apijini; si lan̄jin tsetna ninoñne, oko daalkye deinoñne. 17 Oko alañjin yinel̄ligi apijini: sinai Esau bitah̄ iniyago nan̄dilkitgo ani; ɣai ɣan̄ ant̄in? ɣa goɣ diniya? ɣai ɣan̄ bii nilkal? nilnigo, 18 oko n̄naltye Yakob bilin bidid̄inil̄, binantai Esau yeidonilgo, ado jokon, nihikyeden dapi ikaɣ, 19 daakutego akyeden nananel̄ligi yil̄nahol̄ni, inda na akyedi, inda n̄danil̄kadi daaltsho, ado ajini: kutego Esau yicin yadol̄thi go nihitah̄jin niyago. 20 Yakob ai nihikyeden ikaɣ daaka baɣayont̄ne. Oko ba niɣlehigi bañ bil̄hozondo, ai al̄se yidōsel, oko to bikijin bin̄i neidest̄el̄, neididoñl̄ datsi sitsan. 21 Oko ɣait̄n̄l̄li ai alañjin ɣacin nol̄kal, oko ho ai da adi jinesjēnt̄i n̄jeɣa.

22 Oko t̄lego nas̄dit̄na, ado h̄weestsan daala inda h̄we estsan banal̄niɣi naki,

inda ɣayikye tlasata okogo das̄dieɣ, okogo tho n̄lin Yabbok holyego tsetna n̄jekai. 23 Oko h̄weholonigi daaltsho tsetna nikai. 24 Oko Yakob tasahi da adi wunandi, oko dine bil̄na ahyisnest̄han̄ ɣayil̄kan̄jin. 25 Ai dinehen do-bikisdot̄le atego z̄ilsango ɣajad̄ yideɣ-cigo, ɣajad̄ hawud bil̄ naah̄yisn̄thago. 26 Oko ajini: siɣit̄shid, kat holein̄ ai binina. Okogo ajini: doñd̄idest̄ih̄lta, sīkyi sodinil̄zingo inta. 27 Oko aɣal̄ni: da ɣai inilyi? Oko ajini: Yakob. 28 Oko ajini: niɣihigi ai do Yakob neinilye ta do, Israel yinilye do, natani nahonil̄in, n̄tsilgo God bicin inda dine bicin ado yisinil̄pan. 29 Okogo Yakob yinahodel̄kitgo ani: ɣaɣonti niɣi beɣil̄gol̄ni. Okogo aɣal̄ni: h̄ategosañ be nas̄idil̄kit? Ado kwe bikyi sosdol̄zin. 30 Oko Yakob akwe Peniel yidin̄id goani: kwe God bin̄i yilsan ai di bañ inda si-si-zini yitsi. Penieldi tah̄diyago dahadi-pan, okogo nazn̄il̄gud.

33 Okogo Yakob das̄digal̄go deñ, ado jokon, Esau ikaɣ diñ di nesnat̄in dine yil̄inel; ado al̄ciniyen̄ al̄seninil, Lea ba al̄cini inda Raheɣ ba al̄cini inda naki naleahi ba al̄cini. 2 Oko naleahi inda bada al̄cin alañjin̄ nin̄na, inda Lea inda ba al̄cini n̄gbikyego, Raheɣ inda Yosef tsida akyeden. 3 Oko alañjin̄ nihyisniya oko sotsitti ya ads̄itsa ɣanai bicin ikaɣgo. 4 Ado Esau nis̄dilewudgo bitah̄ jilewud binajizeit̄, bizasnot̄an to jica. 5 Ado ɣajigal̄go astsani z̄ilsan inda al̄cin̄ita, ado ajini: ai ɣan̄ ɣai dat̄in nil̄yekaihigi? Ado ajini: aidi al̄cini God n̄naltye bai n̄nili adatin. 6 Daaka nal̄niɣi ba al̄cini yilyekaigo yaɣats̄itsa, 7 ado Lea il̄to ɣa al̄cini bil̄ najikaigo ya naɣats̄itsa, nanaden̄ Yosef bima Raheɣ to daai-yidi denaas̄ ado yaɣats̄itsa. 8 Ado ajini: h̄ategosañ nil̄in bitahi ɣaɣonahonad̄. Ado ajini; aidi ɣinantai yaatego ɣa n̄sekyens dogo biniyi? 9 Oko Esau ajini: si lan̄ se holon̄ sītsili, bi nan̄le. 10 Oko Yakob ajini: daɣonti, yaate sa n̄sinikyensgo, na n̄lahigi si-lakye do n̄dile, God bin̄i z̄ilsango na-

halingo ninj niłsañ, inda șa ahye ƚni-
z'n; 11 Na ƚnilligi ƚđinil daşonti, God
ayoasontnigo ai di bañ, oko kat taş lañ
ai di bañ. Oko begosniłtyego ado nis-
đinil. 12 Oko ajini: tšin, tađiditnel
nihilañjin iřnelđo. 13 Ado ağalni: şi-
nantai bilbehoz'n đidi ałcini daditoti,
inda řiliñ dipe biyaşi daholoñ bilişneli-
gi, třinł jinolkałđan daaltřo one; 14
şinantai daşonti ƚnalıtye bilañjin nihye
řta, oko daaşanti iřnelđo, dipe řiliñ
inda řa ałcini da bikyehego, řinantai ba
ƚnago inta, Seir holyejin. 15 Okogo
Esau ajini: řinanil la daakwe ƚniřnił
niłyinelđo. Oko ajini: řategořa, ya-
atego şa ƚsinikyens. 16 Oko Esau a
ai bijin Seir holyego aňona'. 17 Ado
Yakob Sukkot holyego jin ƚna, kwe
gakin ajila, inda biliñ bağan ya adayı-
la, ai di bañ Sukkot yidiñđ.

18 Oko Yakob ta'nazđintna, şalengo.
şeşem bi kin haleahigi, Kanaan ke-
yahgi, Paddan-aram deñ nanelgo oko
kinhaleahigi biğahgi şanepal nizninil.
19 Oko daakyeh ałřisigo nayizni řane-
pal nininiligi, Hamor ba ałcini, řeřem
biže ai řanayisni, nesnatiñ bahalıngo;
20 akwe biki nađailnihi aňojila, okogo
God ai Israel bi God yidiñđ.

34 Ado Lea biče Dina, Yakob bais-
cinigi, ai keyahgo ciķen yicin iya;
2 Oko Hamor biyi' şeşem, Hevidine,
ai keyah binantai biyi' gołsaño naho-
đilıtyiñ ado gołnezıtyez: 3 oko Yakob
bitsi' daaiyiři gołyaate, oko řazogo ci-
ķenhi gi bicin yałilłhi. 4 Ado řeřem
gaže bicin řatsotsigo apijini: đidi ciķen
şağilıtye se estsañ do. 5 Oko Yakob
şatsi' Dina bilnezıtyezgo jinidgo, şayi-
kye şalkaidi řalıñ ƚdeinilkađ, oko Ya-
kob şo aninta anahaskaigo inta. 6
Ado řeřem biže Hamor Yakob yicin
iya bil ałilgořdolnigo. 7 Ado Yakob
biyiky e dajinidgo, şalkaiden anahas-
kai, oko ai dinehigi đobilđahozonta,
ado daaiyişi badahocint, Israeldine bi-
haşgo banhaki atsıtsago binina, Yakob
bitsi' bilnezıtyezgo binina, ai şo adol-
nilleñ adsıtsa. 8 Oko Hamor řaciñ
yałłthigo ađalni: řiyi' řeřem ciķen da-

aiyiři yiniz'n, dařonti ba nołtye, be
estsañ dogo. 9 Inda ağadadıkye, nihit-
sikye nađa dahidołnił, inda nihitsi
nađa dahidiñil, 10 inda nihyilkyeda-
holłtindo, đi keyah biyił t'a nihyi da-
nos'ngo ƚdałkaido; bi kyedahołtindo
inda biyi ƚdayołniđdo inda biyi ƚda-
nołłtindo. 11 Ado řeřem biže inda
bilaşkye apijini; şadaşopago şa ƚsidař-
kyeřgo, oko ta dađołnigo ařnił do;
12 ta đanos'nigi ři deinołkyeđ, oko
daaltřo nađa adıřleł, řti ciķenigi řa-
nołtye se estsañ dogo. 13 Oko Yakob
biyiky e řeřem inda biže Hamor řoda-
dillełgo řaciñ řadastı, (dabiteři ban-
haki ajilago ai binina), oko adanı: 14
đidihi gi şo adolnılta, şo bikişcini şo
nihiteři badıłtyełta, aidi binina řo
nihyılđahozonta đilłleł. 15 Ta nihyi-
nołtego, nihyi daanołřo biki dađołcił-
go, oko nihyıl tadakodo. 16 Oko ni-
hitsi' nağadıhiğinil, inda nihitsi' nağa
dahidołnił, oko t'a nihyılkeřwiłtindo,
oko daałai dine adıłleł: 17 řo danihyi-
sołsaño, řo akyeđaołciigo oko kat ni-
hiteři bil yo adıłnel.

18 Dibizadigi Hamor biłyaate, inda
biyi' şeşem ilto bil yaate. 19 Oko
tsilkye ai daako adsıtsa, Yakob bitsi'
daaiyiři gołyaatego ai binina, oko tsil-
kye ai yaate gaže ba ałcini biłhařgi.
20 Ado Hamor inda şeşem bi kin ha-
leahigi nataş, inda bikhaleahigi dine
bicin yałłthigo ani: 21 đi dine yađate,
ai bañ kat binigi đi keyah yişi kyeda-
hatin, ado yişi ƚđailni jokon, keyah ta
bilaş nelean, ado dabitsiky e nihyi est-
sañ adadıłnił, ado nihitsi' ƚdeiyila, 22
oko đi adeilyago, oko ban bil dahozon
biłdahiniťnado, daałai dine niłtindo,
daaniłtřo đi dine adatehigi ki atego,
aki dařilciño; 23 oko akudeitsago, bi-
liñ inda binalye inda daaltşo bedaho-
lonigi da nihyido. şaşaş ta akuda-
đilnił, oko nihyıl dahanado. 24 Oko
đi kinhaleahigi yikyedahatinigi dine
Hamor inda biyi' şeşem dařwiřsañ,
tsida daaltşo akyidaařciño, kinhale-
ahigi yikyedahatinigi. 25 Oko akut-
sago şa eskano danezkaigo, Yakob

naki biyi'go, Simeon inda Levi ilto, Dina binai alćisci diltliř neidithani, oko kinhaleahanjin tađo naltsidi iaz, inda dine alřho nestřřđ; 26 inda Hamor inda ġayi' řřhem diltliř be hodo-kan, oko Dina řřhem baġanden yil ci nakaigo nakai. 27 Oko Jakob biyikyeyikaigo, kinhaleahi ġi biyi holonen daaltřho deinezein, bitezi banhaki adajilago ai binina: 28 dabilin dipehen, inda dabibekasi inda thili ta dah deidinilkad, kinhaleahigi biyi holonen taaltřho inda daakyehgi holonenta. 29 Inda daaltřho dabipeso inda ba alćini daaltřho, inda bedaastan nanil biniyi' dah deidiez, inda kin ġune hwedaholonen daaltřho dah deidila. 30 Oko Jakob Simeon inda Levi ahilni: řikiġin hwinilćin, dine ġi keyahgi kyedahatinigi dařijolado, Kanaandine inda Perizdine, ahyihyino dařidiyolhyel řařin, oko ři inda řa alćini da bil nanihyididotřil. 31 Oko adani: řatař nihitezi kiyasizini nahalingo ya nřsidakyeř?

35 Oko God Jakob ayidinid: ndi-tahgo, inda Bethelgo dina, akwe kyehotindo, oko adi God bicin yikindailnihi adilil, nnai Esau bitsan yoinlwudyenda na niyahan. 2 Daako Jakob ġa alćini inda daaltřho bilnjekahigi apiġini: ai dinescinen nihithahgi daholoni yo adaholtlid, ado třhin nařa adatin go adadolne, inda nihie la bil nadahohka: 3 inda ġařan ndidinel Betheljin akwe God bicin biki nadailnihi adilil, řicin ġanatsil řandahodař, ado ta řilnaař ta nařago. 4 Ado daaltřho dinescini ndaġahan bilekidatřisnil inda ġaġanaahi daaltřota ġaja ġa dazeahigi, oko Jakob cecil biyagi tleyinyil, řřhem biġahgi. 5 Okogo dasdina oko God kingadeseahigi yikyedahatinigine ndaltsitgo ayila, Jakob ba alćini do yicin ndidoneigo. 6 Ado Jakob Luz holyeġin niya, Kanaan keyahgi, akwe Bethel holye, dine bil njinehigi inda řo to. 7 Ado akwe God bicin yiki nadailnihi ayila, akwe El-Bethel, ai dineġi *God baġan bi God*, bisdinid, akwe God ġaniya ai bař, binai Esau yo

adjolewudyenda. 8 Ado Debora, Rebeka banalnişi akwe bizehazlin, ado tlegopoltyin cecil biyahigi Bethel biġahgi, aidi Alon-Başut, cecil biya dacehigi bisdinid.

9 Ado God Jakob yanantasa, Paddan-aram deř ceġitnago, ado bikyi sosdolzin; 10 ado God aġalni; Jakob yiniliyi', niřiligi do Jakob nađanisdidonilta, nti Israelgo yinilyedo, ado Israel godinid. 11 Ado God aġalni; ři God Alahgo-abotsili iřtin; ndaahyiolći inda keandolziř, dine dořayuigo nřsando godolel, inda natani nřsando godolel: 12 keya Abraham inda Isaak ba ndiřeahan, ai kat na dinaa, inda naalćini nkyedenigi ba dideřal. 13 Ado God wutař natsa bil ġacin yajolthiengi. 14 Oko Jakob tse iago iyila, akwe bililćin yajolthiengi, ado akah biki yayinil. 15 Ado Jakob God bililćin yajolthiengi, Bethel, God baġan bisdinid.

16 Ado Bethel do taşnasaditna, Efrat daaiyidijin niznnago, ado Raşel akwegopago iscin; 17 oko akutsago ġolnahonekahgo, oko ġa aġalyanigi aġalni, tağo naniltsitti, la na niyaz nahodotlel. 18 Oko akutsago binitsango Ben-oni bisdinid, nti ġaze ai Benjamin ġosdinid; 19 oko Raşel datsistsan Efrat athiġi tlegodoltyin, akwe Bethleşem holyegi. 20 Oko Jakob tse iaġi anayitla tlebidolthineġi, Raşel tlebidolthineġi ġi ġin ta tse ai. 21 Ado Israel taştina, oko Edar holyegi ġanepal ninil; 22 ado akutsago Israel akwe kyehatino, oko Ruben dasdiya Bilha ġaze beestsan biljinestyez ado Israel yiyinigo.

Oko Israel biyikyey nakisata: 23 Lea biyazkye aidi: Ruben ai alsei isćini, inda Simeon inda Levi, inda Yuda inda inda Issařar inda Zebulon. 24 Oko Rařel biyazkye: Yosef inda Benjamin. 25 Ado Rařel ba naleahi Bilha biyazkye: Dan inda Naftali. 26 Inda Lea ba naleahi Zilpa biyazkye: ġad inda Ařer. Aidi daaltřho Jakob biyikyey, Paddan-aramġi ndayiscin. 27 Oko Jakob ġaze Isaak basniya, Arba bi

kinhaleahigi Mamregi, akwê kat Hebron holyêgo, akwê Abraham inda Isaak kyêhatîn ndên.

28 Okogo Isaak pinîlkani daaltsho nesnatîñ dōbaan tsepitîñ binahaigo; 29 Ado Isaakyen bizehazlîñ, inda gadinê ga ala silîñ, daaiyisi gasthî, inda gayikyê Esau inda Yakob tleğoltyîñ.

36 Didi kat Esau aholcîlî, da ai Edom. 2 Esau ai Kanaandine bitsikyê gaadkyê ajila, Elon Hetdine bitsi' Ada, inda Zibeon, Hevidine bitsi Ana biçê Aholibama; 3 ado Başemat, İsmael bitsi', Nebayot bitezi. 4 Ado Ada Elifaz Esau baiscîñ, inda Başemat Rehuel baiscîñ; 5 ado Aholibama Yeuş, Yaalam inda Korah ya niyiscîñ. Didi Esau biyikyê, Kanaan keyahgi ba nehescinigi. 6 Ado Esau baakyê dahidiez, inda biyikyê inda bitsikyê inda binanil inda bilînta inda daaltsho Kanaan keyahgi beholonigi, oko nanala keyahgo dasdîna gatsili bitsaango. 7 Aidi daaiyisi astintgo, dō daala kyehojitîñlê atego ai binîna, keya beka kyehojitîñigi dō goneleantâ, galîñigi binîna, 8 zîl Seir holyegî biyidi kyehojitîñ, Esau ai Edom.

9 Didi Esaudine, Edomdine bizei, Seir holyegî zîl biyigi kyedahatinigi. 10 Didi Esau biyikyê: Elifaz, Ada biyaz, Esau be estsan, inda Rehuel Esau be estsan Başemat biyaz. 11 Ado Elifaz biyikyê ai: Teman, inda Omar, inda Zefo inda Getam inda Kenaz. 12 Oko Timna ai îlto Esau biyi' Elifaz be estsan, oko Timna ai Amelek Elifaz baiscîñ: dîdi Ada ba alcini, Esau be estsan. 13 Ado dîdi Rehuel biyikyê: Nahat inda Zera inda Şamma inda Mizza, aidi Başemat ba alcini, Esau be estsan. 14 Ado dîdi Esau be estsan Aholibama, Zibeon bitsi' Ana biçê ba alcini; Yeuş inda Yaalam inda Korah.

15 Ado dîdi Esaudine bindantai silîñ: Elifaz biyikyê, Esau alse baiscinigi: Teman, Oma, Zefo, Kenaz; 16 Korah, Getam inda Amelek, aidi bindantai silîñ, Elifazdine, Edom keyahgi, aidi Ada ba alcini. 17 Ada dîdi

Esau biyi' Rehuel biyikyê: Nahat, Zera, Şamma inda Mizza. Aidi binantai silîñ Rehældine Edom keyahgi. Didi Esau be estsan Başemat ba alcini. 18 Ado dîdi Esau be estsan Aholibama ba alcini: Yeuş, Yaalam inda Korah. Didi binantai silîñ, Aholibama bitsaño dine, ai Ana biçê ndên, Zibeon bitsui. 19 Aidi kat Esau biyikyê, inda dîdi Edomdine binantai silîñ.

20 Didi Seir Horidine, dine akwê kyêhatinên biyikyê: Lotan inda Şobal inda Zibeon inda Ana, 21 inda Dişon inda Ezer inda Dişan. Didi Horidine bindantai Seir ba alcini, Edom keyahgi kyedahatinigi. 22 Inda Lotan ba alcini: Hori inda Heman; inda Lotan bitezi ai Timna. 23 Oko dîdi Şobal ba alcini: Alvan, Manahat, Ebal, Şepo inda Onam. 24 Ado dîdi Zibeon ba alcini: Aya inda Ana: Ana aidi dzañez galkaidi naidiltyîñ, gâzê Zibeon biñhîli ba naznîlkadgo. 25 Ado dîdi Ana ba alcini; Doşon inda Aholibama, aidi Ana biçê. 26 Ado dîdi Doşon ba alcini: Hemran inda Eşban inda İtran inda Heran. 27 Ado dîdi Ezer ba alcini: Bilhan inda Zaavan inda Akan. 28 Inda Dişan ba alcini: Uz inda Aran. 29 Inda dîdi Horidine bindantai: Lotan, Şobal, Zibeon inda Ana, 30 Dişon inda Ezer inda Dişan. Didi Horidine bindantai Seir keyahgi kyedahatinên.

31 Ado dîdi natani Edomdine bindantai, tado Israeldine binantai galehgo. 32 Bela, Beor biyi' Edomdine binantai ndên, bikinhaleahigi Dinhaba holyê ndên. 33 Inda Bela bizehazlîñ, inda Jobab, Zera biyi' Bozradên, zizineñgi natani silîñ. 34 Ado Jobab bizehazlîñ, inda Husam, Temandine bikeyahdên natani silîñ. 35 Ado Husam bizehazlîñ, oko Hadad, Beda biyi' zizineñgi natani silîñ. (Aidi Midiandine biñ daahyijokan galkai Moab holyehigi,) Ga kinhaleahigi Avit holyê ndên. 36 Ado Hadad bizehazlîñ, oko Samla, Mazrekadên zizineñgi natani silîñ. 37 Ado Samla bizehazlîñ, inda Saul, Re-

hobot tho bipannden natani silin. 38 Ado Saul bizehazlin, oko Baal-Hanan, Ahbor biyi' zizinegi natani silin. 39 Oko Baal-Hanan, Ahbor biyi' bizehazlin, ado Hadar zizinegi natani silin, bi kinhaleahigi Pahu holye nden, be estsan Mehetabel holye nden, Matred bice. Meezahab bitsi'.

40 Didi natani Esau bitsanden dazlin, bidinee bikyehgo inda dabikeyah bikyehgo, inda dabizi bikyehgo: Timna inda Alva inda Yetet, 41 Aholibama inda Ela inda Pinon, 42 inda Kenaz inda Kenan inda Mibzar, 43 Magdiel inda Iram. Didi Edomdine binantai, Edom keyahgi kyedahatin. Aidi Esau, Edomdine bizei.

37 Ado Yakob gaze bikeyahangi kyehojitin, keya Kanaan hol-yedi. 2 Didi kat Yakob ba alcini ba hani; Yosef ai sossitata binahaigo binaikye yil ndanilkad, gaze baadkye Bilha inda Zilpa by alcini yil ta'tikai, oko Yosef bahakkiadajitinigi bize ye yil galni. 3 Oko Israel gayi' Yosef ayoajontni, la ba alcinigi bilahgo ayoajontni, hastin dzislingo gayi' gaiscingo ai ban, oko e ayuianolnin ba ajila. 4 Oko ganaikye dayilsango, gaze agadi ayoagontni, ganaike ai dhozonza, oko dahojoia, do hazo gacin yadalthita.

5 Ado Yosef njiyelli ganaikye be bilgojilni, oko hozon dahojola. 6 Oko ahilni: kwe so, dasontni neisiyeligi be nihyilgodesni: 7 jokon, dakyehdi tloh-natan bidaitlogo, ado jokon, si besetlonigi nditsago yizin, ado jokon, nihbedasotlonen aidi yinago deizingo, oko si besetlonen bicin ya andatin. 8 Inda ganaikye adahalni: da nihi nantai's dilel? Oko daaiyisi dajijola nzi-ziyeligi ban, inda gazadigi ban. 9 Oko lago naziziyelgo, ganaikye bebi nahojolni, okogo ajini: jokon nanalago neisiyel. Ado jokon, johonaa inda tlehonaai inda tlasata songo sicin ya andatin. 10 Oko gaze bebilgojolni inda ganaikye do, ado gaze gaca hoskyedgo ani: da si's inda nima to inda ni nai-

kye do ncin ya andeitin? 11 Oko ganaikye gakyed dadini, nti gaze ai ya nsekyens.

12 Oko ganaikye gaze bilin Shehemi ndeinilkad; 13 oko Israel Yosef apijini: da nnaikye's Shehemi ndanilkad? hokkoye akon ndesal. Okogo ajini: so kon nasa! 14 Oko agalni: akon dina' dasonti, nnaikye nnilingo, bithah datsi yadahote, dipe ilta datsi yadate, aden ndital be silgodilni. Oko Hebron holt-sido akon gojila', Shehemi jiniya. 15 Oko dine le ganiya, jokon, galkaidi c'e naznthi, oko dine le agalni: ha tis ga nthi? 16 Oko ajini: sinaikye ganistha, dasonti silgolni, gadi lan ndanilkad. 17 Oko dine le agalni: kudo lan ina, oko adanigo disitsan Dotango dinel. Oko Yosef ganaikye bikyeh isdiya, ado Dotandi bikisdiya.

18 Ado nizaden jokalgo, tado ba jehahi daholsango, oko go ndahazeango diyoleyel adanigo. 19 Oko adaahtiditni: jokon, neiyelli nihicin ikal; 20 hokkoye, kat dagodiyileyel, gaita aan gwiya adagodiyileganl ado adadiditni: naaltosi hoskyehigi la hwishyingo golegal lan; oko njiyellen dadonil dadinilen. 21 Ado Ruben yidiistsango bilakye den gacan iya, oko ani: do dadiyileyelta. 22 Ado Ruben agalni: do dadiyileyelta, di aan gwiya adahidileganl, to tado daditlilta. To gacan adesal niz'ngo, ado gaze ba nizdotal. 23 Oko akutsago, ganaikye bazniyago, ga e gadeidiltzoz ayuianolninen; 24 ado daholsago, aan gwiya adahwisgan, aanen gwiya to atingo.

25 Ado dinespingo daiyyan, gadaze-galgo dadein, jokon Ismaeldine Gilead den yinel, ba ganaskidi nalye inda aze inda lakandahalcinigi Egyptgo daiye'. 26 Oko Juda gakiso bicin gatsotsi: ha la donil lan, nihitsili dasileyingo inda bitil ndadileingo. 27 Hokkoye, Ismaeldine naha ndeidiyolni, gaisan do adadilnilita; nihitsili ate inda nihitsis ate ai di ban. Oko gakiso biyadate. 28 Oko Midiandine nalyeyanastahi to hwigah jina', oko Yosef gadistlo aan-

den inda Yosef ndayizni. Işmaeldine ndahwisni, natin peslakai gan hazlin.

29 Ado Ruben aanendi nsitsa, oko Yosef yen itin, ado gagen aken nzistlad. 30 Oko adi gakiso ba nzsitsago, ado ajini; askiyen adi atin oko si san gago desal? 31 Oko Yosef bi een ndeilditsoz, oko tliziyazi dayizhyingo tliziyazi bitilen e yedistsoz. 32 Oko e nizuniyen bize ya andistsozgo adani: didi ndadiltsoz, hais n'ilin, niyi' bi e datsi ate, do datsi ai ta. 33 Oko golbehoz'ngo ado ajini: si yi' bi e la aten, hatidas naaltosi sin hoskyehigi hwishyingo, daani Yosef nabidistlad lan. 34 Oko Yakob ga e gaken nzistlad, ado tlo azisi e ga e ajila, oko gayi' bahunigo tlein eskan. 35 Oko gayikyee daaltsho gatsikyeta gadaskai gol ndahodoshonlo, nti doyiniz'nta, oko ani: si shiyi' t'a basinigo tleyi gwiya desalgo inta. Oko gaze gajica. 36 Oko Midiandine Yosef ndahwisni Egypti, Farao bi silau binantai Potifar nahwisni.

38 Oko itan akutsago Yuda gakiso bitsan tsdiyago Adulamdine Hira holyehigi bakiyehatin. 2 Ado Yuda akwe Kanaandine la Súa holyego bitsi' yiyilsango be estsandogo neidiltin, ado yil neztyez, 3 oko i'-niltsango, oko biyaz yiscin, oko Er yidinid; 4 ado ananiltsango, oko biyaz naniscin, oko Onan yidinid; 5 oko ananiltsango, oko biyaz naniscin, oko Sela yidinid; Hezibgi ya naascin. 6 Oko Yuda alse baiscinigi ya idilkit, ai ciken Tamar yolyi. 7 Oko Er, Yuda alsebaiscinigi daaiyisi banhakkiate Jehovah binal, oko Jehovah hwishyin. 8 Oko Yuda Onan apijini: nnai be estsan ndiltyego, neestsan anle, ado nnai alcini ba anle. 9 Oko Onan golbehoz'ngo, do ga alcinta dogo, oko akutsago ganai be estsan biljinestyegzo, ta attsejin gatsan gatsisi, oko do ganai alcini bazdonitago ai biniyi ajitin. 10 Oko atsitsahigi Jehovah dobilyasonta, ilto hwishyin. 11 Oko Yuda gazaad Tamar apijini: anakan atingo, nize bagan guné sinta shiyi' Sela neenyango inta;

(oko t'a ho atil yajilthigo, ai ilto dadotsal shasin binai ki atego): Ado Tamar ta'nditsago, bize baganti kyehatin.

12 Ado holzisgo Súa bitsi, Yuda be estsan bizehazlin, oko Yuda bilnahojontgo Timnatgo thasdikyegso ajiya, ho'lan inda gajoni, Adullamdine Hira bilgo. 13 Oko Tamar bebilgoni: bizaad nlini Timnatgo thadikyezgo deya. 14 Oko akanatini bi e gasdija, oko gani bikidzisti'i, oko nanala e bijiya, oko Timnatgo athingi zinezta, oko Sela neenyango joingo nti do ba nahosdilitntago hwe estsan dogo. 15 Oko Yuda golshan, kiyasizini atens nizin, gani bikistigo ai ban. 16 Oko gazniyago agojini: dasonti dinithis (do golbehoz'ngo gazaad atin ndi). Oko ajini: ha ti san sadilelgo dinithis? 17 Oko ajini: tliziyazi la naniikaden nadasdoltel. Oko ajini: ha ti san sa anle, sailtinjin? 18 Oko ajini: hatish nadihtel? Oko ajini: ni yotsa inda ni letsini inda nikiş, nlakye sitanigi. Oko gaznnil, oko goljinestyegzo, odo ga izniltsant. 19 Oko nisditnago anzotsa, oko gazditja, oko kanatini bi een bi nzotsa. 20 Oko Yuda tliziyazi ga althin, gajoni Adullamdine ayilthyin, astsan ga ndonilgo biniyi, nti e gaznezthan. 21 Oko dine kwe kyehatinigi naizdelkit: gadiş kiyasizini nlahdi athindi sitahan? Oko, kiyasizini kwe atin, adani. 22 Oko Yuda ba nsitsago, ceganiştthago jini, ado dine kwe kyehatinigi kiyasizini kwe atin adani. 23 Ado Yuda ajini: aden t'a ho bajiya, dotago bayanitzin, jokon di tlizi ce nisinlthyin, oko tado gaki iniyata.

24 Oko akutsago bikijin tha ndezego, oko Yuda be golgonigo ani: nizaad Tamar kiyasizini silin nden ado jokon, ai di ban kat iniltsant. Ado Yuda ajini: kwe golnanotasgo agodidishkanl. 25 Ado golnjitazgo, bizaad jilini gainnilen bicin gajinil, oko ajini: didi dine bli ai kat ba inistsant. Ado ajini: n'ilin, haisan bi di yotsahigi inda letsini inda kiş. 26 Oko Yuda hogo zilsango ajini: si alahgo banhakki atsa, shiyi' Sela tado banilthyinta binina. Oko do bil

naazneztyezta. 27 Oko akutsago, owe docilgo naholzişgo, hwescit biyigune nakiscin lan. 28 Ado akutsago owe yicigo, tla owe bila yahadolcit oko ba agalyanigi galatsin guna tlo! litcihigi yeyeestlongo ajini; di alse iscin. 29 Oko akutsago akune natan ndolcit, ado jokon ganai iscin ado ajini: hategoş gainltiz? Ai di ban Perez wosyi'. 30 Oko bikijin gatsili iscin, bilatsin tlo! litcihigi nostien inda Zera wosyi'.

39 Ado Yosef Egypti bil inna, ado Farao bi silau binantai, Potifar nahwisni Ismaeldine ya nahwisni, kwe gol nnanigi. 2 Ado Jehovah Yosef yilnaas, ado bil hozon silin, ado binantai Egyptdine bagan gune naga. 3 Oko ganantai Jehovah golnaasgo yiyilsango, Jehovah iyolilli daaltsho hozongo iyolil, 4 ado Yosef bilyaate, ado t'a ajinigo ate, ado bagan ba agojilyango ahola, inda beholonigi daaltsho galakye iyila. 5 Ado akutsago, hwoğan ba agojilyango aholago, inda beholonigi daaltsho galakye iyilago, oko Jehovah Yosef ban Egyptdine bagan hozongo iyila, oko Jehovah bagan gune holonigi daaltsho inda bi daakyehgi holonigi daaltsho hozongo iyila. 6 Oko aalscho yilakye iyilago, do dandi ya ntsekyensta, cinyan yianigi deya, oko Yosef ai dine biyissi jilin inda nileingo ayuanolnin.

7 Oko didi bikijin akutsago, ganantai be estsan Yosef bitasnosne', ado apijini: dinithiş. 8 Nti doyniz'nta, ado ganantai be estsan apijini: jokon, şinantai kune holonigi daaltsho do ya-agalyanta, tsida daaltsho şilakye iyila; 9 do la şilteheta di kin biyi gune, tado şahiinda, ni deya be estsan nlingo ai ban; oko hataşan di daaiyisi baphak-kiate adişil inda God bicin baphakki adişni? 10 Ado akutsago daalajin Yosef bicin yajilthi nti, do yiyistsanta, hwigah dinotye! to golnaaş dogo. 11 Ado akutsago Yosef gune yahajiya gananişigi ba nizditsago, inda dine la ndi atin go; 12 oko gasilgo ani: şilntyez, oko ga een biyihajolewud, da adi da-

yołtsosgo, jililewud tlogo. 13 Oko zil-sango een dasolşosgo, inda jililewud tlogo; 14 oko gakinigi dine ndalnişi hokko bisdinidgo apijini: jokon, Heb-redine nahaniya, t'o idile biniyi' lan, şilyaalewudgo şilntyez nden, aaiyisi yego iscago; 15 ado akutsago gades-gazgo yidiştsango, biegen daakon yigalewudgo jilewud. 16 Oko gaegen da-akon yistsozgo, bahastin natsago inta. 17 Oko ta ai ki atego yicin hadsigo: nle Hebredine naltye, kwe bil neinta-zigi, kune ya alewudgo nadile nden; 18 oko akutsago yiscago yidiştsango, bie akwe yigalewudgo jilewud.

19 Oko akutsago binantai be estsan bizadigi yidiştsango ajinigo: di ki atego nnaltye şa ntsideskyenş; oko daaiyisi bahocint. 20 Oko Yosef binantai dahodiloş, owailya gune yağolte, akwe natani bi yahainilligi yağodolte, oko akwe aən sishin. 21 Oko Jehovah ai Yosef yilnaaş, ado bil ilin gacın iyila, oko aansiniligi ya agalyanigi yaatego ga ntsekyenşgo ayila. 22 Oko aansinili ya agalyanen aansinili daaltsho Yosef bilakyeihigi yinil, ado adajonilli daaltsho ya agalyan. 23 Ado aansinili ya agalyanen Yosef daaiyisi ga oli, Jehovah yilnaaşgo ai ban, oko ilini Jehovah yaatego iyolil.

40 Ado bikyedi akutsago Egypt binantai bi ndaakahi inda ba bahilini baphakki atsışta ganantai bicin, Egypt binantai; 2 ado Farao daaiyisi bahocint di naki bindaakahi inda ba bahilini binantai; 3 oko silau binantai bi owailya gune yağodontnil, akwe Yosef sitago. 4 Oko aansinili binantai Yosef yeyilgaluigo, hazui baagolyan, yilni. Ado agalyan. Oko aansiznilgo nızad naholziş. 5 Oko daajila tlego nziziye! lan, natani bindaakahigi inda ba bahilini owailya sithezigi; 6 oko Yosef apinigo yilyaiya nden, ado jokon, qobilhadsita; 7 ado Farao bindantai nahodilkit, ganantai bagan gune yağodonilligi, oko ajini: hategoş donihyilgaltinda dijin? 8 Okogo ajini: neisikeliği ye, nti tado nihyilgolnita.

Ado Yosef apijini: da God iş döbilbehozenta? şilgolni, daşonti.

9 Oko ndaakahi gapileş Yosef bebişgojolni, ado apijini: jokon şipiligi, cilnaatlohi bitsin şığahgi holon lan; 10 oko ai bitsinen tşago bitsannaa, oko biletha ganne, inda biletha hozon, oko cilnaatlohi ban danestego nestan; 11 inda Farao bi banhaizahi dahişal lan, oko cilnaatlohiyen ndinili, oko banhaizahi biyijiñ bitho banşini, oko banhaizahi Farao bilakye naşan. 12 Oko Yosef ağıalni: dıdi biniyi lan, ai tha bitsanaahigi ai tha idolkaş lan; 13 tha eskango Farao owailyaden ci ndolteş lan, oko Farao bi banhaizahi bilakye ndıal aşse anılñinenşgi ki atego. 14 Nti şa şsinikiyepş yaatego ndilyago, inda şe şnilniğo, inda Farao be bilgodılñi, oko ci deştal şaşin; 15 Hebredine bikiyahden şı ditnestiñ, oko akwe do banhakki aştıntago ağı sithiñ.

16 Oko bahılını binantaiyen zışango, hani sike ate bahonigo, oko Yosef apijini: şı ilto neisiyeş, ado jokon, şı tha tsizistlakai şithagi dasinil; 17 akadıgi daaltşhoi sitego biyi, oko tsidi dañyan biyiden. 18 Ado Yosef anağıodontniğ: dıdi la biniyin, tha tsizisigi ai tha idolkaş; 19 tha eskango Farao ci ndolteş lan, inda tsin yap den, ta'ndidolo lan, oko tsidi dandolegaş lan. 20 Oko akutsago tha eskango, oko Farao bidiscinenşgi naholzişgo, gananiş ya ciñyan ayila, inda binantaiyen, binđaakahigi inda ba bahılınıigi ci neinil; 21 ado binđakahigiş nalnişenşgi neinilıtyiñ, oko bi banhaizahi Farao bilakye neiyian. 22 Oko bahılını ai dabididitlo, Yosef ağıalñinenşgi ki atego. 23 Nti ndaakahiigi Yosef tado yinalnita, nti badşiyozna.

41 Oko akutsago tsida naki naşaigo Farao nzişiyel lan, ado jokon, thoş bipan t'o siziñ; 2 jokon, thoş biyiden sotsit bekaşı gaskai, danizunigi inda daneskahigi, adanişez; 3 ado jokon, nana sotsitgo bekaşı, danconşgi inda dabitsiniigi gananaskai, oko la an yişahgi nakai thoş bipanşgi. 4 Inda bekaşı danconşgi inda dabitsiniigi dani-

şuniyen do daneskahan dayolteş. Oko Farao tsetsitsit. 5 Okogo najileşazgo akyedi nazişiyel, jokon, natan sotsitşgo bidiaş ganışan, danizunigi do daneska; 6 ado jokon, nabikiyedi natan sotsit danconşgi do sakango gananişan; 7 oko sotsit natan nconşiyen natan yaatehen inda neska yidılñu; okogo Farao tsetsitsit, ado jokon, biş ate lan. 8 Ado akutsago apinigo banşuni do ce banşisikiyepş; antiñ dinehen yika ila', inda dine dahwiñyanigi aidi ilto, oko Farao nzişiyelen bahoşolni, nti tado Farao ba yeyilgolnita.

9 Oko ndaakahi binantai Farao apijini: banşakki astayen djiñ benaşıñ; 10 Farao gananiş bica hoşkye nden, oko ya aşılte şilau binantai bi owailyadi, şı lan inda ba ilini binantai ilto; 11 akuneş neisikeşni, hoş lan inda şı to, taş bani biniyi'neisikeş lan, dağıntla; 12 Hebredine tsilkyen şilau binantai binaltye ai biş şiceş nden, oko be bişwılñi, oko nihipileş yenişyilgolni: danişntla nihipil ye nişyilgolni; 13 oko taş nişyilgolniyenşgi ahotşsa, şı ai naşideltiyiñ; hoş ai dahoditlo.

14 Okogo Farao Yosef bekaş ağıla', oko owailyaden dohadına ci godeşte, gataş işeşgo, ga e la be ganazdıtsa, oko Farao biş yahajıya. 15 Oko Farao Yosef apijini: şı neisiyeş, nti tado yeşilgolnita, ado ni deya biş nişbehozen do baholnigo disitsan. 16 Oko Yosef Farao ahişni şı ai dota, şı do aşne ateta, nti God ai Farao yeyilgodolni. 17 Ado Farao Yosef anayidontniğ: neisiyeşligi jokon, thoş bipan t'o siziñ lan; 18 ado jokon, thoş biyiden sotsit bekaşı daneska to danizunigo gaskai. 19 Ado jokon, akyedi sotsit bekaşı dabitsiñi inda daaişisi danconşgi ado bidadıllkanşgo gananaskai; taşto akute bekaşı yistşehigita Egyptgi, daaişisi danconşgo; 20 ado dabitsiñiigi inda danconşgi daneskahan dayolteş; 21 oko dayolteş ndi do dayolteşta ndahalin, oko taşntiñi daaişisi danconşgi taş gaskaiyenşgi adateşgo. Okogo tsenistsit. 22 Oko neisiyeşligi bi ilşan, oko jokon, natan sotsit

bidjahgo ganisan dantsaz do danizun; 23 oko jokon, sossit bidjahigi danconigi sakango bikyeden ganisan; 24 oko sossit bidjahigi danconiyen yadatehen yiyiyan ki iyila; ado didi dine dahwinyanigi bebilhwisni, nti tado sil-daholnita.

25 Oko Yosef Farao apijini: Farao bipilligi ai daalai, God adolnligi Farao yicin iyila; 26 sossit bekasi yadatehigi ai sossit ndoha lan, inda sossit bidjahigi ai ilto sossit ndoha lan: pil daalai. 27 Oko sossit bekasi danconigi to dabitsiniigi ai ilto sossit ndoha, oko sossit natan bidjahigi danconigi ai sossit dicin biky ndoha lan. 28 Didi Farao bebilhwisni: God ilehi Farao yicin ile; 29 jokon, sossit nahai biyi ayuitedo nnadantindo Egypt keyahgi; 30 ado bikijin inta dicin holondo sossit ndoha lan; oko aaltsho nadanestani badeisdiyona lan Egyptgi, inda dicin keyahan yidoltschonl lan; 31 ado ndanestanen banahodiyona keyahgi dicin binina, daaiyisi godicin godolel lan ai binina; 32 okogo Farao nakidi bipil nahasdel, aidi daaiyisi daanigo ai di ban, oko God dhadina idolil lan. 33 Oko kat Farao dine hwinyanigi gaidezeyin, oko natani idolilgo Egyptgi; 34 oko Farao di idolil, daakyeh binantai atei dolil, ai sossit nahai biyi la hwele adeidolil; 35 oko cinyan dohayuigo ahandeidiyoyel, Farao ya yaadeidiyoyel oko kinhaleahigi biyi cinyan ya adahalyando; 36 oko sossit nahajingo dicinigi biniyi cinyan yadeidiyoyel; oko Egypt keya biyigi godicin dago yikyedahatini do dicin dabaqanta do aidi biniyi.

37 Oko Farao bilyaate inda bi dineta. 38 Oko Farao gadinehen apijini: di dine kutes do la ndadolyel ateta, God be nilci bi holoni? 39 Oko Farao Yosef yicin hadsi: didi daaltsho God nein iyilago, ai di ban tado na aha hwinyanta; 40 sahan binantai nlinde, nizadkyeho sidine nikyehdaholindo, oko si deya aha binantai do. 41 Oko Farao Yosef ahlini: jokon, natani anisla

Egypt daatenden. 42 Oko Farao gayostsahan gazditango Yosef bila yan njinaango, inda e daaiyisi danizunigi yegaidila inda ola yo gazei deliti. 43 Oko daakye gune tsinapanisigi bil nsi-tigo iyila, oko hwigahgi dadilewusgo: ya andahtin! Oko Egypt daatenden binantai ahola. 44 Oko Farao Yosef ahlini: si Farao istin, nti Egypt yikyedahatini tsida daaltsho ta adinigo adatindo. 45 Oko Farao Yosef Zafnat-Paneah, dahanani yicaniyahi, yidinid, oko Asenat, Potifera Ongi nailnihi bitsi gainilitin hweestsan dogo. Oko Yosef ci niyago, Egypt keyahgi yiki dezeingo biniyi'.

46 Oko Yosef thatin binahai Farao Egypt binantai yicin niyahan dan. Ado Yosef ci natsago Farao bigahden, Egypt keyahgi daatenden naga. 47 Oko sossit nahai go keyahgi dohayui ndanestan. 48 Oko ai sossit nahai gi biyi cinyan aaltsho ahanniyizyin Egypt keyahgi, inda kin gadaseahigi ya ayizyin; ai kin biyigune cinyanigi daaltsho ahanniyizyin. 49 Oko Yosef sei nahalingo natan ahanniyizyin daaiyisi dohayuigo do be jultha anelanta. 50 Dicin tahto yigahgo Yosef naki baalcini baicin, Asenat, Potifera Ongi nailnihi bitsi ga ascin; 51 oko Yosef alse baicinigi Manasse yidinid: God asnilen aidi ya-siyosna, inda sise ba alcini daaltsho ai di ban. 52 Na akyediigi aidi Efraim yidinid: God sinailte keya asnilen ai di ban. 53 Oko sossit nahai bi nnantihen Egypt keyahgi ninnti silin; 54 Oko sossit nahai godicinen baholiz, Yosef bizadkyeho adiniden, inda daatenden dicinniya, nti aaltsho Egypt keyahgi ai cinyan holon. 55 Ado aaltshogo keyahgo dicin bidanigan, oko dine cinyan biniyi Farao bicin daga, ado Farao daaltsho ahlini: Yosef bicin dahidohka, ai da aninigo adanohtedo. 56 Oko keyah bekagi daatenden dicin gaslin, ado Yosef natan dabaqanen adeidestango yidesni Egyptdine bicin, ado Egyptgi daaiyisi godicin gazlin. 57 Daaltsho keyahden Yosef ya-

dahaka natan ndayilni biniyi, daiyisi godicint keya daaltsho.

42 Ado Yakob Egypt holyedi natan holongo jinigo, gayikye apijini: hategos t'o daahyinolin tei? 2 Okogo ajini: jokon, Egyptdi natan holongo disitsan akon dohka, aden la naha ndaholni, oko dahininado do dininelita. 3 Oko nesna Yosef binaikye akon Egyptgo jekai. 4 Nti Benyamin, Yosef bitsili Yakob binaikye tado yitha yidesa'ta, okogo ani: tada nadonil shashin. 5 Ado Israel biyikye natan ndayilni jekai dine nehekahigi ta yilyikai, Kanaan keyahdi godicingo binina. 6 Oko Yosef ai natani keyahgi, ho ai alsho keyahden dine cinyan ga ndayilni, oko Yosef binaikye ikai, oko yicin ya adatsitsa, nahastsan bicin dahanigo. 7 Oko Yosef binaikye zilsango ado binahotsosint, nti gacin do ateholzinta, da hoskye gacin ghatsigo agalni: gadens nohkai? Oko adajini: Kanaan den nikai, cinyan ndahilni biniyi'. 8 Oko Yosef binaikye yehossingo, nti ho den dotedahotsisinta. 9 Oko Yosef bipilen ganayizyelen yenalni, okogo ahilni: nalcji danollin, keya danollin biniyi' nohkai. 10 Oko adahalni: dota, shinantai, nti cinyan ndahilni biniyi ninanil na ikai; 11 nihiyi daaniltsho daalai dine biyikye daniltin, daani nildahwilni, do nalcji daniltinta. 12 Oko-anagoditni: dota, to keya danollingo biniyi' nohkai. 13 Ado anadahoditni: nanil nakisatago bikiso daplin, dine daalai biyikye Kanaandi, ado akyedi nlinigi nihize tayil sikye, la ai atin. 14 Ado Yosef anayidontnid; ta nihiyidinengni nihiyi nalcji danollin; 15 di ki atego silbehodolzinl, daani Farao hyina nahalin, do nihyedohkata nihitsili akyedengi niyago inta; 16 la akon nanihyidesal, nihitsili bilndotas, nihiyi ai owailya gune socedo, oko nihizadigi datsi daani silbehodolzinl, dotago daani Farao hyina nahalin, nihiyi nalcji danollin. 17 Oko alsho yahagonilgo tha dahwiskan.

18 Oko tha eskango Yosef agalni: di

adallego, oko ta dahinohnado, si God bikyehonishin. 19 Daani danollingo, la nihikiso daakwe aapsithingo inda nihiyi natan bil nihyedohka nahadaalcini ba. 20 Nti nihitsili aden sa bil ndohka, oko danihizadigi datsi daani silbehodolzinl, oko ta dahinohnado: okoku-tatsitsa. 21 Oko adaahyisiditni: daani nihitsili bil banhakki adeitint, adanileingo hategosin naltsit nden, oko anihyilnigo nti do dayizilsango, ai binina anihyiditni. 22 Ado Ruben gatsotsigo apijini: ta tosh anihyidisnita, aski tado bicin banhakki adanohtehe, nti do datsinolanta, ai binina jokon, bidiligi binina banhakki anihyidilya. 23 Oko Yosef yiditsago dogolbedahozenda, be aditsahi holongo gacin yalthi ai di ban. 24 Oko nijiyago ta aji ba jica, oko bicin najiyago bicin ya najilthi, oko Simeon hweestlon gana bedasnilingo. 25 Okogo Yosef ani: bedaozis natan bigadadolpin oko dahapesohigi hwedaoziso bi ndahidohnil, ado bistu ba adadoljil. Okogo akutadajila.

26 Oko bithili biyel yadayilago oko ta ndikai. 27 Oko jinjeji la hweozis tasdja'go thili ba njicago nden hweozis biyi gune gapesoyen zilsan. 28 Oko gakisso apijini: shipesoyen sanahotlint lan, jokon seozis biyi gune sinil, oko bikye tsidasdolyiz do ndatsistsid oko adaahyisiditni: di san ha dis God nihiyilint? 29 Ado gaze baganti Kanaan keyahgi njikai, ado ahodoleingi bebildahojolnigo adani: 30 Ai keya dinebinantaihigi taananplei nihicin yalthi, nalcji danollin nahontni; 31 oko nihiyi adabidini: do nanihyiocita, ado do nalcji daniltinta; 32 nihiyi nakisata nilte, daalai nihize, la ai atin inda la ai nihize yilsikye Kanaandi, aidi tsida akayedengi. 33 Oko ai dine ai keyah binantaihigi anihyidinid: kutego silbehodolzinl, dodanihyiocita, kwe nihikisso la nnohtye, ado cinyan nahadaalcini bicin ndahidokye ado da ndohka; 34 ado nihitsili aden sa bilndohka, okogo silbehodolzinl nihiyi do nalcji danollinta do, ado do danihyiocitago, oko nihi-

kis naħa ndištəyēl, okogo niħyi řa nda-
diyołni.

35 Ado akutsago ħwədaoziř gadaĵi-
gatgo, ado ĵokon, daadzilşşo ĵapesoyen
ħwəzoziř dabiyyi lan, ado ħo inda ĵaze
peso daziłřańgo ndatzistsid. 36 Oko
ĵaze Yakob aĵalni: řaalcini sitsań bil-
yoaħoħka, Yoşef ai atin, ado Simeon
ai ilto atin, ado kat Benyamin bilđan-
doħka, đidi daaltşşo şiniyin. 37 Ado
Ruben ĵaze biciń ĵatsotsigo aĵini: do
na bilnanisťazgo, řaalcin nakigo sitsań
diĵanł, ři na ba aĵařyań do, ado ađen
na bil ndiştaş. 38 Okogo aĵini: şiyi'
do akon bilđoħka'ta, binai dahastań
ai bań, ado tassahi naĵa silł, oko ta
bilđoħkago dađenadontńil, řitsilakaiĵi
ta bařini tleřididołtyeł.

43 Oko daaiysi ĵodiciń keyaħĵi;
2 oko akutsa, Egyptđen natań
nadatziskineń alřřo dayińyań, okogo
ĵaze anaĵoditni: nađoħka'go cińyań
naħa nađahołni. 3 Oko Yuda yiciń
ħadsigo aĵalni: ai dine anihyiłni daai-
gisigo ani: nihitsili do bil noħkaitago,
do řini řa nadadinolńilta; 4 oko kat ni-
hitsili bildekaigo inta, cińyań na da-
hidilńi nađikai; 5 nti do bil nađikaigo
do doħka' ateta, ai dine anihyiłnigo, do
řini řa nadadinolńilta nihitsili do bil-
noħkaigo, niħyiłni ai di bań. 6 Oko
Israel aĵini: ĵateĵoř adaħtiń? ĵateĵoř
bebilđahołni nihitsili holon dađoħnigo?
7 Oko adani: ai dine đaħaiyetsiħi na-
niħyidilkit oko ani: đa nihizeş đa
ħyina? đa nihitsiliş holon? Oko đ'a-
niħyiłnigo ĵadahadı. Ĥateĵo řań ni-
ħyiłbedahozindo nihitsili bilnoħka ni-
ħyididonilĵi? 8 Ado Juda ĵaze Israel
apiĵini: aski bil řadıła', okogo inta tađ-
dediķa', oko ta dahinđado, do dinnin-
ta đaanilřřo niħyi inda ni inda naħa-
daalcinita; 9 oko ři ba aĵařyańdo, inda
ni binařididilkił; do bil naniřťazgo,
kwə lan ndidişilgo, oko be şikyeha-
tađdo holago; 10 do niħyinińgo, kat
nakidi nisikaigo naniķai leħni. 11 Oko
ĵaze Israel aĵalni: đańni alńego đidi
idolłil, đidi keyaħĵi ĵatihita yadatehigi
ta' tađidohĵa, oko ai dinehigi bada-

dołleł, coł biĵi' la aze biniyi, inda tsust-
na bitliş la, inda ĵakandahalcinigi la
inda nisci la; 12 inda peso nakidi ku-
neltego ndainohĵa; inda peso niħye
ozis dabiyyen ai ilto biciń ndohĵa po-
honiyeńřgo adatiń řařin; 13 nihitsili
ilto bilđoħka'go, akon nađoħkaħgo aidi
dinehigi biciń; 14 oko God Daaltřřoi
yiciń Bitsili ai dinehigi yatago naħa
nřekyeńřgo idolil. Inda ři řa alcini yo
aħyisilgo, ai yoaħyiřnil. 15 Oko dine
ya deidiyonilłi dađeidiĵa, inda peso na-
kidi akudaneltego. Benyamin do đas-
đikai, do Egyptgo naķekai, ado Yoşef
biciń nadatsitsiń.

16 Oko Yořef Benyamin yiłyekaigo
yiyilşango, bikin ya aĵalyanigi ayidi-
ńid; ai dine kin biyi ĵune yahaneeń,
inda ĵatita la silħye, astenple attlenea-
ńgo bilđa deřilgo biniyi. 17 Oko
dineheń ta Yořef abilńninigo atsa, ado
ai dineheń Yořef baĵan ĵun yahayiez.
18 Oko dineheń ndatsistsid Yořef baĵan
ĵun yahodotezgo bań, oko adajini: peso
niħye azis biyi naznıliln la bininani
kunę yaniħyiez, nihikiğidoalgo, inda
naniħyididonilgo, binanił anihyidolil,
inda nihithililita. 19 Oko Yoşef bikin
ya aĵalyannigi biĵaħĵi nķekaigo, oko
ĵaciń yadałthi ce athińĵi; 20 ado ada-
jini: řo, niħyi dańni cińyań ndaħilni
alřđeđan biniyi niķai; 21 okogo akutsa-
go naniĵeħgo, niħyi niħye ozis ań
adeilya nden, ado ĵokon nihipesoyen
daaltşşo biyiĵun naznilgo, nadahaĵa
kat; 22 inda nanała peso to nadaniĵa,
cińyań nadahidilńigo biniyi. Niħyi do
niħyiłbedahozinta ĵaisiń nihipeso ni-
ħye ozis yiyi ndayiznil. 23 Ado aĵal-
ni: tağo adadoħninni tağo ndaltsiti,
niħi God inda nihize bi God aidi niħye
ozis biyiĵun peso anaĵyiznil; şi nihipeso
holon nden. Oko Simeon ce beğelte.
24 Oko dineheń dine yahayiezeń Yořef
baĵan ĵune, thę yeinekango bikye ye
thadeidokisgo biniyi, inda biłhili yan-
daasĵa. 25 Oko badahisdonilę ařđeda-
ĵila atlennańgo Yořef natsago, oko
atlennańgo akwə dasdoyilńgo dasdiřta-
řango ai di bań.

26 Oko Yosef natsago badahisdonilēn ya adayizja ado biciñ ya adasitsa nahastan biciñ; 27 okogo inta nahodiniłkit; da yadanohťes, ađalnigo, da nihize bithahyahote ba adagolneen hastin? da dalaš hýina? 28 Oko biciñ gadatsistsi: nnaltye nihize ai bithahyahote, do ta hýina'; oko biciñ anadatsitsa. 29 Oko dasdiłgalgo ğatsili Benyamin zılsan, gama biyaz, ado ajini: ta diš nihitsiliakyedengi badaholneen? Ado ajini: God biłyantedo, ši'yi'. 30 Oko tshinł tzišlingo, ğatsili banšinikeyensgo, ado jica hwıdeyago, la ğune yahanatsotsago, adi jica. 31 Ado ğanił thadziskigo aden tsedzitsa, ketziston ğoni, ado ajini: Bikiñan bekagi cıñyan nihika'. 32 Oko tasati ğanjekan, inda aji to tasati, inda Egyptdine do tasati, Egyptdine Hebredine do yił dañyanğota binina, aidi Egyptdine dobilyaşontago ban. 33 Oko dahodinespin, alsei iscini bıkıyehgo, akyedi iscini bıkıyehgo be nohonelango; oko dinehen ba ntsidadzikeyens. 34 Oko cıñyan ğacın daiskan, nti Benyamin ai dıoyayui cıñyan bailsođ. Ado daotan do biłdahozon ğacın.

44 Oko ğakin ba ağalyanigi ayidiñdgo ani: dine bedaozis cıñyan ğadadiłpin biyel da biğahgo, inda daltsħo bedaozis biyigun peso anahidiñi. 2 Inda ši banhaizahi pešlakaligi akyedi nlinigi beozis bi dıal, inda bi peso do. Okogo Yosef bizadkyehgo adzıtsa, ta ğacın ğadsiyengi ki atego. 3 Oko ta ğaınani dinehen nihyejekai ğathilida. 4 Oko kinhaleado ci jekai do nezagota, oko Yosef ğanaleahi apijini: ndıtahgo, bıkıye dilyed binisago apididiñi: ğategosañ nihyi yaatego anihyesilgo banhakki adaşolın? Da şinantaiş bi banhaizahi ye itlanen bitşaş dadoan? Da aidiş do binina banhakkiğeileın? Do akwe adatsata. 5 Oko bisnissago di ki atego be biciñ ğadistsi sad. 6 Oko adahalni: ğategosañ nihinantai ani, God biłbehozingo nnanil do akune ateta; 7 jokon peso nihyeozis biyien naznilen nñadahaja Kanaan keyahden, ğategosañ nnantai

bağanden pešlakai olata danit'ıdo; 8 ğaişin t'a behanatanigi aidi dadotsal; oko nihyi nnantai binanil daditile. 9 Oko ajini: akun, nihizadkyehgo ta akutedo, ta behanatanigi ai ši naltye do, oko do akyehata saando. 10 Oko dıohadiña hwedaozisen ndatsisnilgo dadasdezea'. 11 Oko ğadineshtan alanjin njeğahigi hwegodesziş, akyeden hwēnaholziş, oko banhaizahiyeñ Benyamin beozis biyiden ğanatan. 12 Oko ğae ndatsizons, oko ğayel thili biki ndatziskin, oko kinhaleahan natta njekai. 13 Oko Juda inda bikisso Yosef bağanti jekai, oko ta sittal akwe lan, ado biciñ ya adasitsa tles biciñgo.

14 Oko Yosef ağalni: diş dadotınt? Şan, şan nihyiłbedahozinni dine ši ki attei yinına banhakkielın? 15 Oko Yuda ajini: ğatişan şinantai dabididitnił, ğategoş ğatadıtsi? God nnanil banhakki adatınt biłbehozin lan; 16 jokon nihyi şinantai binanil danitlin, nihyi inda ğo banhaizahi be ğanatanigi. 17 Oko ajini: do oşne ateta, dine banhaizahi be ğanatanigi aidi şinantye dolel, nti nihyi ai nihize biciñ ndohka.

18 Oko Yuda hozon hwığahgi niyago ani: şinantai daşonti, nnaltye şinantai biciñ ğastsi, tado nnaltye bica hoşinikyehe Farao nahonlin ai di ban; 19 şinantai binanil abisdiñid: ta nihizeş holon, inda nihitsiliş holon? 20 Oko nihyi şinantai adabiditni: nihize la holon, ğasthi, inda şanowe ai ilto alsişsiye, binai ai dahastan, inda tassahi jiniya bima bitsanden, oko bize ayoabotni; 21 oko nnanil apidiñnnid; kwe şa biłnohka, oko ši ai dinişinł; 22 oko nihyi şinantai adabidiñid: ai aski do bize ğajita yitsan do yaateta, bize ğajita yitsan deyago dadotsal. 23 Oko nnanil apidini: do nihitsili biłnohkaigo, do şini nğadinolınla. 24 Oko akutsago nnanil nihize ban nanikaigo nihyi şinantai bizad bebiłdahwiłni; 25 oko nihize anihyiłni; nadohka, cıñyan dalşisigo nañan ndaholni; 26 oko adadıñtini; do akonnadoka ateta, nihitsili akyedi nlinigi biłnadikaigo inta akon

nadžika, ai dinehigi dō binī ban nādā-dinnīleīnīta nihitsili biṇīkaigo inta. 27 Ado nṇaltye šize anihyīlni: nihyil-bedahozengo še estsan naki šai iscin; 28 oko tla ai yoiya, okogo adišni; daani nibidistlad lan, ai tahto neistseta; 29 oko dīdi sitsan nṇadanīltingo, ta šin donil oko goni šitsitlakaigo ta bil tlešididołtyel; 30 oko kat nṇaltye šize akyed ba nanistsago, aski atingo, nṇilingo ta pi hyinani ki atego ayoayontni; 31 oko donil, aski dō akwego, dadotsal, oko nṇanil nṇaltye šize paṇbinnigo deidolil bitsipahigi ta bil tlebididołtyel. 32 Oko nṇaltye bicin gastsigo ani: ši aski ba aḡašyando, oko dō bil nanistazgo, šik-yehatahdo hol'ago. 33 Oko ai binī, dašonti, ši šinantai binaltye dō, aski ai dōta ado binigi aski binai yil ndeka'; 34 oko haṡegōš šize bicin ndištāl, aski dō bil naštāšgo, oko šize yaṇ pinnihigi dō dinīšīnīta.

45 Oko Yosef dō nezago dō ate nahodzilzinle atsiṡsata, hwiḡaḡah nazinigi bicin oko ajini: daanolšho jinohje; oko dine biḡaḡhi atingo, Yosef bikisso ataholni: 2 oko yeḡo jica, oko Egyptdine inda Farao ba alcini deidiṡtsan. 3 Ado Yosef ḡakisso api-jini: ši Yosef ištīn, ta šizeš ta hyina? Oko ḡakisso dō ḡacin ḡadotši atsata, be dadadzildzit ai di ban. 4 Oko Yosef bikisso ahiṡni: hozon šigah nnohka, dašonti; oko biḡaḡh njekai; ši Yosef ištīn nihitsili Egyptjin ndahisoṡnīhen; 5 nti kat tado baṇ danihyini, ado tado atcin nihyilndahaldini kujin ndasisi-olni, God akwe šinila', nihitsedan ni-hicanḡ adešalgo biniyi. 6 Didi naki naḡai dīcin niyado, astla nṇadoḡajin inta dō kyedadiṡyehen inda nataṇ nda-leīnhengo ta; 7 God nihitsedan kwe šinila' naḡa alcini ta nahastsan bekagi nalṡedogo, nihicanḡ adešalgo biniyi. 8 Oko kat jokon, nihyi dō šinola'ta, God ai kwe šinila'. Farao biḡe nahalingo ašila, oko bikin daaltšho binantai ašila, inda Egypt keya da ate nden binantai ašila; 9 dōhadina šize bicin ndohka'go, oko atagodidoḡnīl: dī ki atego niyi'

Yosef ḡahastsī: Egyptdine bikeya da-ate nden binantai ašila, kwe šanoḡne, tado ndahodolṡidi; 10 keya Gošen hol-yeḡi kyehotiṇdo, oko ni ta šigahgi na-hole'do, inda na alcini inda ninalikye, inda nidipeta inda nibekāšita ta ne-holonigi daaltšho; 11 oko nahanaast-sodo astla ndohā ḡodiceṇgo ai di baṇ, oko ni inda na alcini, inda daaltšho neholonigi dō dīcin bidoganīta; 12 ado jokon, nihina be dašinoṡingo, oko siṡsili Benyamin bina ye ši niṡingo, oko ši nihicin yaštī. 13 Oko šize biḡdahodolni Egyptgi ayuitego šilhozongo, inda dauṡsanigi daaltšho ado dōhadina šize kwe ša biṡnoḡne'. 14 Oko ḡatsili Benyamin biḡe jiscitgo jica, Benyamin to jica. 15 Indita ḡanaikye daaltšho bizadasnestan, iṡto jica, ai bikijiṇ ḡakisso ḡacin yadaṡṡi.

16 Oko Farao bidine deidiṡtsan, Yosef bikisso yikaigo, oko Farao baṇbiṡhozon inda ḡa ndaleahi to. 17 Oko Farao Yosef ahiṡni: nikisso apidini, dī adale, nihiliṇ bedaiyoḡtlin, okogo Kanaango ndohka; 18 oko nihize inda nahadaalcinda kwe šanoḡne, oko keya yahotehigi naḡa didešal Egyptgi, keya biyi dalkanigi dadosinl; 19 oko kat anihyidiniṡdigi adahne, tsinapaṇs Egypt keyahdo dadolpaṇs naḡa alcini biniyi inda nihyi atsanda inda nihize oko akon noḡne; 20 nihyedaholonigi tado ḡaṡhihilane danossini Egyptgi ḡatihita yadatehigi aidi danihyido ai baṇ.

21 Oko Israel baalcini ai akudaadzītsa, ado Yosef tsinapaṇs ḡai nṇil Farao ta pi dīniṡengi atsa ado isteī ḡa adayilago; 22 oko altšho e biṡhasni, nti Benyamin tḡa de nesnaṡiṇ peṡlakai ba iṡnīl, inda astla e be ḡaditego; 23 biḡe bicin dīdi hyel adayila, nesna tḡili Egypt den yadatehigi bil biki ndaastlongo, nanaṡa nesnago ai nataṇ inda ba inda otsin biḡe biste biniyi. 24 Oko ḡakisso nihyeniṡa', inda nihyenakaī, oko ahiṡni: ḡazogo ndohka nihigan-go. 25 Oko Egypt keyahdo niḡeje-kaī, ado Kanaan keyaṡṡi njekai ḡaze Yakob baṡti: 26 oko ḡoldaholnigo ada-

ni : Yosef ta hyina lan, Egypt binantai nlin. Oko tsidolyizgo binjastint do otlango. 27 Oko Yosef bizadigi daaltsho yegoldaholni apilninen, oko tsinapans zilshan Yosef gainnilen golndadopansi, oko Yosef bize bilnahojont: 28 Ado Israel ani: taakudi, siyi Yosef ta hyina, tahto sizehalehdañ akon ndinesinlgo desal.

46 Ado Israel dasdina' hweholonigi daaltsho bil, ado Beersiba do jina, ado bize Isaak bi God bicin sodolzin: 2 ado God Israel bilë tlego gacın gadsigo ani: Yakob, Yakob! Ado ani: kwë la şin. 3 Ado ani: Şi God iştin nize bi God, tado naniltsiddi Egyptjin yinelligi, oko akwë ayuite dine anihyidişil; 4 oko Şi Egyptjin ta nihiyl deşnel, ado daani nihiyl ndeşnel, oko Yosef nnakyehigi yididolni. 5 Oko Yakob Beersibado ta nazdıtna, ado Israel biyikyë bize Yakob anda badaalcini anda bidaastsanta tsinapans Farao gainnilen deilpans. 6 Ado Kanaandi bilin daholonen anda bi ndalyeta, ado Egyptgo jinna Yakob anda gaalcini daaltsho bil: 7 gayikyë anda ganalikyë, gatsikyë to anda gazaadkyë, gaalcini daaltsho Egyptti golnna'.

8 Kudolyë Israel ba alcini, Egyptti jinahigi, Yakob anda biyikyë: Ruben, Yakob alse baiscinigi. 9 Ruben biyikyë aidi Hanoñ anda Palu anda Hezron anda Karmi. 10 Inda Simeon biyikyë: Yemuel anda Yamin anda Ohad anda Yahin anda Zohar anda Şaul, (aidi Kanaandine bihañden astansi biyaz). 11 Ado Levi biyikyë: Gersom anda Kohat anda Merari. 12 Ado Yuda biyikyë: Er anda Onan anda Şela anda Farez anda Zera, nti Er anda Onan Kanaandi nesna. Inda Farez biyikyë: Hezron anda Hamul. 13 Inda Issaħar biyikyë: Tola anda Pua anda Yob anda Şimron. 14 Inda Zebulon biyikyë: Zered anda Elon anda Yahleel. 15 Didi daaltsho Lea biyazkyë, Padanaramdi Yakob ba nehescinigi, bitsi Dina bil, biyazkyë daaltsho anda bice tħatın dobaan tħa. 16 Ado Gad biyikyë: Zifion

inda Haggi inda Şuni inda Ezbon inda Eri inda Arodi inda Areli. 17 Inda Aşer biyikyë: Yimna inda Işua inda Isui inda Beria inda Sera dabitezi ilto, inda Beria biyikyë: Heber inda Malhial. 18 Didi Zilpa biyazkyë Laban bitsi Lea yahoniłtyinigi, ado didi Yakob ba nehescin, gaalcini daaltsho gasthanata. 19 Ado didi Yakob beestsan Raħel biyazkyë: Yosef inda Benyamin. 20 Oko Egyptti Yosef Manasse inda Efraim ba nehescin, Asenat, Potifera On gi nailnihi bitsi ba neshescinigi. 21 Inda Benyamin biyikyë: Bela inda Beher inda Aşbel inda Gera inda Naaman inda Ehi inda Roş inda Muppim inda Huppim inda Ard. 22 Di di Raħel biyazkyë, Yakob ba nehescinigi, gaalcini daaltsho dınsata. 23 Inda Dan biyi: Huşim. 24 Inda Naftali biyikyë: Yahzeel inda Guni inda Yezzer inda Şillem. 25 Didi Bilha biyazkyë, Laban bitsi Raħel yahoniłtyinigi, ado didi Yakob ba nehescin, gaalcini daaltsho sotsit. 26 Aaltsho Yakob baalcini Egyptti jinahigi gasthan dobaan gasthan. 27 Inda Yosef biyikyë Egyptti baiscinigi naki, dine daaltsho Yakob baalcinigi Egyptti neheshahigi sotsittin.

28 Oko Yuda alanjin ajila' Yosef bicin Goşengo goñti biniyi, ado Goşendi jina. 29 Ado Yosef gatsinapans astejila gaşe Israel bitaşdokałgo Goşengo, oko adi ganiya, oko bizejiscit to jica nezago naholkoz. 30 Oko Israel Yosef ahiłni: Oko kat şın dastsa, ninı nanışan ta hyinnna lan. 31 Oko Yosef gakisso inda gaşe ba alcini ahiłni: şı Farao bicin deşalgo be bilgodeşni: şikisso inda şize baalcini Kanaan keyahdi kyehatineñ ai şanna: 32 oko ndaniłkadi danlin, bilin ya adahalyango yidanestın, oko gadipe inda gabekasıta inda hweğaholonigi daaltsho ai ta yıl nınna. 33 Oko akudonil Farao hokkonihyidinid, oko nanihyididolkil: ħatiş nihiy ndaniş? 34 Oko adadidoñnił: nnanil bilin ndeinilkad alcin danlından do kat inta; daakute nihiy lan inda nihi-

zeta ilto : Gošen keyahgi kyehwitindogo biniyi; ndanilkadi daaltsho Egyptdine bilḁanḁon ai di binina.

47 Oko Yosef niya oko Farao ahilni : ūiḁe inda ūikisso inda bilin inda be daholonigi daaltsho ūanna Kanaan keyahḁen, ado jokon, Gošen keyahgi nanḁna. 2 Oko ḁakisso la ḁadḁinil, aslago, oko Farao biciḁ bilḁjekai : 3 ado Farao ḁakisso naidilkit : ḁatiḁ niḁyi ḁdanis? Oko Farao alḁilni : ḁnanil ai ḁdanilkadi, niḁyi inda nihiḁe to. 4 Bilanjin Farao anadeidontnid : niḁyi kwē nintna, daakwē nihigango ḁo niza nahodolziḁ ai biniyi nikai, ḁnanil bilin biciḁyan atin ai di binina, daaiyisi ḁodiciḁ Kanaan keyahgi, oko kat ḁaḁonti ḁnanil Gošen keyahgi kyedahatiḁ dolē. 5 Oko Farao Yosef yiciḁ ḁadsigo ani : niḁe inda nikisso nanḁa ; 6 Egypt keya ai benoholni, binigi niḁe inda nikisso yahote keyahgi kyedahatiḁdo, biḁahḁen dine la dahwinyango nilbehongo, ūilin binantai ūa anle. 7 Oko Yosef ḁaze Yakob Farao biciḁ bilḁnaji-taz, oko Yakob Farao hozongo yahadsj. 8 Oko Farao Yakob ahilni : ḁokwiḁ ni-nahai. 9 Oko Yakob Farao apijini : ūinilkani ta naḁneden nesnatiḁ ḁobaan ḁhatiḁ ūinahai, da alḁinti inda ḁobilḁahadsjta ūinilkanden, ūiḁe pinilkani ḁo akogota, ilto nane. 10 Ado Yakob Farao hozon yahadsj, oko Farao biḁahḁo ci natsa. 11 Oko Yosef biḁe inda bikisso ta keyah ya adayila, Egypt keyahgi, keya yahotehigi, Rameses hol-yehigi. Farao ta bidinḁengi ki atego. 12 Oko Yosef biḁe ya aḁalyan, inda ḁakisso baalḁini ciḁyan ye yaaḁalyan tsida ta biḁahḁo.

13 Oko keyahgi daate ḁden ciḁyan adatin, oko daaiyisi ḁodiciḁ, oko Egypt yiḁi kyedahatiḁni inda Kanaan yiḁi kyedahatiḁni daaigisi diciḁ binigaḁ. 14 Oko Yosef pesoyen alaayila, Egyptgi holonigi inda Kanaandi holoniginatan ḁdayizniyen, oko Yosef Farao baḁan ḁune peso yahayiyin. 15 Oko peso as-tintgo, Egypt keyahgi inda Kanaan keyahgi, Egyptdinee daaltsho Yosef ye

[Navaho] 4

ikaigi adani : ciḁyan nihithani, ḁata-ḁan ninal dininel? Nihipeso adastintgo binina. 16 Ado Yosef ani : nihilin ḁadahonil, oko ciḁyan nihithaḁnido nihipeso adastintgo. 17 Oko bilin Yo-sef yadayiznil, oko linḁta, dipeta, be-kaḁita ḁilita, ciḁyan bikye neyiznil, ai baḁai dabilinen bikye anadatsisna. 18 Okogo ai nanahaigo Yosef banadzis-kai, ado adahaḁni : oko kat nihinantai ḁo bitsan ḁdadiditlinḁta, nihipeso adas-tint, inda nihinantai nihilin altsho ilto neidila, nihinantai binal kat atin nihi-zii inda nihikeya deya itzi ; 19 ḁatego-ḁan niḁyi inda nihikeya ninal dininel? Nihikeya tapil naniḁiyiḁni ciḁyan biniyi, niḁyi inda nihikeya Farao bi-nanil daditlē ; oko kelye nihitha ditji, ta dahininaḁo ḁo dininelḁta ; oko keya ḁo ḁcon dolaḁta.

20 Oko Yosef keya aaltsho Egyptgi Farao ya nayisni, inda Egyptdinee da-altsho holonigi ḁakeya bil ḁdahodizni, ḁodicingo ai binina, oko keya aaltsho Farao bii silin. 21 Oko Yosef dine da-altsho kinhalea ḁune aḁanninilkad, Egypt keyah daaltsho ḁen. 22 Nadail-nihi bi tadakeyehgi tado nayizniḁta, Farao ya aḁalyango, Farao ciḁyan yayi-nilgo ai daiḁnyango, ai baḁ tado bikeya ḁdayizniḁta. 23 Ado Yosef ahilni : jo-kon ḁdaniḁiyilni indita nihikeyah ḁo ; ūo ! kwē kelye nihithaḁni nihidaakye-hgi kidadidoḁtlē. 24 Oko akutsado, nihinatan danestango la Farao badahidohji, ta boohigi ai daniḁikelye biniyi, inda nihiciḁyan biniyi lan, inda daniḁiyidine biniyi inda nahadaalḁini biniyi. 25 Oko adani : nihcaḁn iniya, binigi nihinantai nahajinepa, oko niḁyi ai Farao binanil bin daniḁlin. 26 Oko Yosef akutego ayila Egyptgi, Farao daalajin ba ḁdasniltindogo, nadailnihi bi tadakeyehgi ai tado Farao bii.

27 Ado Israel Egypt keyahgi kyeha-tin Gošen keyahgi, inda bilin akwe daholon inda keandinestan, ado ḁo-hayui keandadelziḁ. 28 Ado Yakob sotsitata nahai Egyptgi kyehatingo, oko Yakob pinilkani nesnatiḁ ḁobaan

distin dobaan sotsit binahaigo. 29 Oko daaiyidi naholziz Israel bizegodoleljin, oko gayi' Yosef hokko bisdinidgo apijini: daani ayoasintuigo, dasonti God binal be sicin gantsi, Egyptti do tlesididilthyeltago; 30 size tabil sityezdo; Egypt do ci sidilthyel, bi tlegodinilli tlesidilthyel. Ako ajini: ta adininigo adisilil. 31 Ado ajini; God binal be sicin gantsi. Oko akudadzitsa. Oko Israel bitsaskye bika ya adzitsa.

48 Oko di bikijin kunanatsa oko la Yosef bebilgolni lan; nize datsa; oko ba alcini akon dahidiez, Manasse inda Efraim bilgo; 2 oko la Yakob bilnahojolni: jokon, niyi' Yosef nein ikal, oko Israel nisditna in, inda tsaskye tsinesta. 3 Oko Yakob Yosef apijini: God Daaltshoi yicin Bitsili, Luz-di Kanaan keyahgi saniya, inda sikyi sodolzin; 4 oko asilni: jokon, keandnotinl-go andisilil, oko dine dodayuigo andisilil, oko didi keya na alcini ba didesal hol'ago; 5 oko kat niyikye Efraim inda Manasse Egyptgi na iscinigi tado nasadan, ai si, Ruben inda Simeon ki atego ta si do; 6 inda badaalcinigi ai ta ni do ta dabizihigi ki atego bikeya bedaotjido. 7 Inda si Paddan den nasnelgo, Rahel da atingi dahastsan Efrat do daaiyidigi, akwe tlehlthun, Efrat bigahgi daakwe kat Bethlehem.

8 Oko Yakob biyikye zilzan, oko ajini: di san hai pi? 9 Oko Yosef gaze apijini: didi siyikye atin, God seiniligi di hazeanigi. Ado ajini: kwe bilneka dasonti, oko si bikyi sododestzinl. 10 Oko Israel bina kaden atin, oko do hozon yointa. Oko hwigahgi ninez, oko yizanotan to atihotzod. 11 Oko Israel Yosef apijini; do akutego na nsiskyens nni yidestselgo, ado jokon God na alcini sainiez ilto. 12 Oko Yosef tlez bicin ya adzitsa. 13 Oko Yosef gaalcini dasdiez, Efraim nishajigo nisiltingo Israel bicin ai nistlaji, inda Manasse nistlajigo Israel bicin go ai nishaji, oko hozon bigah bil njekai. 14 Oko Israel nishaji Efraim bithagi bikisdesni, ai akyedenagahigi, oko

nistlajigo ai Manasse bithagi bikisdesni; oko golbehozin dasdesnihigi, Manasse ai alsei iscini ai ban. 15 Oko Yosef hozon yicin hadsigo ani:

God, size Isaac inda Abraham bicin naga ntengi,

God, sa agalyani dijinga,

16 Nalehidiyin, daalajin sika analewhigi,

Aidi di asikye hozongo idolil,

Aidi sizihigi be bidotjido,

Inda size bizihigi Abraham inda Isaac ilto,

Oko nahastsan bekagi daaiyisi dodayui do keandnotinl.

17 Oko Yosef yiyilsango, gaze nishaji Efraim bithagi be bikisdesni dobilya-ateta, oko dabisdilnigo Efraim bitsan-do, Manasse bitsi bekagi dabisdidilni. 18 Okogo Yosef gaze apijini: do akuteta size, didi alsei iscini, nishaji aidi bitsitagi tahdilni. 19 Oko gaze do yiniza adajini: si silbehozin lan siyi', si silbehozin, ai la ilto dine dolelni oko ayuite dolel, Oko daani akyedi nlinigi daaiyisi ayuite dolel, oko ba alcini daaiyisi dine dodayui do. 20 Oko ai bijin bikyi sodolzingo ani: God Israel hozongo idolil, ado adidonil; God Efraim inda Manasse bilgo tabiltego anihyidolil, oko Efraim Manasse alcin iyisin. 21 Oko Israel Yosef ahilni: jokon, dadistsal, nti God ta bil nanaas do, ado nize bikeyahgo nihyilnadonel. 22 Indita taalai keyahgi bilahgo na nadidesal ta bilah neleango, Amordine bagadinistanen, si diltlis inda si eltin be.

49 Ado Yakob gayikye hokko bisdinidgo ajini;

Sanohka, oko adanohte dolelli be nihyilgodesni;

2 Kwe ahannohta, nihyi Yakob biyikye,

Ado Israel nihiye daisinolzan.

3 Ruben, ni ai alse sa njiscin,

Ni ai alse sitsil behodisziz,

Ni nnez inda ntsil;

4 Altha ndilni thonahalingo,

Ni do agadi ayuintedo,

- Niže bitsaskye bekajin ġasinna ai di binina,
Ado adi banhakki intsa.
- 5 Simeon inda Levi alkisso nlin,
Deni hoşkyehigi baġan ġune daholon:
- 6 Sisizini, binahata yitsan ndolkan!
do bi dinalta,
Bahaciġo dine nişşed ai ban;
Akyekal'ingo itlini na inilkad:
- 7 Bahaskye bahatsit bitsilgo binina,
Daaiyisi hoşkyeni, bitsilgo ai binina.
Yakobdinee bitha alsadeşnil,
Ado Israel bi keyahgi thaidoneġ.
- 8 Yuda ni ai nikisso nadahanido,
Ne ena bikos ki biki dinilni do,
Inda niže ba alcini ncin ya andatindo.
- 9 Yuda ai nostoitso biyazi nahalin doleġ,
Nalzeden natsa, nostoitso nahalingo nesthin,
Nostoitso hastinigi nahalingo,
Haşan nabitidolal?
- 10 Naatakiş do Yuda bitsan yoidido-alta,
Inda natani do bicadkiş tahdido-kalta,
Şilo niyago inta;
Inda dine daaltşo baġi ahannihi-dohka.
- 11 Biļeyazi cilnaatlohi bitsin yan dahidiyoġoġ,
Sikehetehigi bitsin bi thiliyazi dahidiyotloġ:
Tho tlitehigi bi e ye yikis,
Bi beltledi cilnaatlohi bitil ye yiyikis.
- 12 Bina tholitei be litei,
Inda baġo ape be lakai.
- 13 Zebulon ai tho ntyel bepanhgi kye-hatindo,
Ado tsin naeltso bahaeldo,
Inda bikeyahgi ai Zidon bigahgi do.
- 14 Issaşar ai thili abotsili nahalingo,
Naki hyel yi yahitnahgo,
- 15 Oko gaalyin biļyaatedo zilsan, inda keya hozonigigo,
Bogos ye nayedo, inda naltye silin.
- 16 Dan ai ġadine binantai doleġ,
Israel bi dine ki atego.
- 17 Dan ai tliš athin bigahgi sithingo nahalin do,
Tliš bitha nziskahigi athingi sithin nahalindo,
Lin bikethal ahyilgaş do,
Oko biki sitahigi tan ahyinnteġdo.
- 18 Neka deşin şicanhadinalgo, Bikyeh-hyinişnani'
- 19 Gad silaugo nahane bildaahyikan-do,
Nti benaholzişdi yikyedadoleġ.
- 20 Aşer, ni ba neska do, natani bi cin-yan inilin do.
- 21 Naftali ai jaddi dobiljinje, bizad alili nahalin.
- 22 Yosef ai ayuite doleġ, tsin thohalinigi bigahgi ġanişan nahalingo,
Tsin bekan ayuidaniġdiligi nahalingo.
- 23 Adiltohi dobilġadsita adahola, daġolt'o' ado daġoġola.
- 24 Nti be eltin bitsil, inda bekan to bilah bitsilgo alya,
Ayuite Bitsili, Yakob bi God bitsilgo ayila,
Ai di ban Israel neinilkadi silin,
Israel ba tse bitsiligi silin.
- 25 Niže bi God ai neka alewud do,
Inda Alahgo Abotsili hozongo andolil,
Yadatehi wutaġden neidoleġ,
Inda yadatehi wiyaġden neidoleġ,
Nihipe hozon hozongo idolil,
Inda nihiscit hozongo idolil.
- 26 Niže bohozonji biže bi bohozonji bilahti,
Daikidi hol'ago saanigi ntijin:
Ai Yosef bitsitsin beka holon do,
Bikisso yitsan iyahigi bitsi bekado.
- 27 Benyamin ai maitso nahalingo in-yan do,
Apinigo yiġhiditelli yiyan do,
Hiġcinhigo ai alsayinil do.
- 28 Di daaltşo nakisatago Israeldine silin, ado ti biže ye yicin ġahastsihigi, hozon yicin ġahastsigo, daalai ntingo bikyi sosdolzin. 29 Okogo ahilni go yicin ġadsi: şidine bithahgo deşal, şiže

bił tledaşıjıtye, tseyə gune Efron Hetdine bidaakyeḥ biyidi : 30 Tseyə inda daakyeḥ Maḥpela holyehigi Mamre biḡaḡgi Kanaan keḡyahgi : Abraham ai tseyə daakyeḥ biḡo Efron Hetdine ya nayisni, tleḡodintnił biniyi'. 31 Akwe Abraham tledestḥin, inda beestsan Sarah, inda Isaak inda beestsan Rebeka do, akwe iłto Lea tleḥiłḥin. 32 Ai daakyeḥ inda tseyə biyiigi Het ba ałcini bannahzıni. 33 Oko Yakob biyikye aaltsho ḡacın yayiłḥthigo Gatsaskye bekagi aḡaniizdenil, oko ḡazeḡazlıp, oko bidine biçin iya. 1 Oko Yosef ḡazeḡe biñi **50** bikijiñ ya adziłsago, jıca to bizasnotan ; 2 oko Yosef binanil azeilini ḡazeḡe yeđolkanı yidiñid, oko aze adilini akudatsa. 3 Daaiyisi distin eskaḡo biḡaḡ ; Egyptdine bañdabinigo sotsitiñ eskan.

4 Oko di bikijiñ Yosef Farao bi ndaleahi yicin yałḥti : ta ši niḡyıl yañesteḡo, ḡašonti Faraoša biçin yadadolḥti : 5 šiḡe šiçin ḡahastsigo ani : jokon, dadistsal, Kanaandi adaḡaḡwiskyedepti tlešidiłtyeł. Oko kat akon dešal, šiḡe tledestyełgo, oko ađen ndestał. 6 Oko Farao ani : nłahan, niḡe tleniłtye, ta biçin ḡaintsiḡeḡi ki atego. 7 Ado Yosef biḡe tleyiłtyego iya, oko Farao binanil daaltsho ḡolnjeikai akon, Egyptdine bindantai daaltsho ; 8 ado Yosef ba ałcini daaltsho, inda bikisso daaltsho ; daaltsho biḡe ba ałcini, nti ałcini adałsisigi inda bilıñta ḡoşendi t'a ndeznil. 9 Oko akonḡna, la tsinapañs be, la lın be, oko daaiyisi onel. 10 Oko Yordan tsetna nişinınna'go, oko daaiyisi badahune, baḡajıcata sotsit eskan. 11 Ado Kanaan yiyikyedahatini ai dine dacago ḡadeidezeḡingo, oko adani : Egyptdine daaiyisi badahune, ai di bañ akwe Abel-Mitsraim holye, aidi Yordan wunanjigo. 12 Ado Yakob biyikye tabiđinideḡi adahola. 13 Oko ḡayikye Kanaango dahoniłḥin, Maḥpela ho-

lyehigi tseyə gune, tledahodzistḥin, akwe Abraham nayisniyeḡi, Efron Hetdine banayizniyen. 14 Oko Yosef Egyptgo ndestsas, ḡo lañ inda ḡakisso do, inda daaltsho ḡolnaznanigi ḡazeḡe tleyiłtyego ḡazeḡe tleyiłtyingo do biki-jin.

15 Oko Yosef binaikye ḡazeḡe dahastan ḡadeidezeḡingo adani : Yosef nihi-kyedenido şaşin bañhakki adełyayeyegi binına ; 16 oko naleahi la Yosef biçin adatsisa', oko ani : nihiḡe tađo datsadan ani : 17 diđi Yosef bebiłdahodolni : ḡašonti, nnaikye bañhakkiadanılaiyen badennaa', bañhakkiadanıla ai di bañ, oko kat niḡe bi God binanil bi bañhakkiate ba ndennaa. Oko Yosef jıca ḡacın yadałḥthigo. 18 Okogo ḡanaikye ḡaikai, oko biçin ya adasıtsa, okogo adani : jokon, niḡyı nıanil danitlin. 19 Oko Yosef aḡalıni : tađo ndalısiđi, ta šiş God sizineygi sizin ? 20 Aidi niḡyı bañhakkiadaşolago bañ ntsidaḡkyeñs, nti God yaatejiñ ya nşinikyeñs lañ, dine ḡohayui yicañhadokałgo biniyi, kat atehigi ki atego. 21 Oko kat kutego tađo ndalısiđi, naḡa aḡaşyan doleł inda naḡa da ałcinida. Oko yandahoşont ado hazogo yicin ḡahastsı.

22 Oko Yosef Egyptgi kyehojitiñgo, inda ḡazeḡe ba ałcini do. Oko Yosef ta-naḡago nesnatın dobaan nesna binaḡai. 23 Oko Yosef Efraim binali baalçini yiyiłsan, oko Manasse biyi' Machir baalçini, Yosef bitsakyeḡehigi taḡnatniłgo yił ndane. 24 Oko Yosef ḡakisso api-jini : dadestsal, nti God naḡadokał, inda di keḡyah do ci niḡyidoiş, ado keḡyahdi naniḡyidoiş, Keḡya Abraham inda Isaak inda Yakob yeđinnaahandı. 25 Okogo Yosef Israeldine biçin ḡahastsigo ani : daani God naḡadokał, oko şitsen akon deinohja'go. 26 Oko Yosef biḡeḡazlıp, nesnatın dobaan nesna binaḡaigo, ado deiłkan, oko Egyptgi tsitsa bi ḡodolḥin.

YISTAINİLLİ BA HANI

M A R K

NALTSQS YE YIKI-ISCINIGI

HANI-YATEHI

MARK EI NALTSQS BE BIKI-ISCIN.

1 Jesus Christ, God biyi' bahaniya-tehi bedestiigi; 2 God bandantahi binaltsqs biki iscinigi ki atego;

Jokon, şinaleahi nlanjin ila'

Ne athin na asteidolilili;

3 Ğalkaigi dilewusigi bizi'

Bikyeh inani be athin ba asteda-holle,

Kyehostongo adalle.

4 Jan ai ğalkaigi diyingo thaakis, inda lagoatego dahanado dine yicin yalthi, ado diyingo thadahodokisdo, bapahakkiate ğa ndahiditago biniyi. 5 Oko Yudea yiye kyedahatini daaltsho ğa ikai inda Yerusalem yiye kyedahatini ilto, oko Yordan thoħdi diyingo thadahodikis, bapahakki anilli yadahalnigo. 6 Oko Jan ai ğanaskidi bağa bi e, inda akał biziz, oko winiscinti deya inyan inda tsustna ndaltsitigi bitliz. 7 Oko dine yicin yalthigo ani: silaħdi bitsili şikyeği dokał, bicin ya adişnilgo bi kyettlql kyidişalgo biniiyi şi do ilnta; 8 şi lan tho be diyingo thadanihyiskis, nti ai Nilcidiyin be thadanihikisdo.

9 Okogo itan akutsago Jesus Nazaret deñ, Galilil keyahdeñ niya, Yordan thoħdi Jan thabiskis; 10 oko daako tho yiyiden ci tsanastsago, yadilhil an atsago yiyiřan, oko Nilci haspidilakai nahalingo ğatajin bitaya; 11 oko yadilhil biyiden azi' diřsan: ni řiyi' ayo-anošni, daaiyisi řilyante.

12 Inda daako Nilci ğalkaigi cohoninniyod; 13 oko ta ğalkaigi njegago distin eskango, oko Satan echodile, oko ndaltloři dahoškyehigi yilnakai, oko diyin ndaleahi ba adahalyan.

14 Oko Jan yabidoltego do bikijin, Jesus Galilil jin niya, God beboholnihi [Navaho]

dine yeyilhalni; 15 oko ajini: akwe kat naholiz, God beboholnihi ai kat ta bigahgi, ğago atego dahinoğna, oko hani yatehi dauhtlan.

16 Oko Galilil beekidi bepanğgo ikal, oko Simon inda bitsili Andreas lo bizi-sigi tha ndajea'go yiyişan, lo ğadayilehigo aidi ban. 17 Oko Jesus ağalni: şikye oħař, oko dine ğaholego anihiyidisliş. 18 Oko daako ğa lo bizisigi nah-jin ajinili, daako bikyeş diaz. 19 Oko daaiyidi nanatsago, Yakobus, Zebedeus biyi' inda bitsili Jan ilto, tsinael biyigun bi lo bizis aste neitle; 20 oko daako hokko yidiñid, oko ğaze Zebedeus ğa ndalnişi bi yişsan diaz, oko ğakye naaz.

21 Ado Kapernaumdi yikai, ado daako Domingogo biyi-alaanaatlehi-kin biyigun ya iya, oko dine neineştan; 22 oko nesnthingo halahani danizen beboholnihihi nahalingo bicin yalthigo aidi ban, naltsqs yedahoseni do bitsa-ğantago. 23 Oko biyi-alaanaatlehi-kin ğune dine la cinti biyi siziñi siťal, oko ğadoleğazgo, 24 ani: tado naħa nantini, hatışan nihye anle, ni Jesus Nazaret deñ? Ta nanihiyidilşilşilgoş iniya? Antini ři şilbehozen, God bi Diyini. 25 Oko Jesus ğaciñ hadsigo ağalni: tado adininini, oko biyiden ğaniłyed. 26 Oko cinti ğazegago, oko daaiyisi yeğo ğajicago ğayiden ğanasewud. 27 Oko dine daaltsho tsidadolyiz, oko adaahyiditni: diř ğati? diř ğati anid be nan-nthiñ řiñ ate? Jokon, beboholnihi holongo cinti yicin yalthigo bikyeħdaholın. 28 Oko daako Galilil keyahgi dine daaltsho ğa yadalthi.

29 Oko daako, biyi-alaanaatlehi-kin biyiden ci natsago, Simon inda Andre-

as bağan guṇe yahakai, Jemz inda Jan ilto yılgo. 30 Inda Simon be est-saṇ bima daaiyisi datsa, oko ye ḡol-daholni: 31 oko ḡaniyago ḡolsogo dahodilṭiyin oko daako biṭhaḥ yahote nastlīn, oko yanakaṇ.

32 Ado ininango, biṭhaḥdahoneskahigi daaltsho ḡadayizez, inda cīnti biyi nazinigi ilto; 33 inda kinhaleahigi yiṭi kyedahatīni daaltsho ce atīngi alaṣilīn. 34 Ado biṭhaḥdahoneskahigi laṅgo yaate anayitla, naḥniṇ daalaṇdatehigi, oko cīnti dohayuigo biyiden ḡainist-shaṇ, ṇti cīnti tado adadoḥnini yidīnīd, bedahosengo aidi baṇ.

35 Oko apinigo, taḥto ḥa iskanigo ṇdītna'go, ci niya, oko doṇaḡahigo niya, ado aḡi sodolzin. 36 Oko Simon inda biḥnjekahigi ḡakyē ikai; 37 oko ḡa ikaigo adahaḥni: daaltsho neka danṭha. 38 Oko aḡaḥni: ḡaṣaṇ nanala kinsiniligo dīka, aḡi ilto dine yicīn ya-diṣṭhigo, aidi biniyi niya aidi baṇ. 39 Oko keyaḥ Galilī daatendēgi biyi-aḡa-naatlehi-kin biyigūne dine yicīn yaḥṭhi, inda cīnti biyiden ḡainistshaṇ.

40 Oko dine daate bilod yaniya, ḡaciṇ ṇtsidikogo, oko aḥilni: Daṣonti, nīnizengo, yaate anaṣitle. 41 Daako Jesus ḡaṇbinigo tsidezkyenṣgo, biki-desnigo ḡodelcitgo ani: nissin laṇ, Yaate nantle. 42 Oko ta ḡadsigo, daako loḡeṇ natsi, oko yaate nastlīn. 43 Oko daako asdonilḡi yēḡolḡolnigo, ta' nahodila'. 44 Oko aḡaḥni: tado dine la be biḥ ḡolni, ṇti nallniḥi biḡiṇ dina, oko Mozes biṣad kyeḡgo nahilni yaate anandilyahigi baṇ, aidi be biḥbedahodolzinḡo biniyi; 45 ṇti ciniyago baholjni daaltshogo ya ḥalni, oko Jesus do kin ṭhanajita le ateta silinḡo, oko doṇaḡahidi naga, oko daaltsho deṇ ḡahaskai.

2 Ado to laṇ naneskango Kaper-naumgi nanatsa, oko ḡanago ḡahadilṭlad, bikin ḡuṇe sitago; 2 oko daako dine dohayui alaṣilīn, hoḡan do behoḡaḥta, dohayui ta ṭlodi ṇdakai, ce aṭhiṇ biḡahḡi, oko yicīn yaḥṭhi. 3 Oko dine dīnṭego biṭhahoneskahigi la ḡadesthīn;

4 oko ce biḡah ṇjeka dine dohayuigo aidi baṇ, kin ḡaṇ ḡaskaigo yinaka da-aṣniḥ, oko tsaskyehēn ta yil yitadist-canl. 5 Oko Jesus dayotlanigi yiyil-sango biṭhahoneskahigi aḥilni; ṣiyi', baṇhakki iṭehigi na ṇdeṭaṇ. 6 Oko naltsos yedahoseni akwē nahasthaṇ, oko bi ṇsekyeṇs ye ya ṇtsidakyeṇs; 7 ḡategosaṇ dī dinehigi God nahalingo yaḥṭhi; ḥaṣaṇ baṇhakkiate aneidja God deya? 8 Oko daako Jesus ba ṇtsidadzi-kyeṇsen yiyilsango aḡaḥni: ḡategosaṇ aidihiḡi ba ṇtsidahkyeṇs? 9 Biṭhahoneskahigi baṇhakkiate na ṇdinisa' apidiṣnigo, doṭago, ṇdītaḡgo ṇtsaskye ṇdīaḡgo daḥṭina, apidiṣnigo, oko ḥaṣiṇ iyisi yaate? 10 Oko niḥyilbedahodolzinḡo biniyi' baṇhakkiate ya neidīaḡgo nahastsaṇ bekagi aidi God biyi' beboholniḥi ate. 11 Oko biṭhahoneskahigi yicīn ḥadsi; ṣi ṇdisnigo, ṇdītaḡgo, ṇtsaskye ṇdīaḡgo ta ninaḡango ṇdita'. 12 Oko daako nizdītna, oko ḡatsaskye nisḡiṇ oko dine binaḥ cisniya, oko dine daaltsho tsidadolyiz, oko God yadahani oko adani: biṣedan dī ki itei taḥto deiltseta.

13 Oko beekid bepango anaṇatsa, oko dine dohayui ḡahaskai, oko yicīn yaḥṭhi. 14 Oko yigahḡi ikaḡgo, Levi, Alfeus biyi', peso nalci bağan guṇe sitago yiyilsaṇ, oko aḥilni: ṣikyē inaḥ: oko ṇdītnaḡgo oko bikyeṣ diya.

15 Oko akutsago Jesus bağan guṇe inyango, peso ṇdeḡci inda baṇhakki anilḡi Jesus inda bidaholaṅgi yil dinespin, dohayui ḡakyē ikaigo aidi baṇ. 16 Oko naltsos yedahoseni inda Fara-siz Jesus peso ṇdīḡci inda baṇhakki anilḡi yildainyango dayilsaṇ, oko bidaholaṅgi aldiḥni: ḡategos peso ṇdīḡciḡi inda baṇhakkianilḡi yildainyaṇ? 17 Oko Jesus yidistsango aḡaḥni: dine biṭhaḡyadahotehigi aze ilini doḡeini-zenta, biṭhaḥdahoneskahigideya. Kye-hoston ṇtsidakyeṇsi hokko bidisnigo do biniyi niyata, ṇti baṇhakki adatei laḡoatego dahanadogo biniyi niya.

18 Oko Jan bidaholaṅgi inda Fara-siz la jin doḡainyaṇ le, oko ḡaikaigo

adahaŋni: haŋegoŋ Jan bidahoŋangi inda Farasis do daŋnyanta la, nti nihi-gi haŋego do adatiŋta? 19 Oko Jesus aŋaŋni: da iyehi bijoniŋ iŋto do daŋnyanta, yiŋnakaigo? Ai yiŋnakaigo oko do tado ajiŋyan ateta; 20 nti bikidoŋkal iyehi ba naŋdiyago, okogo inta ai bijini do daŋnyantado. 21 Dine e neon-gi naŋaatahi aniŋiigi do yitan neidiata, gaŋladgo hoŋon ntsago idoliŋ aidi haŋ. 22 Oko dine akaŋozis gaŋthigi thoŋitei aniŋihigi do yiŋi kaŋta, oko thoŋitei-higi akaŋoziseŋ yididoŋthago, oko thoŋitei-higi yo andadoko, oko ozis dotsŋonŋ; nti thoŋitei aniŋihigi akaŋozis aniŋihigi be ndotaŋ.

23 Oko akutsago Domiŋgogo, daak-yehgo jekai, oko bidahoŋangi akon ikago, thoŋnatan dayope. 24 Oko Farasis adahaŋni: jokon, haŋesaŋ adatiŋ Domiŋgogo do oleiŋeŋ. 25 Oko Jesus aŋaŋni: ta God bi zaŋ iŋ tado daoŋthata, David atiŋteŋgi, dieiŋ binilhiyigo inda yiŋnakahigita? 26 Kin diŋin guŋ yaŋ iya, Abyatar naiŋhiyendaŋ, oko ba diŋini yiŋiyaŋ, ndaiŋniŋi deya daiyani-gi ado yiŋnakahigi la ya iŋsed? 27 Oko aŋaŋni: Domiŋgo ai dine ba alya, dine do Domiŋgo ba alyata; 28 aidi baŋ dinebiŋyaz iŋto Domiŋgo binantaŋ.

3 Oko biŋi-aŋanaatlehi-kin yaha na-natsa, oko akwe dine la bila do nahantnata laŋ. 2 Ado daŋoniŋiŋgo Domiŋgogo datsi dine la astesdotliŋ ya-dahodoŋnigo biniŋin. 3 Oko dine bila do nahantnaneŋ ahiŋni: ndiŋta. 4 Oko aŋaŋni: ta Domiŋgogoŋ yaŋtehi adjileh-goŋ yaate, doŋtago baŋhakki ajinehgo ai ŋin yaate; dine bicaŋadjeŋaŋgo doŋtago dine tsilhiyego haŋiŋ yaate? Nti do adaninta. 5 Oko baŋoŋiŋtgo yiŋthah-dezegal, oko biŋe datse yaŋpinigo gaŋ-tsideskyeŋz, oko dineheŋ ahiŋni: nla be kiŋiŋni, oko bila ye kidesnigo yaate nastliŋ, laŋin ki atego. 6 Oko Farasis ceheŋkai, oko Herodiandine biŋ go nda-hazeaŋ ho diŋoleyelgo biniŋi.

7 Nti Jesus bidahoŋangi biŋ yiŋsaŋ yoeŋkai beekid bepaŋgo, inda Galili deŋ dine dohayui inda Judea deŋ dine do-

hayui gaŋye ikai; 8 inda Yerusalem deŋ la, inda Idumea deŋ la, inda Yor-dan wunandeŋ la, inda la Zidon inda Tirus biŋaŋgi kyedahaŋiŋi, dine daaiŋi-si dohayuigo ayuidatei ajilago deidiŋs-saŋgo, gaŋhaskai. 9 Oko bidahoŋangi ahiŋni: bin tsinaeŋ la ta nihiyigaŋgi saŋ, dine dohayui ŋidaniljiŋz aidi baŋ. 10 Dine dohayui neidiŋjego ai binina, oko ho didesciŋ danizengo aidiŋaŋ da-aiŋisi yeŋgo ho danileiz ba ndahaŋnihi-gi daaltŋo. 11 Oko cinti biŋi naziniŋi, dahoŋtsego, gaŋajin ntsidahidikiyeŋgo ado dacago adani: ni God biŋi' ntiŋ. 12 Oko daako aŋaŋni: nanaŋaŋiŋ do ŋa dahoŋilniŋta.

13 Oko ziŋgo gaŋya, oko inizenigi hok-ko yidiŋid, oko gaŋhaskai. 14 Oko na-kisatago neidiŋil, biŋ nakaidogo, oko thoŋaidoŋalgo biniŋi, dine yiciŋ yaŋaŋthi-go; 15 Oko dine ba ndahaŋnihiŋgi yaate andeileiŋdago ai be bidahoŋniŋdago, oko cinti iŋto gaŋeiniŋtŋhe dogo. 16 Oko Simon ai Piŋter yiŋi', ai Dineŋi Haŋtiŋ Tŋehi yolye. 17 Oko Jeŋz Zebedeus biŋi', inda Jan Jeŋz biŋiŋi, aidi Bo-anerges yidiŋid, aidi Dineŋi Iŋni baal-cini yolye. 18 Inda Andreas inda Filip, inda Bartolomeus, inda Matteus inda Tomas, inda Jeŋz, Alfeus biŋi', inda Tadeus inda Simon, Kanaandine, 19 inda Judas Iskariot, hwe ena ba nahediŋnihiŋgi.

Oko kin guŋe yaha akai. 20 Oko dine dohayui aŋananastliŋgo, do daŋiŋyan ahoŋsata. 21 Oko bijoni di deidiŋs-saŋgo goŋndadokaŋgo ekai, ajitiŋti do goŋlehoŋenta adaniŋgo. 22 Oko naltŋsŋs yedahoseni Yerusalem deŋ ikaiŋi ada-ni; Beelzebub biŋi siziŋ, okocinti binan-tai be cinti yo ahiŋje; 23 oko ai hokko yidiŋidgo oko hani ye goŋgoŋni; haŋegoŋ Satan Satan baŋgaŋaje'do? 24 Dine dapi' ndaahyikaŋgo, ai nabididotsŋil; 25 inda aŋcini dapi ndaahyikaŋgo, ai iŋto nabididotsŋil; 26 oko Satan dapi' ndaahyikaŋgo, ado iŋsaŋontniŋ do naji-tiŋ le ateta, nti ta adiŋin ninti. 27 Dine biŋiŋiŋi baŋan guŋ dine do be iŋiŋiŋta, dine biŋiŋiŋiŋi alŋe besistliŋgo inta, oko inta bi-

yudi bes dinoĩnĩ. 28 Daani anihiyidiŝni, dine baaĩcini bi bapħakki adatehigi daaltŝho ban̄deidotaĩ, inda zad n̄conhi-gi daaltŝho; 29 n̄ti ħaisĩn Nileidiyin ban̄ n̄jitiĩn ŝĩn doġahididotaĩta, holago ban̄ħakki atsĩsa aidi ban̄. 30 Ćinti biyi sizin adanigo aidi ajini.

31 Oko bitsilikye inda bima to tloğo nikaigo, ħokko bijinigo biniyi' yaha-jĩla'. 32 Oko dine doġayuigo ġanago nahazth̄an, oko adahaĩni: nima inda nitsilikye neka da n̄th̄a tloği. 33 Oko ġacin ħadsigo ani: ħais̄an ŝima inda ŝitsilikye? 34 Oko ġanago nahazth̄anigi yin̄el̄ingo oko ani: jokon, kwe ŝima inda ŝitsilikye. 35 Ĥaisĩn dine ŝĩn God bikyeh̄hol̄ingo yinizen ŝĩn, aidi şitsili ate inda şitezi ate inda ŝima ate.

4 Oko beekid bep̄angi dine n̄neĩn̄th̄ĩn, oko dine daaiyisi doġayui ġa alaŝil̄ĩn, oko tsinael̄ yiyiyago, oko beekidi yika danesta, oko dine daaltŝho beekid bep̄angi nazĩn. 2 Oko hani ye doġayuigo dine neĩn̄th̄ĩn, oko neĩn̄th̄ĩngo ahiĩni: 3 dasĩnol̄saĩ, jokon kitdilehi kitdilego ci niya; 4 oko akutsago kitdilego, la athĩngo nahaztaz, oko tsidi n̄dayizlago dayĩnyan; 5 oko la tsetħajĩn ahyineste, do ħozon tleż holonjin, oko daako ġanisaĩ, tleż do ħozon dith̄anta ai be ate; 6 oko jonaai be niĩna, oko biketl̄ol̄ atingo sakan. 7 Oko la cildenini biħ̄ago ahyineste, oko cil dad̄enini dad̄inisaĩn oko yiĩskan, bines-tan̄ tađo ħazl̄ĩta. 8 Oko la tleż nizunijĩn ahyineste, oko neenyango bines-tan̄ ħazl̄ĩn, la th̄atĩndi, la ġastħatĩndi, inda la nesnatĩndi ħazl̄ĩn. 9 Oko aġalni: ħaisĩn bija daholonigi bin dadĩtsa.

10 Oko tassahi naġago, biġaħgi nda-ħahigi inda nakisatahigi, ħanihigi yi ndahodeĩk. 11 Oko aġalni: daaiyisi be niħ̄yil̄gođeŝni, God be bohohn̄iħi daaiyisi be niħ̄yil̄gođeŝni, n̄ti nanaĩajĩn ħani deya be biłdah̄aŝni; 12 oko bina daholon̄go do daoĩntago, inda bija daholon̄go do deidĩtsatago, oko do ġago atego dahanadogo, inda bi ban̄ħakkiadatehigi do ba ndahididotaĩgo. 13 Oko aġalni: ta ħaniŝ do dadoħtsata? Oko

ħatego hani daaltŝho dadidotsĩn̄go? 14 Kitdilehi aidi God bi zad kitdile. 15 Ado d̄idi athĩngi ahyinest̄ehigi; God bi zad deidĩtsa; oko deidĩtsago ċinti daako niyago, oko sad̄en, bi n̄sekyeĩs biyidi holonen̄ yil̄yoel̄ewud. 16 Oko d̄idi tsetħajĩn kitdilehi, aidi God bi zad deidĩtsango, daako ban̄ biłdahozon; 17 oko biyidi biketl̄ol̄ atin, oko do akunaġanjin biġaħ, oko bikijĩn dine yica dahoskyego God bi zad ban̄, daako do biłdahaltinta dazl̄ĩn. 18 Oko d̄idi cildenini biħ̄aħ ahyinest̄eigi: aidi God bi zad deidĩtsan; 19 n̄ti d̄i nahastsan̄ ya n̄tsidakyeĩsigi, inda atĩni be iłth̄ahan̄ ndol̄niĩli, inditta nanaĩahin bitanol̄ninigi, sad̄ ndeil̄ŝeđ, oko do bines-tan̄ ħaleta. 20 Ado d̄idi tleż nizunjin ahyinest̄ehigi, God bizad deidĩtsango, oko yedalni, oko ġonestan̄ ndaħwile, la th̄atĩndi inda la ġastħatĩndi inda la nesnatĩndi akunan̄el̄tego.

21 Ado aġalni; ta akaħkon̄ nahidil̄nigoŝ tsitsa biyi n̄th̄ĩn, n̄tsaskye datsi wiya anth̄ĩn; ta biki atanigis̄ do beka n̄th̄ĩn ta? 22 Oko n̄desĩngi daaltşho neidoltseĩ inda dahisdinil̄ĩn̄hen̄ beda-hodol̄zĩn̄. 23 Dine bija daholonigi dadĩtsago biniyi bin dadĩtsa. 24 Oko aġalni: deisols̄angi ba adahol̄yan; be tan̄ nd̄itlohi la be tahadinlo, daakogo na be nahididotlo, ado dasisols̄angi bilah̄go nahidonil̄. 25 Oko ħaisĩn la holon̄go, tlan̄go ban̄ nahidontn̄il̄, n̄ti ħaisĩn be itin̄ ŝĩn, be holonigi ai ba nadidontn̄il̄.

26 Ado ajini: God bebohohn̄ihigi ai d̄i ki ateĩ; dine bi kelye kidĩla nahalin. 27 Oko ai dinehigi tleġo il̄ġuŝgo inda ĵĩngo dezeĩn oko kelyeh̄higi ġanise inda dinise, inda ħatego ŝĩn do ġol̄behozenta. 28 Oko nahastsan̄ deya tabiza-ni yidinise, al̄seği bitsĩn dele, naakwi bizol̄, akwi inta bi nestan̄ biyi nahatle; 29 okogo n̄th̄ĩngo, daako bi beel̄zeħi yiŝe, bahol̄ziŝgo ai ban̄.

30 Oko ani: God bebohohn̄ihigi ħati ŝĩn nahalin, ħat̄ihigi ŝĩn ai nahalin daded̄ĩn̄il̄? 31 Ai la cildit̄eħhigi bana nahalin, kisdilego kelyeh̄higi boonis̄ego, nahastsan̄ bekagi holonigi; 32 oko ki-

dolyago, ganisego, cil daaltsho bilahgo ntsa yile, oko bekan ayuidaniñez, inda tsidi ndatai bito' yika adayilñ.

33 Oko ñi ki atei hani ñohayui dine yicin yałthi, ta deiditsahigi daaltsho. 34 Nti hani ñakyed ño halnita, oko dasahi nakaigo bidaholangi yeyilgolni.

35 Oko aai biñ ininango aǵalñi : ǵaišan beekid ǵatna ndika 36 oko dine ñohayui anayila', tsinael ta yiñ sitago dadadilel; inda nanala tsinael adalsisigi bilǵajilel. 37 Oko ayuitego deyul, oko yilkolligi tsinael biñ hyeskol, ado biǵadepin. 38 Nti nawune ǵune bi ilǵu, oko tsedahastsitgo adahalñi : Nihinantai, nihyitniñagoş ño şisikyeñ nihyintni? 39 Oko nditnago, oko niyul yicin yałthi, oko beekidi yicin ǵadsi : aħodilze. Oko niyulen inyul, oko daaiyisi ñoitsaita nahastlin; 40 oko aǵalñi : ĥatego şin ndalsit, ĥatego şan God ñobadainoħlita? 41 Oko daaiyisi tsidadolyiz, oko adaahyiditni; ñiş ĥati dine şin ate, niyul inda beekid yicin yałthigo yikyeħholñ?

5 Oko beekid tsetna ñikai, Gadari-dine bi keyahdi. 2 Oko tsinael yi-yi yahakaigo, daako jiscaden dine cinti yiñ sisizini ǵataħniya; 3 oko jisca biħaħ kyehatin, oko ño bikisdotiz ateta, beşdaaholzahi ndi ñota. 4 Oko lañdi tloł inda beşdaaholzahi be biki-destiz ndi, oko daaltshodi niyizniz, oko ee dajison; 5 oko daalañin tlego jingo zil biyidi naǵa inda jisca ǵune ado tse ye niğilkyeş. 6 Oko nezadi Jesus yil-sango, yicin ndilewudgo, oko bicin so-dolzin; 7 oko daaiyisi yeǵo icago ani : galan ndişil lañ, Jesus, God Wutahti Sithini biyi'? Daşonti, God binal nein ǵastsı, daaka dadaşole. 8 Oko aǵalñi; dine biyiden ǵahohje, cinti nołnini. 9 Oko aǵalñi : da inilyi'? Şi Legion yinişyi', lañgo danitlin ai bañ. 10 Oko cinti ani : dasonti daaka ñi keyah bi-yido ciniħola'; 11 oko kat tabiǵahgi, zil biǵahgi besoti ñohayui nanilkad. 12 Oko cinti adahalñi : besoti biñ ni-ħyil-a', biyigune honitlondo. 13 Oko daako Jesus cinti cintiyeñ yiditşit.

Oko dine yeǵacego, besoti yiħyiye, oko nanilkaden daaiyisi dadije, ǵaya ĥwiya to adi beekiddi yihije (kastan naki di miłgo), oko tħo nabistşed. 14 Oko besoti ndeinilkaden dahdije, kinhale-ahidi yağaholni, inda keyahgi. Oko dine ahotsahigi dasdinolñlgo biniyi akon jekai. 15 Oko Jesus ya ikai, oko dine cinti biñ sizineñ dayilşan, Legion holyehigi bi e holongo inda bi nşekyeñs yaatego akon sita, inda tsidadolyiz. 16 Oko dayilşanigi dine cinti bi nazi-nen inda besoti yeyildahalni, inda ĥati la lañ Jesus ya atsa lañ. 17 Oko ada-halñi : ǵajita ndita nikeyah go ñaşonti. 18 Oko tsinael yiñ natsago, dine cinti biñ sizineñ, neika dolel aǵalñi. 19 Nti Jesus isdokalligi ñoyinizenta, ado aǵal-ni : nagaño ndita, nikisso bicin, oko God ayuite na ayilahigi ǵacin adadilil, oko ĥatego na pinigo na nşekyeñs. 20 Oko dineheñ anatsa, oko Dekapolis yi-yi kyedahatini yeyilgolni, ĥaiti Jesus ayuite ǵa ayilahigi oko dine daaltsho halahani danizen.

21 Oko Jesus tsinael be tsetna nakai, dine ñohayui ǵanaħaskai, oko ai beeki-di biǵahgi naǵa. 22 Oko jokon, biyialanaatlehi-kin binantai la ǵaniya, Yairus holyehigi, oko ǵolsango ǵacin ya atsa, 23 oko Jesus apijinigo : sitsi' alsisigi bitnişan, ñaşonti hokko, oko bikidilnigo, yaate ndotlelgo, ado hyinado. 24 Oko Jesus ǵolnanaaz, oko dine ñohayui ǵakye ikai, ado dahaşjiz.

25 Oko astsan la daalañin coyi nliño nakisata binaħai; 26 azeilini ñohayui aze adayila, inda daaltsho be atanis-destsa ndi, tađo yaate nzistlinia, nti daaiyisi hozon atsa. 27 Oko Jesus bahojinigo, bineħden nisniya oko bi e bi-deleit, 28 oko ajinigo : bi e deya bi di-siscit ndi, yaate ndiştlel. 29 Oko daako coyineñ astint, oko ǵatsis biyidi yaate silingo bilbehozen. 30 Oko daako Jesus bilbehozen bitsilen ǵayi halebud, oko nazyizgo ani; ĥai lañ şı e yideileit? 31 Oko bidaholangi adahalñi : dine ñohayui ndaniljiz, oko ĥategoş ĥai şı deleit dini? 32 Oko atini ǵasdezein.

33 Oko astsani n̄zistsidgo gathagoditlitgo, oko ahotsahigi bilbehozengo, niyago oko gac̄in ya atsago, oko daani yeyilgolni. 34 Oko apijini: sitsi', yintlani yaate nahitla, hozongo nana to bin yaate.

35 Oko yal̄thigo, la biyi-alanaatl̄ehi-kin binantai baganden yikaigo adani: n̄tsi' dahast̄san, Natani t̄ado bannantini. 36 Oko Jesus ai sadigi yidīst̄san-go, daako biyi-alanaatl̄ehi-kin binantai ahil̄ni: t̄ado nanil̄tsitti, t̄o intlani tei. 37 Okogo daakw̄e dine n̄ininil, P̄iter inda J̄emz inda Jan deya yildah̄dikai. 38 Oko biyi-alanaatl̄ehi-kin binantai bagan yikai, oko gahoahigi yidīst̄san, oko dine ȳego dach̄higi inda bandapinihigi; 39 oko yayago ahil̄ni: hatilan ban gahol-a' to dah̄ca; atetigi d̄o dahast̄santa, to ilḡus. 40 N̄ti yad̄atlo. Oko daalt̄sho ci noh̄j̄e yidīn̄id, oko atetigi bīz̄e inda bima inda yil̄nakaihigi bil̄, atet̄sith̄nengi gun̄e yaakai. 41 Oko ateten bekan̄ yiyil̄tsogo ahil̄ni: atetigi, sī nd̄is̄nigo, nd̄ita'; 42 oko daako nd̄itsa ti nīhyiniya, nakisata binah̄aigo aidi ban. Oko daaiyisi tsidadol̄yiz. 43 Oko t̄ado la dadein̄ih̄i aḡal̄ni, oko ba nol̄sod ḡal̄ni.

6 Oko anatsago dapi bikeyah̄go anat̄sa, oko bidahol̄angi ḡak̄ȳe yikai; 2 oko Dom̄ingogo biyi-alanaatl̄ehi-kin biyigun̄e dine n̄neid̄inith̄an, oko d̄ohayui dahodd̄ists̄ango, halahani danizengo adani: h̄ategos̄ d̄i dinehigi d̄i daalt̄sho bilbehozen, oko h̄ategos̄an daaiyisi h̄w̄in̄yan sil̄in, bila ȳe ayuite nanīs̄ il̄in-go? 3 Da d̄idīs̄ d̄o nihīzihita, Mary biyaz, inda J̄emz inda Yoses inda Simon inda Yuda binai? Oko dabiteḡis̄ d̄o daakw̄e nakaita? Oko d̄obil̄dahalt̄inda. 4 Oko Jesus aḡal̄ni: God banantahi dapi bikeyah̄gi inda dapi bik'e bithah̄gi inda dapi bagandi d̄obil̄il̄inta. 5 Oko daakw̄e d̄o alili nanīs̄ ayilata, n̄ti dine bithah̄dahoneskahigi ta d̄okwi bikidadīn̄igo yaate anayitla. 6 D̄oda-yotl̄ango ban h̄ati lahayui niz̄in.

Oko kinhaleahigi daalt̄shogo dine neīn̄thingo bin̄iyyi.

7 Oko nakisatahigi hokko yidīn̄id oko nakigo th̄aiyosa', oko c̄inti ḡadein̄il̄ts̄h̄e dogo beb̄idahol̄nigo ayila; 8 ado aḡal̄ni: nihist̄e t̄ado daholoni, nihīkīs̄ deya dahol̄ongo, ba ai d̄ota, inda azis ai d̄ota, inda nihīzīs̄ biyidi t̄ado nihīpeso naznili; 9 kȳe bī daes, inda daaka naki danīhyi e il̄a. 10 Oko aḡal̄ni: h̄aīsin̄ hoḡangi yahoh̄kago daakw̄e sot̄ago nīhȳenoaz̄go inta; 11 oko h̄aīsin̄ d̄o nīhyinizen sin̄, inda d̄o nīst̄sango, bitsanantago t̄lez̄ nihīkȳe ban dadoh̄hal̄ aidi ba bil̄bedahodol̄zin̄. Daani anīh̄yidīsin̄i, God dine daalt̄sho ḡantsidokosgo bījin̄, ai kinhaleahigi ȳego banhakki idol̄il̄, Sodom inda Gomorrah ai da hozonta. 12 Oko ce yikaigo, oko dine yic̄in yadal̄thi; ḡago atego dahana-dogo. 13 Inda c̄inti d̄ohayui ȳo adein̄ist̄shan̄, oko bithah̄dahoneskahigi akaḡh̄ yea deistla, oko yaatego nd̄ayitla.

14 Oko Natani Herod holyeh̄higi Jesus yahoni, (dine daalt̄sho go ya yadal̄thi-go ai ban), oko ai ajini: Jan Diyingo Th̄ak̄īs̄ dahast̄sanden ḡanatsa, ai ban binanīs̄ ayuite iyol̄il̄. 15 Oko lah̄higi adanigo: Il̄aija ate; oko la adanigo; God bannantahi atin̄, al̄kidan̄ God bannantahi la ki atego. 16 N̄ti Herod bahojin̄igo ajini: Jan lan̄ aten, bits̄it̄sin̄ nahoīl̄neen̄, ai dahast̄san den ḡanatsa. 17 Oko Herod t̄'api Jan yika il̄a'go ya ayil̄te, inda owail̄ya gun̄e bikidestiz, Herodias bin̄ina, bitsili Filip be est̄san̄ nd̄engi, aidi ya azye'. 18 Oko Jan Herod ahil̄ni: n̄tsili beest̄san̄ nd̄in̄il̄tyinigi d̄oyās̄onta. 19 Aidi ban Herodias ḡac̄in̄ bahoc̄int̄, oko diyoleȳel̄ nizen, ce adjil̄in̄. 20 Oko Herod ai Jan yinal̄tsit̄, Jan ai daaiyisi dine keheston n̄sekȳensgo inda diyingo aidi ban, oko owail̄yagun̄e ya aḡalyan̄, oko yidīst̄sango da la dēsil̄ lan̄ c̄eh̄ nizen, oko yiyist̄sango bil̄yaate. 21 Oko Herod bidiscinigi bahol̄zizgo, ai bījingo c̄in̄yan̄ d̄ohayuigo ayila, bindantai inda hōskȳeji bindantai inda dine ayuidatehigi Galil̄i keyah̄gi kȳedahat̄ini c̄in̄yan̄ ya ayila. 22 Oko Herodias bīc̄e ya iyago inda ya ol̄zīs̄, oko Herod inda yil̄nakaīgi ban

bıldahozont, oko Herod ciken ahiłni: d'a ninizenigi ši inikyed, na adeşlê; 23 oko daaiyisi daani be ġastsı; d'a ni nizenigi na adeşnıl, beşoholnıhigi al-nıñdo ši inikyed ndi, nadedeşal. 24 Ado ci niyago ġama apijini: ha tiş bi-nişkyed? Oko ani: Jan Diyingo Thaakişi bitsitsın lan. 25 Oko daako natani ya natsa, yiyikyego ani: daakat şa dılel Jan Diyingo Thaakişi bitsitsın kletsa be. 26 Oko natani daaiyisi ban-bini, nti daaiyisi ye yicin hadsi, inda dine yılınakaiigi aidi binına, dıta di-donılligi dıyınizenta. 27 Oko daako natani silau la ayıla', oko atsitsın nanaa' apijini, oko akonıya, oko owailya ġune Jan bitsitsın kinılne, 28 oko atsitsın kletsa ye neinekan, oko ciken baz-nekan, oko cikenhigi bima yaneinekan. 29 Oko Jan bidaholangi dı deidıtsango yikai, ado ġaziıyen dahdeidıltıyngo ado tledestıyn.

30 Oko bidaholangi Jesus yanahas-kai, oko adayilahigi ye goldaholni, inda ye ndanesthangı yadaholni. 31 Okogo ahiłni: hokko donagahi jın, yitsannoħka ado ġadalyın, oko dine dohayui nihika inda ciheka, oko adadolnahigi ndi poohneant. 32 Oko donagahijın tsinnael be dasahi yikai. 33 Oko dine das-dıyago daġolsan, lanı ai ġo adjitin dani-zen oko daaltşo kinhaleahiden pi alse adi ndahazje, ado ġa ala nanastlın. 34 Oko Jesus tsinnael biyiden ġayago, dine dohayui yiyılın, oko yanhpınigo tsideskyen, dipe nabinılkadı atin nahalingo aidi ban, oko lanı yeyidnesthan. 35 Oko katen eeahgo bidaholan-gi ġa ikaigo adani, dı kwe donagahita, oko kaden eeah; 36 bin dine ananıla, bikeya bikhaleahigi bithahgo ndakai ba ndeidiyolnı, biste da atin aidi ban. 37 Oko ġacın hadsigo ani: niħyi banolşod. Oko adahalni: da niħyi datsi tıatın pesogo ba ndahidıl-nıgo dahidıka? 38 Oko ahiłni: dokwi ba sinıl ndahja, danolın. Oko bıłbeda-hozengo adani: astla, inda naki lo. 39 Okogo ahiłni: dahnahazjago tloħ be-kagi dabidinolpın. 40 Oko dahnahas-

jago dinespın, astlatın njago inda nesnatın njago. 41 Oko ba astla si-niligi inda naki lohigi neidinilgo, wutaħgo deıngo, yikyı sodolzin, ado naazanigi niyithıngo bidaholangi ya-yinılgo yıyani diyokalgo biniyi, inda naki lohigi daaltşo ya alsayıznil. 42 Oko daaltşo daınyan do ndanıcad. 43 Inda boo ndaıstanıgi ndayızlago nakisata tsızis ġadepın, inda lohigi ılto. 44 Oko ba dayınyangi dine astla de mıł lan.

45 Oko daako bidaholangi tsinnael bı nahka yılın, inda wunanji Bethsaida jın tsetna noħka oko dine ılto anayıla'. 46 Oko anayılago, dzıl yıġango niya, sodidolzinlgo. 47 Oko inınango tsinnael beekid alnıngi yiol, oko pi dasahi tlez yika naga. 48 Oko ce dadılılgo yiyılın, niyul tahjın go aidi ban, oko tleġo ġaniya, beekid yika ikałgo, t'o hwıġah cegah nahalingi. 49 Oko beekid yika ikałgo dayılşango cınti ate danızın, oko ġadasca; 50 oko daaltşo daġolsango inda daaltşo ndastsid; nti daako yicin yałthigo ani: niħyıldahozonle, ši iştın, tado ndaltsıti. 51 Ado tsinnael yi iya, inda iyul, oko daaiyisi tsidadolyız inda ce danizen; 52 ba doya ntsidakyensta, bı je datse dazlın aidi ban.

53 Oko tsetnanıkaigo, keya Genesaret holyego yikai, oko thapangi yikai. 54 Oko tsinnael biyiden ġayago daako dine hwedahosın, 55 oko keyah daate nden ndazje, ado dine bithahdahoneskahigi ġacın deidesja tsaskye ta pıl; 56 oko ta njegago, oko kinnazılgo inda kinhaleahgo inda daakyeh yıthahgo, athıngo bithahdahoneskahigi ndeinilgo, oko bı e dei bidinılleit adahalni, oko bidadinılleitigi daaltşo yaate ndadotlel.

7 Oko Farasız ġaalasilın, inda nalt-sos ye dahoseni la, Yerusalem den yikahigi 2 oko bidaholangi la bila tadatscingo ye daınyan dayılın, aidi bila do thadazkızta, oko yinına do bıldahozonta. 3 ġalan Farasız inda Yuda-dine daaltşo daalajın landı bila thadei-

kisgo inta dainyan, ba hastui atabidi-
niden yikyehgo adatin. 4 Oko nalye-
bahogan den anahakahgo thadadikisgo
inta dainyan, inda nanahangi doha-
yuigo ba hastui adalindo adabidiniden,
banhaizahi thadeikisinda be epazi inda
bestlitei adalyai kletsa, inda bikiatani.
5 Oko Farasiz inda Naltsosye-dahose-
nigi daako adahalni: hategos nidaho-
langi hastui danihyidiniden do adatin-
ta? Jokon, bila tado thadakizi dainyan.
6 Oko gacin hadsigo agalni: God ba
nantahi Yesaya anihyiininen ai daayi-
si daani, nihiyindaatlohigi! "Di dine
bita ye Siciñ sodadilzini, nti bije ni-
zadi sitsandi holon. 7 Nti t'o Siciñ so-
dadilzin, dine be nabidinesshanhigi y-
kyehdaholingo; 8 God ye nanesthangi
do yikyehgo adahtinta, dine ye nanest-
hangi ai deya yikyehgo adalin aidi ban.
9 Oko agalni: daaiyisi daani God be
nanesthangi yo adasidoan, dine ye na-
nesthangi dainohthani biniyi. 10 Galan
Mozes anigo: nize inda nima niñilni;
inda: haiñin bize inda bima yotsihigi,
bin dadotsa; 11 nti nihiy adadohngo;
dine bize inda bima ahilnigo; yaate
naña asingo ai danikyeh; aidi yaate.
12 Oko do hatihita bize inda bima ba
adisilil do danosenta; 13 oko God bizad
do ilingo adalla, dine bizadigi, naña
hastui bien, bikyeh dahonolingo ai be
ate. Oko di ki atehigi lani adalin. 14
Oko dine daaltsho hokko bidinidgo
agalni; dainolsho dasinolshan, inda da-
dasidohtsago; 15 hatihita dine bi hyi-
kahi, do dyaşongo bilehta, nti hatihita
dine biyiden gahakahigi aidi dine do-
yaşongo iyilin. 16 Dine bija daholoni-
gi bin daditsa. 17 Oko kingune dine
yitsan yahanatsago, godaholangi ai ha-
nihigi ye ndahodelkit. 18 Oko ahilni:
da dos dadohsata? Da dos dahinta dine
bi hyikahi do dyaşongo abileta? 19 Do
bije biyigune neheleta, nti bipit biyigu-
nego, ado gahaka'. Aidi be cinyan da-
altsho yaate silin. 20 Oko ajini: dine
biyiden gahakahigi aidi dyaşongo abi-
lin. 21 Jokon, dine biyiden bize biyiden
hatihita lango gahaka; ncongong nsak-

yensi, adilehigi inda dine niltshedihi,
22 anin, adagononi, banhakkiate, na-
atlo, qobai ya nsekyensigi, qobilgalti-
nigi, zahocinhi, adila, qogotsan. 23 Di
daaltsho dancophigi dine biyiden ga-
haka, oko aidi dine dyaşongo abilin.
24 Ado nditsago Turos inda Sidon bi-
keyahgo, tho ntyel bepanhigi keyah
oko kingune ya iya, dine tado bilbeda-
hosen ce zinizen, nti ce nisditin. 25
Oko astsan bice cinti biyi sizin, gagoni,
oko ganiyago gacin ya atsa. 26 Oko
ai astsani nanala dine bithahden, Su-
rofönikidine la silin, oko hoko godont-
nid, gace cinti biyi gaidinoltshego. 27
Nti Jesus agalni: bin alcini alse nda-
nicad, alcini bicinyanhigi kletcain bas-
nekanago ai dyaateta. 28 Oko astsani-
gi gacin hadsi go agalni: ail daakute
sinantai, nti kletcaini alcini bi ba bi-
zei bikiatani biyagi dainyan. 29 Oko
agalni: kudinidigi ban, nagango ndita,
cinti ai nce biyiden ga nalewud. 30
Oko gagandi nzitsago, cinti ganalewud-
go zilsan, oko gace ai tsaskye yikago
sithin.

31 Ado Turos inda Sidon keyahden
cinanatsa, oko Galili beekidgo nanatsa,
oko Dekapolis holyehigi keyah bineka
cizniya. 32 Oko dine bijekalligi inda
doyalthigi yanadesloz, oko bikidilni
deilni. 33 Oko yilatsazaz, oko gaje yi
wune dolni, oko gatsoyidelcit, 34 ado
qobilgadsigo wutahgo dein, oko agalni:
an nne. 35 Oko daako bija an atsa,
inda gatso dodahastlonsta nastlin, oko
hazogo gatsotsi. 36 Oko tado bagoni
agalni, nti daaltshogo ga yadalthi. 37
Oko daaiyisi ce danizengo adani: da-
altsho yaatego ayila, bijedahkalligi
aditsago andeitle, inda dyaadalthigi
yalthigo andeitle.

8 Oko itan dine daaiyisi dodayui ba-
alanatle, oko bicinyan atingo, Jesus
bidaholangi hokkoyidinid, oko agalni:
2 Dine basini, tado dainyani tha eskan
saalanlingo aidi ban; 3 oko tado dain-
yani bagango anahala'go athingo şina-
dadolei, dodayui nezaden neheskai aidi
ban. 4 Inda bidaholangi adahalni:

Ġadenş ba ndahidiniġ dī ġalkaigi dine ileahigi biġaħgo? 5 Oko apijini: dōk-wi şaṇ ba sinil ndaħja? Oko adanigo: sostzit laṇ. 6 Oko dine ahiłni: tleż be-kagi dinohpiṇ; oko ba sostsiten neidi-nił, oko bikyi sodolzin, oko niyithiṇgo, inda bidahołangi yayinił dine yadei-diyokał; oko dine yiya ndayiskaṇ 7 inda lo adałsisigi dōkwişıṇ ndeiħja, ado bikyi sodolzin; ado ahiłni: ai to dine biya ndahoħka; 8 oko daınyan inda ndaniċad, oko boohigi ndayizla, sostsit tzizis ġadepint. 9 Oko akwe dıṇ de mıl dine iltego daınyan, ado da-bağango thayosa'. 10 Oko daako bi laṇ inda bidahołangi tsinnael yihikai oko keyaħ Dalmanutha holyeġo yekai.

11 Oko Farasiz neheskai ndahadi-dolkiłgo biniyi, oko yadiłhił biyiden be ehozenigi nihicin isdolil deinizen, dadinothaħgo biniyi. 12 Oko biġe bi-yidi daaiysi haťilahaui laṇ niżin oko ahiłni: dī ahołciłligi haťi biniyi be ehozenigi deinizen? Daaiysi daani anihyidesni; dī ahołciłligi be ehozenigi dō la badidesaťa. 13 Oko yitsaṇ dah-diya, oko tsinnael yi natsago tsetna nanakai.

14 Oko kat bidahołangi ba yadayoz-na, oko daaľai deya tsinnael yi yi şaṇ laṇ. 15 Oko ahiłnigo ani: Farasiz bi dīkos bitsadadoħťilil, inda Herod bi dīkonş ta. 16 Oko adaahyisditnigo adani: ba tađo dadejahigi aidi baṇ şaşin. 17 Oko Jesus biľbehozengo aġal-ni: haťegoşan ba nihyeadatinigi baṇ danosen? Da toş nihiylbedahozenta, doş dadoħtsata? Daħaş nihiġe daťtliz? 18 Nihina daholon da doş daohınta? Inda nihija daholongo da doş dadoħtsata? Inda da doş bedaľniťa? 19 Astla de mılgo dine ba astla ba nehethiṇgo, dōkwi dzizis ġadepint ndahisolago? Oko adahaľni: nakisata laṇ. 20 Oko dıṇ de mıl go dine ba sostsit ba nehet-hiṇgo, dōkwi dzizis ġadepint ndahiso-lago? Oko adani: sostsit laṇ. 21 Oko aġalni: haťegoş dō dadoħtsata.

22 Oko Bethsaidago niya, oko dine bina atin le yił ġadaskai, oko bikidilni

adahaľni; 23 oko binaġatinen bekaṇ siľtsogo, kinsiniligi biťahaden biľcizna-aż oko bina yiki delze, ado ġakidilni, oko, haťidaş inıľsaṇ, aġalni. 24 Oko dzidezeğalgo ajini: dine tsin ndahalin-go ndakai yiľsaṇ. 25 Ado bikijiṇ ġana yikiyi nađesni, oko dasdiğalgo ahoła, oko ġadaľte nziľtiṇ, oko dine daaiysi daaltşo join nziľtiṇ. 26 Oko ġağango anahoľa' oko aġalni: kinsiniligi daaka bi notsa, oko kinsiniligi dine daaka la biľġolni.

27 Oko Jesus inda bidahołangi ci na-kai, oko keyaħ Cesarea Filipi holyeġi bi kingdaseahigo jekai, oko aťhiṇgo jokaħgo bidahołangi ahiłni: Dine şaṇ haťi iştin daşilni? 28 Oko adani: Jan Diyingo Thaakişı laṇ, nanaľa adanihi-gi, İlaia, inda la nana God ba nantahi la, adani. 29 Oko aġalni: nihiyş tei haťi iştin dadoħni? Oko Piťer apijini: Christ antiṇ. 30 Oko aġalni; daaka dine ľata biľdahoľni İla.

31 Oko dine bi yaz laṇgo yaťhihwi-doni aidi ye dinesthaṇ, inda hastui inda sodadilzini bindantai inda naltsos ye dahoseni yo dagodinolťshel, ado bodi-yoleyeľ, ado tha bidolkałgo nadidotaľ. 32 Dī daaltşo dasdiťsago ġodiniđ. Oko Piťer binina yica haťişkye. 33 Nti nahayago bidahołangi yinelin, oko Piťer yicin ġadsigo ani: şine nnanta, ein-ti, God bił dō ba nşinikyenşta, nti dine bił deya ba nşinikyens ai binina. 34 Oko dine daaltşo hokkoyidińiđgo inda bidahołangi ilto, aġalni: ħai şin dine şin şikye naġago yinizen şin, bin ata-hoľolpaħi, oko bi tsinaľnaustsit neidit-haṇgo, oko şikye ikaľ. 35 Oko ħai şin dine şin bişizini tapi yaaġalyan şin, biťsaṇ yo adolewul, nti ħai şin dine şin bi-yidi sizinişa dinaan şin, aidi hoľago dapi do. 36 Oko dine nahastsan daatenđen dapi siľingo, nti bişizini bi ħalewudgo, oko haťi şin yatehigi şin da pi do. 37 Oko hwişizinen haťi biken nnasdotleľgo hwińdotleľ? 38 Oko ħaişin dine şin şa yanizen şin inda sişizadıgi, diti baň-hakkiate daahyileiħigi biťahaħgo, Dine-bi-yaz yayanizen dō, daaiysi ayuitei

biže ki atei niyago, bidiyin ndaleahi bil-
9 go. 1 Okogo aḡaḡni: daaiyisi daaḡni
 anihyidesui, ła akon nazinigi do di-
 noneḡta God bebohlonihi bitsil ye niya-
 go dayilsango inta.

2 Oko ḡastḡan eskango Jesus Piter
 inda Jemz inda Jan do yilgo dahi-
 diez dzil ayunltshogo baḡango dasahi,
 oko ta hwiḡaḡgi laḡo atsa. 3 Oko ḡa
 e biki nasditlad silin, daaiyisi łaḡai,
 zas ki atego daaiyisi łaḡai, nahastsan
 bekagi daikisigi adeilnigi bilaḡti ate-
 go; 4 oko Ilaija inda Mozes banaaz,
 oko Jesus bicin yaḡḡi; 5 ado Piter
 Jesus yicin hadsigo ani: nihinantai
 daakwe nihiylahote, cahasoḡ akwe
 ḡaḡo adadiḡniḡ, ła nina', ła Mozes ba'
 inda ła Ilaija ba': 6 ḡasdotsihigi hwe
 astint aidi ban, daaiyisi tsidadiyiz ai
 be atsa. 7 Oko kos biki ilto', oko kos
 biyiden ła ani: diḡi šiḡi ayoostni, dai-
 soḡsan. 8 Oko daako ce ndadzizeḡalgo,
 ḡaḡo dadziḡsanta Jesus deya bil ḡsizin
 dasahi.

9 Oko dzil baḡanden yitan nakaigo,
 dauḡsanigi daaka badaholḡni yidiḡid,
 Dinebiyaz jiscaden ḡanatḡsago inta. 10
 Oko aidi zadigi ya ḡtsidakyenḡ inda
 ndaahyidilkit, ḡatiḡan olye jiscaden
 ḡanatḡsa? 11 Oko ye ndahodilkitgo
 adani: ḡateḡoḡ naltsosyedahoseni Ilaija
 aḡse dokaḡ adani? 12 Oko yicin hadsi-
 go ahiḡni: Daḡni Ilaija niya, inda da-
 altsḡo yaatego aneidotlil, inda naltsos
 biki iscinigi ki atego dinebiyaz laḡo
 yaḡhihwidoni, inda yo dinoltshel. 13
 Nti Si anihyidiḡni: Ilaija da itan niya,
 oko dapi danizenigi adahola, naltsos be
 bikiiscinigi ki atego.

14 Oko bidaholaḡi ya natsago, dine
 dohayui yinego nazingo ziḡsan, inda
 naltsosyedahoseni ndabidilkit lan. 15
 Oko daako dine daaltsho daḡoḡsango
 halahani danizengo ḡacin ndiceḡo hala-
 hotḡa adahaḡni. 16 Oko naltsosyeda-
 hoseni ahiḡni: ḡatiḡ hina daidolkit?
 17 Oko dine ła yicin hadsigo ani: šiḡi'
 bilnanaaz, oko cinti doyaḡḡhihigi biyidi
 sita; 18 oko laḡa ḡadiḡtlad, oko biže ḡa-
 nata, oko beḡo ial, ado bini anatiḡnt,

oko ndaholaḡi ḡaniḡtye apidiḡid, nti
 ce adeilḡn. 19 Oko yicin hadsigo ani:
 doḡaotlaḡo daahyileiḡi! ḡas nezagi
 nihiylanaḡai do? Bilḡanaas. 20 Oko
 yil ḡadaskai, oko yiyilsango, daako
 cinti nohwistlad, oko tleḡ bekajiḡ nai-
 ko, oko biže ḡanatago siḡḡi. 21 Oko
 biže ahiḡni: ḡataḡsan atsiḡsa? Oko
 ani: owe yentaḡ. 22 Oko dohayuidi
 kon yigo dolte, inda ḡo biyigune ta
 ḡodoyolḡhyelgo: nti niḡbehozengogo da-
 sonti yaatego sa andiḡlil. 23 Oko Jesus
 aḡaḡni: intlaḡo, ḡatihigita daaltsho
 yotlani ba adolḡniḡ. 24 Oko daako aski
 biže yicago ani: oḡḡan lan, ḡinantai,
 ḡika anilyed. 25 Oko Jesus dine bicin
 aḡannehelyedgo yiyilsango, cinti bicin
 hadsigo ani: ni cinti, njeḡalliḡi inda
 do yaḡḡḡhiḡi, bi ḡaniḡyed, daaka bi
 nanautsa. 26 Oko cinti ḡaḡa to naḡ-
 wistlad, ado hwiḡhalewud; okogo aski
 dahastsan nahalin, oko ła dine adani-
 go; dahastsan. 27 Nti Jesus ḡakaḡ
 yiyiltḡo nahodilḡyin, oko nisdiḡsa.
 28 Oko baḡan ḡune yaha iḡaḡo, bida-
 holaḡi adahaḡni; nihiḡ ḡatego do
 ḡataniltsheta? 29 Oko aḡaḡni: diḡi
 cintihigi do biḡi ḡahajeta daaiyisi da-
 ani sodilzingo inta.

30 Oko anadiḡkai ado Galili keḡyah
 yiḡi jekai, oko dine bilbedahodolzinḡli-
 gi do yinizentago. 31 Bidaholaḡi yi-
 cin yaḡḡigo ahiḡni: Dine bi yaz dine
 bi la' be bidiḡoltsol, ado deidiyolḡ-
 yeḡ, ado dayiḡḡin do bikijiḡ, ḡaḡi jiḡ
 aleḡgo nadidotaḡ. 32 Nti aninigi do
 deidiḡsata, oko ndeidiḡkil ndi ye-
 dastsid.

33 Oko Kapernaum holyegi niya,
 oko kingune sitago, naidelkit: ḡatiḡ
 athiḡden ba ndaḡḡin? 34 Nti do ada-
 ninta, athiḡden ḡais nihithaḡgi ayuite
 doḡeḡ daahyiditni nden. 35 Oko naki-
 satahigi hokko yidiḡid, oko aḡaḡni:
 ḡai ḡin dine ḡin alaḡjiḡ nizenigi, aidi
 tsida akyedengi doḡeḡ, inda daaltsho bi-
 nalḡye do. 36 Oko aski aḡsisigi neidiḡt-
 yiḡo, ḡaninigi niḡilḡyin, oko yinaznigo
 ahiḡni: 37 ḡaiḡin dine ḡin ḡiḡzadkyeḡ-
 go aski aḡsisigi di ki atego baniya ḡin,

ai ši ǵaniya, oko ǵai šiŋ dine šiŋ baniya šiŋ, ai šiǵesa'ǵigi ǵaniya.

38 Oko Jan ǵacin ǵadaigo ani : dine la deiŋsaŋ cinti ǵainiŋtŋelgo nizihihi bikiyeǵgo, nti ǵo nikiye naǵata, oko ǵo-ta dabidiŋtniǵ, ǵo nihikiye nǵegata ai di baŋ. 39 Nti Jesus ani : taǵo adabi-dolnini, ǵo dine la ayuite naniŋ šiŋi bikiyeǵgo idoliŋ, ado ncon ye šiŋcin yalt-ǵi ; 40 oko ǵai šiŋ ǵo niǵye ena ta aidi nihijoni ate aidi baŋ. 41 Oko ǵai šiŋ šiŋi bikiyeǵgo baŋǵaizahi ye aizigo, Christ bii nliŋgo baŋ, daani anihiyidiŋ-ni ; bicin naiŋyeǵigi ǵo bitsaŋ yo ada-dotaŋta ; 42 oko ǵai šiŋ aŋcini ŋotlango daatajilago, tse ǵazeŋ deŋango, ǵo ntyel bi gojiyilǵango ai bilaŋgo ǵa ya-ate nǵeŋ. 43 Oko nla' baŋhakki na atsago, kidikiŋ, holago ǵyinago jideya daaŋai bekaŋ holongo be, aidi ciniŋta jideya naki bekaŋ holongo be bilaŋti na yaate, akwe kon ǵo ntsheŋta. 44 Adi cuŋ ǵo datsata inda kon ǵo ntsheŋ-ta. 45 Oko nǵad baŋhakki na atsago, kidikiŋ, naniŋǵudgo holago ǵyinago ji-deya, aidi naki bicad holongo ciniŋtaǵa ǵodiyolegan bilaŋ na yaate. 46 Akwe cuŋ ǵo datsata inda kon ǵo ntsheŋta. 47 Oko nna baŋhakki na atsago, ǵahi-diŋǵaŋi ; holago ǵyinago jideya daaŋai biŋa holongo be, aidi naki biŋa holon-go ciniŋtaǵa bi konǵo ǵodoyolegan bilaŋti na yaate. 48 Adi cuŋ ǵo datsata inda kon ǵo ntsheŋta.

10 Ado nǵitsago oko Yudea Keyaǵ-go niya, Jordan wunanjigo, oko dine ǵa ala nanastliŋ, ado da atinengi ki atego ya nanaŋtihi.

2 Oko Farasiz bahaskai oko ndahodel-kit : da dine be estsaŋ le yo ayila'goŋ yaate ? Godanestǵango biniyi adahaŋ-ni. 3 Oko ǵacin hadsigo ahiŋni : Mozes da ajitiŋlihi nihiyilni ? 4 Oko adahaŋni : Mozes, naltsos ba anleho inda yo ini-la' anihiyilni. 5 Ado Jesus yicin had-sigo aǵaŋni : nihije daaiyisi da ntlizgo aidi baŋ Mozes daku ani ; 6 nti ǵodeya-daŋ God dine inda be estsaŋ bilgo ayi-la ; 7 aidi baŋ dine bi ǵeŋ inda bima dahididokaŋgo be estsaŋ yidolja ; 8 oko

[Navaho] 5

ai nakiigi daaŋai bitsiŋ nahalindo, oko ǵat ǵo naki le ateta, nti daaŋai. 9 Oko kat ǵatiŋ God ahiyisja šiŋ, ǵo dine nana alseianilaŋta. 10 Oko kin guŋe nahastǵango bidaholaŋgi yina nadaho-diŋkit. 11 Oko aǵaŋni : ǵai šiŋ dine šiŋ beestsan yo ayila'go, la ya naas-kyeǵgo, oko pi adilehido ; 12 oko ast-san bahastin yitsan diyago, la yana-skyeǵgo, oko ai ilto adilehi.

13 Oko aŋcini ba dayizeŋ yiki dadi-dolnigo, oko bidaholaŋgi taǵo adaŋtini deidiŋi ; 14 oko Jesus yiŋilŋango daai-yisi ǵo biŋaŋonta, ado ani : bini aŋcini ŋahaka', taǵo bican ndaŋkai, diŋi ki atehigi God beboholnihihi. 15 Daaiyisi daani anihiyidiŋni ; ǵai šiŋ dine šiŋ God beboholnihihi ǵo aŋcini aŋsisigi ki atego yahadokaŋgo, aidi daaiyisi ǵo ya-hadokaŋta. 16 Oko yinaznigo dahidiŋti-yin, yiki diŋniŋgo bikiyisodolzin.

17 Oko aŋiŋgo jekaigo, la ǵacin ile-wul, ado ǵacin ntsidinokogo aǵaŋni : ŋinantai yaŋtehi, holago ǵyiniŋnadosǵo dadiŋniŋ ? 18 Oko Jesus aǵaŋni : ǵategoŋ yaate ŋidini, God ai deya daaŋai yaate, ado yadatehigi atin. 19 Be naneŋhani ni niŋbehozen ; ǵo aŋdileta, ǵo dine la siŋyeŋta, ǵo dine jinoahŋta, ǵo dine bisdileŋta ; nizeŋ inda nima biŋ bikiyeŋoliŋ. 20 Oko ǵacin hadsigo aǵaŋni : ŋinantai, diŋi daaltŋo aŋla aski niŋliŋdaŋ. 21 Oko Jesus ǵoneŋiŋgo ayoayontni, ado aǵaŋni : daaŋai ai ne atin, nǵita, daaltŋo neholonigi nahil-nigo, oko dine badahajopahigi biŋaŋni, oko yadiŋliŋ biyidi ilini negodoleŋ, ado ŋikiye nana. 22 Oko ye ǵadsihihi paŋpini, oko ǵobilhadsitaŋgo anatsa, be-holonigi ǵohayuigo aidi binina.

23 Oko Jesus nǵizeǵalgo bidaholaŋgi ahiŋni : daatiŋi God beboholnihihi guŋe yahadokaŋligi daaiyisi niŋsil. 24 Oko bidaholaŋgi ce ya ntsidakyenŋ. Nti Jesus ǵananatsigo ahiŋni : aŋcini, atini yadaolihihi God beboholnihihi guŋe ya-hadokaŋligi daaiyisi niŋsil. 25 Ǵaŋas-kidi tsatsosi binekahotsani guŋe yine-ka ǵaŋgo aidi niŋsil nǵi, dine atini God beboholnihihi guŋe yaŋaŋgoaidi daaiyisi

niłsil. 26 Oko daaiyisi ce ya ɲtsidak-yenŋo adoadaahyiditni ; aidi daanigo, haɲsaɲ bicanhidotal? 27 Oko Jesus ɲoneɲingo ani: God tei idolil, dine ai ɲo iyole ateta. God iyolilili daaltsho ɲo niłsila.

28 Oko Piɲer yicin yaɲilɲhigo ani: jokon, niɲyi daaltsho yo adadetango, oko nikyɛ adikai. 29 Oko Jesus ɲacin hadsigo ani: daaiyisi daani aniɲyidiɲni; dine ɲo baɲan yo adinaɲ adilteta, inda bikiso inda bilakye, inda bizei inda bima, inda beestaaɲ inda ba aɲcini inda keyah, ɲi ɲikyeɲgo inda haniya-tehi bikyeɲgo, 30 nesnatindi akuna-neltego be ɲodolel ɲi kat holɲiɲigi, kin inda bikiso inda bilahkye inda bima inda baalɲcini inda keyah, ɲhigoni bilgo; inda nanala nahastsanigi biyi holago hyinado. 31 Ni ɲi dohayui aɲsedi akyeɲi dolel, inda akyedihigi aɲsedi dolel.

32 Ado Yerusalemgo athingo joka, oko Jesus alaɲɲin ikaɲ tsidadolyizgo, oko yikyɛ ikahgo ɲdastsid. Oko naki-satahigi bicin yaɲthi oko apididolɲililigi ye yilgolni; 33 oko aɲalni: jokon, Yerusalemgo ika, oko Dinebiyaz sodadil-zini bindantai bila ye ɲdeidodolɲyɛl, inda naltsos ye dahoseni bila ye, oko diyoleyɛlgi ye ɲadadotsi, oko nanala dine ya deidolɲyɛl; 34 oko aidi ɲadatlo, inda ɲdaɲoniłtsɲis, inda ɲaki dahidizi, inda daɲodiyołhyɛl; oko ɲhagi ɲin aleɲgo nadidotal.

35 Oko Jɛmz inda Jan, Zebedeus ba aɲcini ɲaniazgo ani: Nihinantai, niɲyi yidikililigi lana niɲzen. 36 Oko aɲalni: haɲsaɲ naɲa adililil nosen? 37 Oko aɲalni: Ayuite Natani dilɲlgo, niɲyi a niɲnaɲi sitado, inda la niɲɲlaji sitado, aidi lana niɲtsen. 38 Oko Jesus aɲalni; yinołkyedigi ɲo niɲyilbeho-zenta, bikye ɲhiɲwideɲniɲhigi niɲyi dat-si ilto bikye ɲhiɲwidolɲni? 39 Oko aɲalni; ou. Oko Jesus aɲalni: bikye ɲhiɲwideɲniɲhigi aidi bikye ɲhiɲwidolɲni; 40 ni niɲnaɲi inda niɲɲlaji dinol-kyɛliligi aidi ɲo be ɲoholɲita, ni ba asteilyahigi ba didotal. 41 Oko la nes-nanigi deidistsango Jɛmz inda Jan

daaiyisi ɲobilyadateta. 42 Oko Jesus hokko yidiniɲdgo ahiłni: niɲyilbedaho-zen dine be bidaholɲihigi bindantai adate, inda dine ayuidatehigi bedadila. 43 Ni niɲyi nihiɲhaɲgi ɲo akuteta dolel, la nihiɲhaɲden ayuiniɲte nizenigi aidi nihiɲnaltyɛdo; 44 inda daaiyisi nihiɲhaɲden ayuiniɲte nizenigi, daanol-sho nihiɲnaltyɛdo; 45 oko Dinebiyaz lan ɲo natani biniyi niya ta, niɲ naltyɛ dogo yiniyi niya, inda biɲiziɲi ye dina-ango dine dohayui yican hadokałgo yiniyi niya.

46 Oko Yeriɲogi jekai. Oko Yeriɲo-do cekaigo, bidaholangi inda dine dohayui bilgo, Bartimeus Timeus biyi' athin yigałgo adokyego, bina atingo aidi ban. 47 Jesus Nazaretɲen atingo yidistsango, Jesus yicin dilɲagzo ani, ni David biyi' ɲlinigi Jesus, ɲika anil-yɛd; 48 Ado dine dohayui, ɲado adini-ni, adahałni ɲdi daaiyisi yego iɲa, David biyi' ɲlinigi, ɲika anilyɛd. 49 Oko Jesus yiziɲgo adi; hokko bidołni. Oko hina atini dayizigo adeilni: niłho-zongo ɲɲita, hokko niłni. 50 Oko ga-belɲtlei naɲgo ayiylgan, niɲdistsago ado Jesus bazniya. 51 Oko Jesus ɲacin hadsigo aɲalni: haɲsaɲ na adililil ɲi ɲtni? Oko bina atini aɲalni: ɲinan-tai, ajoin ɲjotle lana nisen. 52 Ado Jesus aɲalni: yinalgo iɲal, iɲtlani be ananti ilya. Oko daako ajoinni ɲziɲst-lin, ado athingo Jesus bikyɛsniya.

11 Oko Yerusalem daaiyidigi jo-kałgo, Betfage inda Bethani hol-yedi, dzildi Oliv dzil holyedi, bida-holangi naki bilaɲɲin iyila'. 2 Ado aɲalni: kin siniligi wunanjigo dohaɲ, oko ade noazgo, ɲhili biyazo dahastlon-go biki dohaɲ, ɲonaiyeta, kyedohalgo, adeɲ ɲdohlos. 3 Oko dine la, haɲegos ołtin, niɲyilnigo, nihiɲnantai yinizen-go ai ban bididolɲni, oko daako t'o yidi-dotshil. 4 Daako akondiaz, oko ɲhili yazi ce athingi dahastlongo yanaaz, ah-yiditngi, oko kyeyia'. 5 Oko la bigah nazingo, adani: ha lauɲin ɲhili biyazi kyehat? 6 Oko Jesus anihiylnigo, 'ni, oko daako yideidestshit. 7 Oko

thili biyazi Jesus yeinloz, oko beltledi yiki destsoz, oko yika nesta. 8 Oko dine dohayui athingo beltledi ndeskad, inda la tsin dayilnego athingo nihyideiyinil. 9 Oko bilanjin deikahigi inda bikyedengi dadilewus; Hosana, danigo; 10 hozongo God bizað bikyehgo ikalligi; hozongo nihizeyi David bebohlnihigi, Jehovah bizað bikyehgo ikalligi! Hosanna wutahti!

11 Oko Jesus Yerusalem gunë ya iyago, inda biyi sohodizini kin gunë yaiya, oko wunë daaltsho hatihita yinelingo, oko kat ininang silingo, Bethanigo nakisatahigi yilyikai.

12 Oko apinigo, Bethani den nakago, dicinbinilhyin; 13 Oko cinyan lakanigi bitsin la nezaji iago yilsan, atan ban holongo, oko akonniya, la cinyan ban holongo yidinolinlgo biniyi, akwe iniyago tado yahiyilsanta atan deya; tah-to akwe naholzigo ban. 14 Oko Jesus yicin hadsigo ani; Holago dine to la na nadotinla; oko bidaholangi deidist-san.

15 Oko Yerusalemgo yikai, oko biyisohodizini-kin yaha iya oko dine akune ahandailnihigi ci inilkad, bikitani beka peso alhadajitnilen neidiyelgan, oko gaspidi ndayilnihigi bi bikidahastahi ilto; 16 oko dine do asa biyisohodizinkin bineka dajijatago ohosen. 17 Oko dine neinthingo agalni; da dos biki is-cinta, shisikinigi, dine daaltsho kin biyi sohadzini deilni; nti nihyi kin biyi aninphi adalla. 18 Oko naltsos yedahoseni inda ndailnihi bindantai deidist-sango ho diyoleyel ya ntsidakyens, nti hwedaltsit, dine daaltsho ye nannthinigi halahani danizengo aidi ban.

19 Oko ininango kinhaleahiden ci nanakai.

20 Oko apinigo begahgi joka, tsinen sakkango dayilsan; 21 oko Petrus yernalnigo, agalni: shinantai, tsin bahatsit bidiniden sakkan lan. 22 Oko Jesus gacin hadsigo agalni: God ba inli. 23 Daanigo anihyidisni; hai shin dine shin di dzilligi yicin gadotsi, hyiditna, inda tho ntyel ndiyolegan; nti nje biyidi do

dota nsinikyens ta, nti jotlango, daandi da aninigo adonil, ta yokyedigi bi do. 24 Aidi ban anihyidisni: hatisan lana nnizenigi, sodilzingo yintlango oko ni do. 25 Oko sodilzingo, la banhakki-anilago, saninaa'; oko nihizeyi yadilhil biyidi sitahigi ai ne banhakki atehigi ilto na neididoal. 26 Nti do na neideahgo nihizeyi yadilhil biyidi sitahigi ilto ne banhakkiatehigi do naneidido-alta ilto.

27 Oko Yerusalemgi najekaigo, oko biyisohodizininiki bi jegahgo, ndailnihi binantai inda naltsosyedahozeni inda hastui gahaskai; 28 oko adahalni: hais bizi bikyefigi di alil? Oko hai ku antin nini? 29 Oko Jesus gacin hadsigo agalni: si ilto la nanihyidideskil nisen shicin gadahsohtsigo, oko be nihyilgodesni ku astinigi sei dinnaanigi. 30 Jan diyingo thabideskizis gaden, yadilhilden datsi, dine bithahden datsi? Kat be sildahalni. 31 Inda adaahyiditnigo adani: yadilhil biyiden dadintnido, oko san hatego do dohtlanta, nihyididonil; 32 oko dine bithahden dadintnigogo, dine yeneiltsit, daaltsho Jan daanigo God ba nantahi danizingo: 33 oko Jesus gacin gadastsigo adani: do nihyilgedahozenta. Oko Jesus ga nadotsigo agalni: oko do be nihyilgodesni, hais bizi bikyehgo astin.

12 Oko hani ye golahonilni: dine la cilnaatlhohigi bidaakyehgi kidila, inda yinaasti, inda tho litci be ilinigi ayila, inda dine ya agalyandogo yeisint, oko nezago niya. 2 Oko akwe naholzigo ganaltye la ai dinehigi yicin ila', daakyeh bi nestanigi la bi dogo ai biniyi. 3 Nti ai dinehigi ai naltvehigi nabidinesgalgo daakyedanalea'. 4 Oko nana la binaltve akon neinila', oko ai daholne, bitsitsin ndeidesne' oko ncongo adahola andahasa'. 5 Oko nailto la akon anayila', ado dahwishyyn; inda dohayui la, oko la ndeinesgal inda la dayishyyn. 6 Oko daalai biyi' t'a hazo ayoayontni, aidi akyedi yicin anayila', yaatego ya ntsidakyens shiyi'go ai ban, anigo. 7 Nti ai dinehigi adaahyiditni:

daakyeḥ ai pi doleḥ, oko daḡodiyileyeḥ, oko daakyeḥ aidi niḡyi doleḥ. 8 Oko daḡwiṣḡyiṇ, inda daakyeḥheṇ ci daḡwiṣḡan. 9 Oko kat daakyeḥ binantai da doniḥ? Dokaḡo inda ai dinehigi neidoḡṣṡiḡ, oko daakyeḥ ai tla neidi-doaḥ. 10 Da ḡidiṣ ṡado dainoḡṡṡata God biṡad biyideṇ: Kin iḡini tse yo aḡyiḡḡanigi, aidi kin wiṡadi saanigi siḡiṇ? 11 ḡidi Jehovah binaniṣ ate, inda niḡyi ce ba ṡtsideikyeps? 12 Oko ce daḡoṣod ṡti dine yeḡaltsit, oko biḡḡeḡeḡozen ḡi hanihigi ḡakiḡḡo yahalni, oko anahaskai, oko dabagango anas-kai.

13 Okogo Farasiz inda Herodiyanz la ḡaciṇ dayiḡad, saden ḡakadaḡiḡḡiḡlo biniyi'. 14 Oko ikaigo adahaḡni: ni-hinantai, niḡyiḡḡeḡozen ḡo daanini ṡḡiṇ, ni daani ḡolni laṇ, dine adanini ḡo ṣiṣikyeh ṡnizen ta, ṡti God biṡadigi ai daani be nanṡṡin, Natani peso ba-hatniḡlo, ado ḡo ba-hatniḡtago, ḡaitihigi ṣan yaate? 15 Ba dahiditniḡ datsi ḡota datsi? Oko Jesus ya ṡtsidakyeps biḡḡeḡozen ḡaḡni: ḡateḡos ṣi daṣino-ṡṡan? Peso la ṣanaa' dineṣiṇ. 16 Oko kwe deinaan. Oko ḡaḡni: ḡaiṣan yiki sita, inda ḡai ṣan yiky iṣciṇ? Oko adani: Natani laṇ. 17 Oko Jesus ḡaciṇ hadsigo ḡaḡni: ḡa ti natani bii badahoṡniḡ, inda ḡati God bii badahoṡniḡ. Oko biṡadigi ce ya ṡtsidakyeps. 18 Oko Sadusiz bananakai, danneni ḡo nahidiḡḡḡo dayoḡḡango, oko ṡdahodiḡkitgo adani: 19 Natani, Mozes naḡa yiky iṣciṇ; dine la beestsan yaṇ dat-sago, baalciṇi atingo, bitsili yaṇ ikyeh-go, ado binai ya alciṇi banahiciḡ. 20 Oko sotsit alaḡaceḡo, oko alaṇḡiṇ naḡahigi beestsan ayila, oko baalciṇi atingo dahastsan; 21 oko na akyedi ṡneidiḡṡyiṇ, oko ai iḡto baalciṇi atingo dahastsan, oko na akyedi iḡto da akut-sa. 22 Okogo ṡa sotsitgo ṡdahodiḡṡyiṇ ṡdi daaltṣṡo ba alciṇi atingo nezna. Okogo ai bikijiṇ atsani iḡto dahastsan. 23 Daanigo dine nahidiḡḡḡo, aiṣ sotsitigiṣ ḡais be estsaṇḡo? Ai sotsitigi daaltṣṡo beestsan siḡiṇḡo aidi ban. 24

Oko Jesus ḡaciṇ hadsigo ḡaḡni: ḡa niḡyiṣ biṡṡadadoan, God biṡad biki iṣciṇigi ḡo niḡyiḡḡeḡozen, inda God bebitsiliḡi ḡo niḡyiḡḡeḡozen ai be ate. 25 Dine dannen nahidiḡḡḡiḡi ḡo aḡa ṡdaikyehṡa, inda ḡo aḡadeidiḡṡṡa, inda yaḡiḡiḡi biyidi daholonigi diyiṇ ṡdaleahi ṡdahalingo. 26 ṡti danneni nahidiḡḡḡi, ḡa Mozes binaltsṡos ṡado dainoḡṡṡata, cildenini biyideṇ God Mozes yiciṇ hadsigo; ṣi Abraham bi God niṣḡiṇ inda Isaak bi God inda Yakob bi God niṣḡiṇ? 27 Dannehigi ḡo bi God jiliṇṡa, ṡti daḡyinanigi bi God jiliṇ, oko biṡṡadanoan.

28 Oko naltsṡosyehoseni la niya, alciṇ yaḡaiḡiḡiḡi yidiṡṡan, oko Jesus yaate ḡahastsihigi biḡḡeḡozen, ḡaḡni; ḡai ṣan ayuite sad bikyehḡahiniṡṡanigi? 29 Oko Jesus ḡaciṇ hadsigo ani: ḡi al-sedi bikyehḡahiniṡṡanigi sad; Israel-dine dasinoḡṡan, Jehovah nihi God da-alai Bikyehḡahiniṡṡan ate; 30 Jehovah ni God ṡḡe be daaiyisi ayojntni, inda niṣiziṇi be inda ni ṡsekyeps be, inda ṡṡiḡi be ayojntni. ḡidi al-sedi ado ayuitehigi bikyehḡahinoḡṡanigi sad ate. 31 Inda akyedi ku nana ate; biḡkyehotini ayojntni, t'a ni ki atego. Aidiḡiṡiṡiṡi alahḡo bikyehḡahiniṡṡanigi sad. 32 Oko naltsṡos yehoseni api-jini: ala akuten, ṣinantai, ni daani ḡolni: daalai God laṇ holon, inda nana atin; 33 oko nihiḡe be inda nihiyidisiziṇi be inda nihiṡsekyeps be inda nihiṡṡiḡi be ayoadeiniṡṡnigo, ai daaiyisi yaate, biciṇ ṡdahidiḡiḡiḡi daaltṣṡo ai dohozoṡta. 34 Oko Jesus yiḡiṡṡan ḡwiṇyaṇḡo ḡahatsigo ḡaḡni: God be-boholniḡi bitsandi ḡo nazadi siniziṇṡa. Oko ai bikijiṇ ṡnaḡaisdidoḡkiliṇ bit-san dajitiḡ.

35 Oko Jesus biyisohodiziniḡiṇ ḡuṇe nanṡṡiṇḡo ani: ḡateḡos naltsṡos ye dahoseni Yistaiṇiḡi ai David biyi' adani? 36 Oko David dapi Nilcidiyiṇ be anigo Jehovah Bikyehḡyiniṣnani api-jini, niṣṡajigo ṣiḡaḡ ḡa ṡṡa, ne ena nikyetlahḡi nininiḡiṇ; 37 David ṡa pi anigo Bikyehḡyiniṣnani ate, okoṣ

hatego biyi' do? Oke dine daaiyisi dabistsango deinizen.

38 Oko nanpthingo ani: naltsosyeda-hoseni bitsada-dohli, bi e ayuidanilnez thadadekahgo tei bilyadate, ado kin-thah naasthingo natani dabiditnigo dei bilyadate; 39 oko biyi alanaatlehi kin guno biki dahastahigi alsedihigi tei bilyadate, oko cinyan andalin guno cin-yan yadatehigi tei deinizen; 40 oko astsan bahastin adastintigi bagan yit-san deinyan, oko sodilzin ayunlnezgo adeile, dine t'o dabinilin biniyi'; aidi daaiyisi baphakki adolnil.

41 Oke Jesus peso bi tsa yigah nestago, oko dine peso yiya dayinigo yiyil-san, oko da atini dohayui dohayui peso yiya dayinil. 42 Oke astsan baha-jopahigi la niya, oko naki dotliso yi yiyinil. 43 Oke bidaholangi hokkoyidinigo ahilni: jokon, daiyisi daani anihyidishi, di astsani bahajopahigi agadi peso yiya yiyinil, nanala hastui ai dohozonta, 44 ei dahintehigi ai tei yiya dajinil, nti di astsanigi t'a neijahigi yiya yiyinil ai be ate.

13 Oke biyisohodizinkin biyiden jekaigo, bidaholangi la abilni: nihinantai jokon, tse ayuidatehigi be kin, inda kin ayuidatehigi. 2 Oke Jesus gacin hadsigo agalni: da di kin ayuidatehigis injin? Tse daalai ndi do alkyledasaantado, daaltsho ndoltas.

3 Oke dzil yigango tah nahasthan biyisohodizinkin wunanjigo, oko Piter inda Jemz inda Jan inda Endru dahi nahodilikit: 4 nihiylgolni, gago agodonil aidihiigi; di daaltsho ahodonilligi hati be e hozendo? 5 Oke Jesus gacin hadsigo agalni: gaidinilin, daaka lada nihiyidole hila. 6 Sizi bikyehgo lani nihidoka', si Yistainilli istin dani-do, inda dine dohayui yidadolo; 7 okogo alkveyicago dasidohtsango, tado ndalsiti, oko aidihiigi daaltsho agodonil, nti tado aji galzista; 8 oko dine daahyikando, inda dine bindantai da ahyikando, oko tlango nahastan adidoka, inda diein dolni; didi agodolnilligi begodolzis.

9 Nti adaadagolyan, oko alanaatle-

go nihiylndaka'do, inda biyi alana-atlehi kin guno ndanihyinilgaldo, oko natani yigah nihiylneheka'do, shisina be bilbedahodolzinlgo biniyi. 10 Oke Haniyatehi alse daaltsho dine be bilgodoni. 11 Oke owailyago ndanihyiesdago, inda natani yadanihyiesdago, gadadohtsihi tado ba ntsidah-kyensta, inda bitsedi tado bandapinii, Nilcidiyin adadidohtnigi nanihyin-thindo akwe holzisiigi. 12 Oke dine la bikis yidastsago yidiyoleyel, inda dine la bizei biyi' yidastsago yidiyoleyel, oko alcini gaseini yikijin ndidotalgo bade-tan dadotsalgo biniyi. 13 Oke dine daaltsho danihyijolado sizi binina, oko haisin naholzisijin yidilkalgo ai bicani-dotal.

14 Oke Romandine bi silau diyingo kinhaleahigi yiyigun nazingo, God ba nantahi Daniel aninigi ki atego, (haisin di julthahigi yiditsado) Yudea keyahgi diue kyedahatinigi dzil biyigo yo ahyije. 15 Oke hai sin kin yigan nagahigi daaka ya anautsa, tapihigi baganden ci dotjigo biniyi'. 16 Oke hai sin daakyehegi nagahigi daaka kindi bi e yanautsa hila; 17 nti hwe dalt-sani inda dabidiltahigi akwe holziso, 18 nti didihigi do haigo agodonilgo sodadolzin. 19 Oke akwe holziso daaiyisi dine thidahwidoni, God nahastan iyilahandan kat inta do kutego thigont-nita, oko di bikijin do aku nahodont-nilta. 20 Oke God akwe holziso do alcintigo ayilago, do la hyinanitado, nti dapi bi dine binina, nininniligi binina, ai yolcalligi alcintigo ayila. 21 Oke dine la anihyilnigo, jokon kwe Yistainilli, inda nanala anihyilnigo, jokon, co nledi naga, daaka dauhtlan ila; 22 oko yistainilli yidadilyai inda God ba ndantahi yidadilyai, aidi akon ndakaido, ayuitehi adeilindo, dine yi ndaalodogo biniyi, God nininiligi da yidadolo adeilegogo. 23 Nti ataadagolyan, jokon daaltsho agodonilli be nihiylhwehni.

24 Oke akwe yolkalgo, thidahasni do bikijin, johonaai cahodohyeyel, inda

tlehonaai do be adintinta; 25 oko yadilhil biyiden son ndoltas, oko yadilhil biyidi be bitsiligi aidi yeditshiso. 26 Oko Dinebiyaz kos biyigi niyago deis-dolse, ayuitego hozongo, inda ayuitego bitsilgo niyago. 27 Oko bi ndaleahi yidola', oko daaltshoden bidinee ba aladeidolil, nahastsan bekagi ndahonesanden inda yadilhil biyadi ndahonesanden.

28. Tsin bahanihigi bohol'a'; bitsin ditotigo, inda bitan banhalehgo, aidi be nihyilbedahozen shi nahotlehigi; 29 aidihigi ki atego didihigi atsago, aidi be nihyilbedahozendo, daaiyididen naholzis. 30 Daani anihyidishi, didi aholciligi do adotinla, didihigi atsago inta. 31 Yadhilhil inda nahastsan bilgo adotinl, nti shisizadigi do adotinla. 32 Nti akwe yolkal inda akwe holkilgo dine do bilbehozenda, inda diyin ndaleahi yadhilhil biyidi do bilbedahozenta, inda God biyi' dota, bi Zei deya.

33 Oko ataadagolyan, dasidojin do sodadolzin, donihyilbedahozenta gagoşin ahodonil ai binina. 34 Oko Dinebiyaz nezago deya dine nahalin, bikin bitsan diya, oko binanil bebidaholnigo ayila, inda dine daaltsho bi nanişigi ye dinan, inda kinyaagalyanigi diniin yiini; 35 aidi ban dasidojin, do nihyilbehozeno gagoşin kinbinantai natta, ininango datsi, tle alningo datsi, nahohai anihigo datsi, gayilkango datsi. 36 Hazogo natsagogo, oko nihi datsi ndaalguşgo nihikinatsa. 37 Oko anihyidishinigi daaltsho apidişni; dasidojin.

14 Oko dipeyazi inda ba dikos-atini deidoynligi naki eskango, oko ndailnihi bindantahigi inda naltos yedahosenigi sistla dagodiniltshel dani-zen godanesthan: 2 nti adani: alahazlingi dota, dine dahoskye dolol şaşin.

3 Oko Bethani holyehigi Simon, dine daate nden bilodgo bagangune sitago, astsan le lakandahalcinigi thozis yeinego yaiya, daaiyisi ilingo, oko thozis aidinaango bitsi yiki yayinil. 4 Oko dine la binina do bilдахaltinta, hatiş biniyi di lakandahalcinigi yo ajikan,

adani; 5 distin bangodolelgo nahidonihe, ado badahajopahigi bithadonihe. Oko biciñ do bildahozonta. 6 Oko Jesus ani: tado ban ndahtini, bin naga, yatehi naniş şa ayila ai di ban. 7 Badahajopahigi daalajin ndakai nihithahigi, t'a nihi danosengo yatehi ba adalin, nti şi do nihithahigi naşata do; 8 t'a yineleanigi ayila; şitsi şaistla tahto tlesidilteylgo; 9 daani anihyidishi, yatehani nahastsan daatenden bekagi banahanido, binanişigi ilto be hanido.

10 Oko Judas Iskariot, nakisatahigi la, ndailnihi bindantai yango iya ahadadidedotalgo biniyi; 11 oko deidistsango banbildahozon, ado peso ndontniil adahalnigo gadeidezean. Oko ahadadedotalgi ye iste ndahazean.

12 Oko dipeyazi deidolegalligi la eskango, godaholangi adahalni; haşan cinyan adadinil? 13 Oko bidaholangi nakigo ahilni: kinhaleahigo doaşgo, oko adi noaşgo, dine la thosji ye tho yalgo bitahdoaş, bikyeoasdo. 14 Oko dine yaiya gune, ai kinigi binantai apididohnil; hai tabini hazean, şidaholangi bildadesşinligi; 15 oko bagandi kin ayuigotontsho akwe nihyildoka, dailtingotogo, cinyan akwe naha adolil. 16 Oko boholangi dahdiaş, oko ta aninengi ki atego yikiniş, oko akwe cinyan ayila.

17 Oko nakisatahigi kwe ininango yił yikai. 18 Oko dinespingo adaniyan, Jesus ani; daani anihyidishi, nihi la şildaosanigi la dine ba şididoal. 19 Oko banbinigo ya ntsidakyen, ado adaahyiditni, oko la şi datsi, ani, inda nanala şi datsi, ani. 20 Oko gananat-sigo ağalni: di nakisatahigi la, tlesta yi galkahigi aidi ate. 21 Dinebiyaz daani deya, ta be biki iscinigi ki atego, nti dilahayui ai dinehigi, dine yaşidoalligi, do bidiscingo ai yaate nden.

22 Oko dainyango, Jesus ba dahidinango, ado yikiy sodolzin do niyizthiñ do bithaizni, ado ani; ndahollahgo dasan, aidi şitsis ate. 23 Oko banhaizahi neiniango, oko yikiy sodolzingo, do yithahidezean, oko daaltsho dayotlan.

24 Ado aḡaḡni; ḡidi ṣi diḡ ate, aidi dine bayantniliḡi. 25 Daani anihiyidiṣni; cilnaatlohi biṡohigi ḡo ḡa nadeṣṡiḡṡṡa, yadiḡḡiḡ biyidi ḡa nadeṣṡiḡṡṡo inta.

26 Oko sin ye daḡoṡḡaḡo, dzil Olive holyehigi yigango ḡanaskai.

27 Oko Jesus aḡaḡni: ḡi tḡe daanoḡṡḡo ṣiṣiḡḡa ḡo niḡyildahaltinta do, biki iscinigi ki atego, naniḡkadi diyessḡeḡ oko dipe ṡḡaidoka. 28 Nti jiscaden ḡa-nastsago ḡo bikijin Galiligo niḡḡanjin deṣaḡ. 29 Nti Piṡer aḡaḡni; daaltṡḡo ḡo-bildahaltintago, nḡi ṣi ai ḡota. 30 Ado Jesus aḡaḡni: daani anihiyidiṣni, ḡi jin tsida ḡi tḡego, naḡoḡai taḡto nakidi anihigo, ṡḡadi ḡo pii niṡḡinta didinil. 31 Oko hoṡon hoṡkyen tsiḡo niṡsize-ḡodoleḡo, nḡi ḡo nii niṡḡinta to ḡo ṣi-neateta. Ado daaltṡḡo t'a alḡilḡyehḡo ḡadastṣi.

32 Oko Gethsemane holyegi yekai, ado bidahoḡangi aḡiḡni; kwe nahisoṡṡan, sodistsingo. 33 Oko Piṡer inda Jemz inda Jan yildeskai, oko daai-yisi tsidolyiz oko daaiyisi bahuni, 34 ado aḡaḡni; ṣiṣiṡini daaiyisi bahuni sizeḡodoleḡḡiḡi, akwe nahisoṡṡango dasidoḡin. 35 Oko daaiyidigi niyago, nṡi-dinokogo sodolzin, akwe olḡilḡiḡi ḡat-sango ileḡi ki itego kuhunnehgogo. 36 Ado ani: Ṣiṡei, ni daaltṡḡo anilḡin, ḡidi baḡḡaizahi sitsanna', ṣi nisengo ḡota, nṡi ninizengogo. 37 Oko natsago daaḡṡuṡgo yikiniya, oko Piṡer yicin had-ṣi: Simon, ḡa ilḡuṣiṣ, daaḡai aḡyelkit-jinṣ ḡo tsidezeṣin leṡṡe ta? 38 Dasidoḡin do sodadolzin, ḡo niḡyi dadinoṡṡaṡṡa biniyi. 39 Oko akon ananatsa sona-dolzingo, ai zadigi ye ḡanahastṣi. 40 Oko aden nanatsago najilḡuṡ yikina-natsa, daaiyisi biḡdanizengo ai be ate, oko ḡanadadotṣihigi ḡo biḡbedahozenta. 41 Oko ṡḡadi nanatsago, ado aḡaḡni; kat daolḡuṡ ado ḡadaḡyin, kat da aku-di, olḡilḡiḡi aḡi olkit, Dinebiyaz baḡ-hakkiadatehigi ye aḡa danestaṡ; 42 nḡoḡje, ṡḡin daḡdedika, okon nṡaṣidi-naanigi daaiyididen.

43 Oko daako taḡ yaḡilṡḡigo, nakisa-tahigi ḡa, Judas niya, inda dine doha-[Navaho.]

yui yilyineḡ, diltḡiṡṡa tsinta deitja, ndailnihi bindantai inda naltṡosyedahoseni inda hastui bitsanden oneḡ. 44 Oko Judas be ehozeni ḡa ayilago ani: t'a bizanistṡanigi aidihiḡi atinḡo, deidoḡṡoḡ do ḡazogo dadeididoḡṡṡo. 45 Oko Judas ḡaniyago, daako ḡaciṡ diya ado, haḡḡani ṣinantai, 'ni ado yizantaṡ. 46 Ado daḡṡosgo do dadadiḡo. 47 Oko dine biḡḡḡi nazinigi ḡa, bidiltliṡ ḡayitsinṡgo, oko ndailnihi binantai ba naleahi neidiḡḡaḡ, oko ḡaḡa kinilḡḡaḡ. 48 Oko Jesus ḡaciṡ hadsiḡo aḡaḡni: ḡa anijḡḡi ḡasṡṡan nahalingoṡ tsin inda diltḡiṡ deinoḡja dasisidoḡo? 49 Da-akwi jin biyisohodiziniḡi ḡune naniḡyiniṡṡin, nṡi tado dasoḡṡodta, nṡi biki iscinigi daaiyisi aḡodonil. 50 Oko bi-dahoḡangi daaltṡḡo ḡatsan diṡṡe dasahi sizḡin. 51 Oko ḡa dine anid naḡḡahigi ḡakyṡ niya, t'aliteciḡo naḡaatahi biki-destiz oko tsilḡye daḡṡoḡ; 52 naaḡa-atahiyen daakon siṡsozgo, t'a liteciḡo yitsan dilewud.

53 Oko ndailnihi binantai baḡango Jesus adesloz, oko nadailnihi bandantai daaltṡḡo inda naltṡosyedahoseni inda hastui daaltṡḡo alaṣilḡin. 54 Oko Piṡer nezaden ḡakyṡ ikaḡ, inda ndail-nihi binantai baḡan ḡun yaḡiya, oko bi ndaleahi yḡḡḡaṡṡan, naṡṡilḡo sita. 55 Oko ndailnihi bindantai daaltṡḡo inda alaṣilḡiḡi daaltṡḡo baatei binina diyoleyeḡo ce ḡadaṡṡṡa. 56 Oko doḡayui ḡa dahalni, nṡi bahanigi ḡo aḡyidalmeta. 57 Oko ḡa naziṡ, daatsai-go ḡa dahalniḡo adani; 58 anigo dasiḡṡan; ḡidihiḡi biyisohodizinkiniḡi yila be ilyahigi ndeskaḡ, oko ṡḡagi jin aleḡḡo ḡa nṡadeṣaḡ ḡo yila be ilyahigi. 59 Nti bahanigi ḡo aḡyidalteta. 60 Oko ndailnihi binantai dine alḡiḡo yiziṡgo, ago Jesus nahodilḡitgo ani: ḡa Yistainḡiḡḡiḡ nḡin Ayuite Biḡhoṡoni Bi-yi'? 61 Ado Jesus ani: ai laṡ ṣi iṡṡin, ado Dinebiyaz dadinoḡḡin, Ayuitego Bitsiligi niṡḡajigo dasitago, ado yaḡilḡilḡen kos ye natta. 62 Oko ndailnihi binantai ḡa e nṡizonsgo ani: ḡatiṡ bi-niyi oṡni binina daidikit-do. 63 Bizad

doyasontahigi t'a nihiyi dasidotsan; haitego ba ntsidahkyens? 64 Oko daaltsho adani, t'a dadotsa. 65 Oko la gaki dahideze dazlin, la bila nisjulgo ye ndahonilzin oko adahalni: agodolnili be nihiylgolni. Inda nanil bila ye ndahonilzin.

66 Oko Piter hogandi sitago, ndailnihi binantai be astsannanil la niya; 67 oko Piter naitsilgo yilsan, yinelingo ani: ni ilto Jesus Nazaretdey biyineka. 68 Oko naasdinlingo ani; do silbehozenta, do aditsata hatisan ba yanilthi. Oko ci niya oko nahohai yidinjdgo. 69 Oko eiken la nagolsango, oko yilnazinigi ahilni: didi la ai atin. 70 Nti pnaasdesin. Oko dogodinaigo yilnazinigi adahalni; daani ni la antin, ni ilto Galiliden dine nlin, inda daakutego yanilthi ilto. 71 Nti bizahecingo ani: dine ba ndatinigi do silbehozenta. 72 Ado nakidi nahohai yidinjdgo. Oko Piter Jesus bizadigi yenalnigo, nahohai tahto nakidi anihigo, thadi do pii nshlnta didinil. Oko ya nsiskyensgo gaca.

15 Oko daako gayikango, ndailnihi bindantai, inda hastui inda naltso yedahoseni inda alahazlingi daaltsho alcin gadalthi, oko Jesus yadaastlongo, oko Pailat yadeisloz. 2 Oko Pailat nahodilkit: da Juz binantais nlin? Oko gacin hadsigo agalni: t'a ni adininigi ki atei. 3 Oko ndailnihi bindantai dohayuigo gadaholni, nti do yalthita. 4 Ado Pailat anahodilkitgo ani: da dos adinita? Jokon dashinlango na dahalni. 5 Nti Jesus do aninta; oko ai binina Pailat ce ba ntsekyens.

6 Oko alanaatlehigi aansiniligi t'a deinizinigi la celte daalajin. 7 Oko la aansithin Barabbas holyehigi, ai ayahonila do dine la yiyishingo aansizin. 8 Oko dine dohayui daantinengi ane danigo yego dadilewus. 9 Oko Pailat gacin hadsi go ani: da Juz binantais bini ika danosen; 10 bilbehozengo sodadilzini bindantai dagojolago binina yaha dahaste. 11 Nti ndailnihi

bindantai dine ye yildaholni, Barabbas ce dotalgo. 12 Oko Pailat gacin gaa-natsigo anabisditni: Juz binantai da-bidohninigi ais dadihlil? 13 Oko da-dilewusgo, silhye, adani. 14 Oko ani: hategošan, hatihigisa banhakkitsa? Oko daaiyisi yego dadilewusgo, silhye, adani. 15 Oko Pailat, dine biyadatego binina, Barabbas ce idoltyel, oko Jesus beetshis be ndagoniltshisigo, yedinaan deidiyolhyelgo biniyi.

16 Oko silau binantai bagan gune golyaakai, oko silau daaltsho hokko deidinjd. 17 Oko natani bi e ye gadahodila, oko tsindenihigi bica adayilago yiki deidezan. 18 Oko, halahani, Juz binantai, adahalni. 19 Oko tsin ye ndagonilgal, inda gaki dahideze, oko gacin ntsidahidekyego, gacin sodadilzingo adahodilein. 20 Oko gadatlogo, natani bi e ga na deidiltzoz, oko t'a ho ga e ye gadahodila, da ho diyolhyelgo ci dahazloz.

21 Oko dine la Simon, Sairiniyan la, Alexander inda Rufus bizei, bi dakeyh den niyago, aidi tsin alnaustsit yitinil adahalni.

22 Oko Golgotha holyehigi daگونiloz, ai hazeanigi Dine bizadkyehgo Tsitsin holye. 23 Oko tholitei althanaustkan-go gadeika', nti do yinizenta. 24 Oko dahwishyingo do bikijin ga een altha astonz. 25 Oko apinigo nahastai de ola hazlingo, tsin alnaustsit yanjin gol adaaskal. 26 Oko bikiki, Didi Juz Binantai, 'nigo bikiiscin. 27 Oko anihhi nakigo bil ndaaskal, la nishaji la nishlajigo. 28 Oko di ki atego agotint, biki iscinigi ki atego; Banhakkidatehigi bitha deiltha. 29 Oko hwigah dekahigi t'o gadatlo, bitsitsin deilmasgo adani, ha ha! da nish biyi shodizini kin ndeshkal, inda thagi jin alehgo andolnil; 30 yista adiltigo, oko tsin banden bita nta. 31 Oko ndailnihi bindantai inda naltso yedahoseni gadatlogo adaahyiditni; la ai acanahyigah, nti dapi tei do acanahyigah. 32 Bini Yistainilli, Israelbinantai tsi banden yitan nata, oko dadinnileinlo, daiditlan.

33 Oko atlenaango keyah daate nden caholhyel tha de ola izlingo inta; 34 oko tha de ola izlingo, Jesus yego ani; si God, si God, hategošan sitsan diniya? 35 Oko bigahgi nazingi la, deidistsango adani: Ilaija hokko yilni. 36 Oko la tho dokonzigi yika dilewud, tsin yilethahi dahiskan, ado ye gani-zid, oko ani; ta hallo, Ilaija datsi gadokalgo, yita godoltyel. 37 Oko Jesus yego gacago bizehazlin. 38 Oko biyishodizinikin binepaligi bilethaden alcatlad; 39 oko silai binantai yigahgi sizingo, gacago inda bizehazlingo zil-sango ani: didi daani God biyi' ate lan. 40 Ado astsani la nezaden dadezeingo, Meri Magdalın, inda Meri Jemz bima inda Joses bima, inda Salome; 41 di astsanigi Galilidi njeğahgo, gakyen naya, ado ga ndalea' nden, inda Yerusalem go astsan tlan bilgo.

42 Oko ininango, eskango Domingo, alagodolelligi biniyi astedadilnego; 43 oko Jozef Arimatheaden, natani la jil-nigi, bi nsekyens yatehigi, God bebolholnihi gaidezeingi, niya inda do nalt-sitgo Pailat ya niya, oko Jesus bizii yiyikyed. 44 Oko Pailat da itan dahastan nizengo ya ntsekyens, oko silau binantai hokko yidinid, naidilkitgo da itan dahastan datsi. 45 Oko silau binantai golgolnigo, bizii ai Jozef yeidinaan. 46 Oko naagaatahi nizunigi nayisni, nayiltingo yil istiz, oko tse bi gaontnilen gunę ayiltyin, oko tse deidinilmas. 47 Oko Meri Magdalın inda Meri Joses bima dzisthingi yiyilsan.

16 Oko Domon biskanni Meri Magdalın inda Meri Jemz bima inda Salome lakandahalcinigi ndayizja ye dahodolgo biniyi. 2 Oko daai-yisi apinigo tahto gaahgo jiscadi jekai; 3 oko adaahyiditni, haisan tse naha nahgo idolmas? 4 Oko dadein-go, tsehen nahgo elmazgo dayilsan, ai tse ayunltsho. 5 Oko jisca gunę ya-

[Navaho.] 6

haakaigo, dine anidnagahigi la nishajigo sitago dayilsan, bi e lakaigo ayunlt-nezgo, oko ikye tsidadolyiz. 6 Oko agalni; tado ndalsitti, Nazaretiden Jesus ga dadolın, dahidiltehen, naditsa kwe ai atin, so, kwe sithin nden. 7 Nla hohka, inda bidaholangi inda Piter bilgodolni, Galiligo nihilanjin iya, oko adi deidolsej, t'a nihiylgolniyengi ki atego. 8 Oko aden tshinlgo jekai, oko jiscaden yitsan ditje, gatha dahoditlit-go, ado la ndi tado yicin hadsita, ndaltsitgo ai ban.

9 Oko ai bijn daaiyisi apindan naditsago, Meri Magdalın alse yicin niya; 10 oko tahnasditsahi bilnjekaiyen be bilgojolni, bandabinigo to dacago; 11 oko jinago deidistsango, oko ai yiyilsango, do dayotlanta.

12 Oko ai bikijn keyahgi iasgo naki-go yaniya, 13 oko tlajin ya nadaholni, nti dodagotlanta.

14 Ado bikijn tlasatago dainyango yaniya, oko hategošan nihije datse inda do daohltanta, agalni, dagolsanigi do dahotlanta. 15 Oko agalni; nahastan bekagi daate ndengi, yatehiani dine daaltsho bebidaholnigo biniyi thauh-ka'; 16 haisin yotlan sin, inda yitsita tho alya sin, ai bicanhadotal, nti haisin do yotlan sin banhakianilhen binina banhakiadolnıl. 17 Oko di be dayotlan-nigi benihyilbedahozendo; sihi bikyehgo cinti gatainoltsheido, oko ligo atehigi zad ye yadalthido; 18 oko tlij ndayilado, oko hwilhyehigi deitlan ndi, do abidolililita; oko bithahdahoneskahigi bikidadilnigo, oko yaate ndatleido.

19 Oko gacin hadsi do bikijn, yadilhil biyigi silin oko God nishajigo da nesta. 20 Oko thauskai, do daaltshogo hani ye yil daholni, oko God beka analewu go, oko dine dayotlango ayila, oko da pi binanis ate dine bilbedahodolzinlgo ayila. Amen.